

Instytucja Zarządzająca
Programem Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027

Instrukcja do opracowania Studium Wykonalności
dla projektów inwestycyjnych ubiegających się o wsparcie z EFRR
w ramach FEWL 21-27

Wersja 1

Zielona Góra, lipiec 2023 r.

Fundusze Europejskie
dla Lubuskiego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Lubuskie
Warte zachodu

SPIS TREŚCI

I.	Wprowadzenie.....	4
II.	Wykaz skrótów i definicji.....	7
III.	Zakres studium wykonalności w zależności od wartości i tematyki projektu.....	12
IV.	Wymagania dla projektów hybrydowych.....	15
V.	Wymagania dla studium wykonalności dla projektów o całkowitym koszcie kwalifikowalnym nie niższym niż 50 mln zł.....	17
VI.	Opis wymagań i metodologii dotyczących poszczególnych elementów studium wykonalności.....	22
VI.1.	Analiza celów.....	22
VI.2.	Analiza wariantów.....	25
VI.2.1.	Analiza wykonalności.....	26
VI.2.2.	Analiza popytu.....	27
VI.2.3.	Analiza opcji.....	29
VI.3.	Zakres rzeczowy projektu.....	39
VI.4.	Powiązania z innymi projektami i istniejącą infrastrukturą.....	41
VI.5.	Zasoby niefinansowe niezbędne do realizacji projektu.....	43
VI.6.	Pomoc publiczna.....	44
VI.7.	Istotne aspekty prawne realizacji projektu.....	49
VI.8.	Analiza finansowa.....	51
VI.8.1.	Założenia do analizy finansowej.....	52
VI.8.2.	Plan finansowy projektu.....	63
VI.8.2.1.	Nakłady inwestycyjne i odtworzeniowe.....	64
VI.8.2.2.	Przychody.....	65
VI.8.2.3.	Koszty operacyjne, amortyzacja, podatek dochodowy.....	68
VI.8.2.4.	Wartość rezydualna.....	70
VI.8.2.5.	Zapotrzebowanie na kapitał obrotowy.....	74
VI.8.2.6.	Źródła finansowania projektu.....	77
VI.8.2.7.	Przedstawienie planów finansowych.....	80
VI.8.3.	Trwałość finansowa.....	80
VI.8.4.	Wskaźniki efektywności finansowej.....	82
VI.9.	Analiza kosztów i korzyści.....	86

VI.10. Zestawienie elementów dokumentacji aplikacyjnej szczególnie istotnych dla oceny projektu.....	88
Spis tabel	90
Spis rysunków	91

I. Wprowadzenie

Celem niniejszej instrukcji jest przede wszystkim wskazanie istotnych analiz, które powinny zostać wzięte pod uwagę w procesie przygotowywania projektów inwestycyjnych, które mają ubiegać się o wsparcie z EFRR w ramach FEWL 21-27. Narzędzie to powinno służyć głównie projektodawcom (aby nie pominęli któregoś z ważnych elementów). Zapewne przyczyni się ono również do tego, że studia wykonalności przygotowywane będą w podobnej formie, co powinno być pewnym ułatwieniem dla ekspertów oceniających projekty.

W nowym okresie programowania (2021-2027) zmianie uległ szereg zasad obowiązujących przy ubieganiu się o dofinansowanie ze środków UE, co jest przede wszystkim skutkiem zmiany podstaw prawnych wdrażania Funduszy Europejskich¹. Kluczową zmianą jest np. rezygnacja z ustalania wartości dofinansowania przy zastosowaniu tzw. luki w finansowaniu. Wskazać należy, że w porównaniu do poprzedniego okresu programowania (2014-2020) zmianie uległy wytyczne krajowe dotyczące przygotowania projektów inwestycyjnych². Nowe wytyczne obowiązują głównie dla projektów, których całkowity koszt kwalifikowalny w momencie złożenia wniosku o dofinansowanie wynosi nie mniej niż 50 mln zł. W odniesieniu do projektów o niższej wartości zaleca się natomiast, aby analizy przybrały formę uproszczoną³. Ponadto wytyczne wskazują, że ich zakres nie obejmuje całego studium wykonalności, lecz jedynie kluczowe elementy⁴. Istnieje zatem potrzeba opracowania na poziomie regionalnym dokumentu, który wskaże (dla projektów, których całkowity koszt kwalifikowalny wynosi mniej niż 50 mln zł) uproszczony zakres analiz oraz informacje niezbędne do przedstawienia w studium wykonalności, których nie opisują wytyczne krajowe. Wskazane powyżej okoliczności są powodem opracowania niniejszej instrukcji.

Należy nadmienić, że zakres uproszczeń możliwych do wprowadzenia limitowany jest koniecznością dostarczenia w dokumentacji aplikacyjnej projektu kompletu informacji niezbędnych do jego oceny. W tym kontekście studium wykonalności ma nie tylko służyć uzupełnieniu informacji przedstawianych we wniosku o dofinansowanie i w innych elementach dokumentacji aplikacyjnej, lecz

¹ Chodzi tu przede wszystkim o rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. U.UE.L.2021.231.159) oraz o rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności (Dz.U.UE.L.2021.231.60).

² W okresie programowania 2014-2020 były to Wytyczne w zakresie wybranych zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód i projektów hybrydowych na lata 2014 – 2020, w okresie programowania 2021-2027 obowiązują natomiast Wytyczne dotyczące zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym hybrydowych na lata 2021-2027.

³Por. Wytyczne MFIPR, rozdział 1, pkt 2.

⁴ Por. ibidem, rozdział 2, pkt 2 i 3 oraz załącznik 2.

przede wszystkim dostarczyć informacji niezbędnych do oceny projektu w zakresie wynikającym z przepisów art. 73 ust. 2, lit c) i d) rozporządzenia 2021/1060, tj. oceny jego efektywności i trwałości finansowej.

Inaczej niż w poprzednim okresie programowania (w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2014-2020), podczas realizacji FEWL 21-27 (zwłaszcza w odniesieniu do projektów o wartości całkowitego kosztu kwalifikowalnego poniżej 50 mln zł), studium wykonalności nie ma być już kompendium wiedzy o projekcie. Jego główną rolą ma być uzupełnienie tych informacji o projekcie, które nie znalazły się w innych elementach dokumentacji aplikacyjnej projektu (w tym prezentacja szerszego kontekstu projektu, niż ten który wynika z wniosku o dofinansowanie). Często bowiem zdarza się, zwłaszcza w przypadku projektów o stosunkowo niewielkiej wartości, że studium wykonalności jest przygotowywane równoległe z całą dokumentacją aplikacyjną. Oczekuje się, że zmiana zakresu studium, z dokumentu kompleksowego na dokument uzupełniający, spowoduje w takich przypadkach zarówno zmniejszenie nakładu pracy niezbędnego do przygotowania dokumentacji aplikacyjnej, jak i ułatwi zachowanie spójności między poszczególnymi jej elementami (w praktyce bowiem bardzo często zdarzają się nieścisłości np. między zapisami wniosku o dofinansowanie i studium wykonalności). Dodatkowym efektem, także wynikającym ze zmniejszenia zakresu informacji, który powinien być prezentowany w studium wykonalności, powinno być ograniczenie liczby korekt wprowadzanych do treści studium w przypadku wprowadzania zmian w projekcie w trakcie jego realizacji.

Trzeba wyraźnie zaznaczyć, że Instrukcja nie wprowadza sztywnej i zamkniętej struktury studium wykonalności. Wskazuje przede wszystkim na zakres elementów obowiązkowych (i wymagania dotyczące sposobu ich realizacji). Struktura wynikająca z tabeli 1 oraz układu podrozdziałów rozdziału VI jest oczywiście wskazówką co do możliwego spisu treści studium wykonalności, tym niemniej może być ona przez projektodawców kształtowana odmiennie. Kluczowe jest to, aby dostarczyć ekspertom te informacje o projekcie (zwłaszcza poszczególne analizy), które są istotne z punktu widzenia jego oceny, a które nie mieszczą się we wniosku o dofinansowanie i pozostałych załącznikach.

W przypadku wprowadzania zmian w projekcie w trakcie jego realizacji, studium powinno zostać skorygowane w takim zakresie, w jakim zmiany te wpływają na jego treść. Powyższa uwaga nie dotyczy co do zasady analitycznych elementów studium (analiza wariantów, analiza finansowa, analiza kosztów i korzyści, analiza ryzyka i wrażliwości). Odmienna sytuacja może wystąpić wówczas, gdy ponowne przeprowadzenie (lub aktualizacja) tych analiz jest niezbędna do oceny dopuszczalności zmian wprowadzanych w projekcie w świetle przepisów art. 62 ustawy wdrożeniowej.

Zasadniczą część niniejszej instrukcji stanowią rozdziały III – VI. W rozdziale III przedstawiono (przede wszystkim w tabeli 1) informacje nt. zakresu studium wykonalności, który różni się w zależności od priorytetu FEWL 21-27 oraz w zależności od wartości całkowitego kosztu kwalifikowalnego projektu. W rozdziale IV zaprezentowano wymagania szczególne dla projektów hybrydowych – ich przygotowanie do realizacji różni się bowiem na tyle od pozostałych projektów (przede wszystkim z uwagi na konieczność przeprowadzenia oceny efektywności przed podjęciem decyzji o realizacji inwestycji w formule PPP), że zasadne jest wskazanie dla nich odrębnych wymagań. Rozdział V opisuje wymagania szczegółowe dla projektów o całkowitym koszcie kwalifikowalnym wynoszącym 50 mln zł i więcej (które sprowadzają się głównie do określenia tych wymagań, które Wytyczne MFiPR⁵ pozostawiają w kompetencjach Instytucji Zarządzających). Rozdział IV natomiast prezentuje wymagania szczegółowe dla projektów o niższej wartości. Niektóre z nich (wskazane wyraźnie w tabeli 1) obowiązują również dla projektów o całkowitym koszcie kwalifikowalnym wynoszącym 50 mln zł. Pozostałe wskazówki metodologiczne przedstawione w rozdziale VI można także stosować do przygotowania studium wykonalności dla takich projektów, o ile tylko nie stanowią one uproszczeń w stosunku do wymagań wskazanych w rozdziale V oraz w Wytycznych MFiPR.

W związku z powyższym, przystępując do opracowania studium wykonalności dla projektu należy przede wszystkim określić czy wartość całkowitego kosztu kwalifikowalnego w momencie złożenia wniosku o dofinansowanie będzie wynosiła mniej niż 50 mln zł oraz czy projekt ma charakter projektu hybrydowego. Następnie należy na podstawie zapisów rozdziału III (a w szczególności – na podstawie treści tabeli 1) sprawdzić sposób realizacji poszczególnych elementów studium wykonalności. W przypadku projektu hybrydowego, zastosować należy również wymagania ujęte w rozdziale IV.

Zaznaczyć trzeba, że próg 50 mln zł (który wyznacza zakres studium wykonalności), jest decydujący jedynie w momencie składania wniosku o dofinansowanie projektu. Jeżeli zatem w trakcie jego realizacji, całkowity koszt kwalifikowalny ulegnie znaczącej zmianie (osiągając próg 50 mln zł lub spadając poniżej tej wartości), nie ma konieczności dostosowywania studium wykonalności do odmiennych wymagań.

Niniejsza instrukcja powinna być stosowana wyłącznie do projektów inwestycyjnych. Studium wykonalności nie jest bowiem narzędziem właściwym do stosowania w przypadku projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus oraz tych projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, które nie zakładają ponoszenia nakładów

⁵ Wytyczne dotyczące zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym hybrydowych na lata 2021-2027, Minister Funduszy i Polityki Regionalnej (dokument dostępny na stronie www.funduszeuropejskie.gov.pl).

inwestycyjnych (np. projekty z zakresu promocji gospodarczej regionu, czy projekty dotyczące realizacji prac B+R). Instrukcji nie należy również stosować dla projektów dotyczących instrumentów finansowych⁶, jak również dla tych rodzajów projektów, dla których Instytucja Zarządzająca FEWL 21-27 określi wzór biznes planu. Jednoznaczne wymagania dotyczące wymogów Instytucji Zarządzającej dotyczące wymaganych załączników do wniosku o dofinansowanie zostaną każdorazowo opisane w regulaminie wyboru projektów lub w załącznikach do niego.

Oprócz Wytycznych MFiPR jako dodatkowe uzupełnienie niniejszej instrukcji i źródło dodatkowych wskazówek metodologicznych traktować należy Vademecum⁷ oraz Podręcznik AKK⁸. Vademecum odnosi się głównie do analizy ekonomicznej, a w pewnej części – również do analizy finansowej. Składa się z części ogólnej i sektorowej. Podręcznik AKK jest dokumentem metodologicznym dla projektów z perspektywy finansowej 2014-2020. Z formalnego punktu widzenia nie obowiązuje w perspektywie finansowej 2021-2027, tym niemniej zaleca się jego stosowanie, szczególnie w odniesieniu do tych kwestii, w których do tego dokumentu odsyła Vademecum⁹.

Niniejsza instrukcja ma charakter ogólny i nie podejmuje zagadnień specyficznych dla poszczególnych sektorów. W tym zakresie można stosować Vademecum i Podręcznik AKK. Dla inwestycji w zakresie transportu (z uwagi na ich daleko idącą specyfikę branżową) jako istotne wskazówki należy natomiast przyjąć zapisy Niebieskich Ksiąg opracowanych przez JASPERS¹⁰. Warto jest również stosować informacje nt. metodyki analizy kosztów i korzyści oraz narzędzia publikowane przez Centrum Unijnych Projektów Transportowych¹¹.

W przypadku opublikowania zaleceń sektorowych, o których mowa w rozdziale 9 Wytycznych MFiPR, należy je stosować w zakresie wynikającym z ich treści. Jako obowiązkowe należy również przyjąć wszelkie dodatkowe wymagania dla studium wykonalności, które mogą być wskazywane przez Instytucję Zarządzającą FEWL 21-27 w regulaminie wyboru projektów, jak również w załączonych do niego dokumentach.

⁶ Chodzi zarówno o projekty dotyczące przekazania wkładu z FEWL 21-27 do instrumentu finansowego, jak i późniejsze wsparcie finansowe udzielane na rzecz ostatecznych odbiorców z tego instrumentu finansowego. Przez instrumenty finansowe (zgodnie z art. 2 pkt 16 rozporządzenia 2021/1060) należy rozumieć formę wsparcia udzielanego w ramach struktury, z wykorzystaniem której produkty finansowe są dostarczane ostatecznym odbiorcom.

⁷ Analiza ekonomiczna. Vademecum 2021-2027. Zasady ogólne i zastosowania w sektorach, Komisja Europejska, wrzesień 2021 r. (dokument w wersji anglojęzycznej oraz w polskojęzycznym roboczym tłumaczeniu Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej dostępny na stronie www.funduszeuropejskie.gov.pl).

⁸ Przewodnik po analizie kosztów i korzyści projektów inwestycyjnych. Narzędzie analizy ekonomicznej polityki spójności 2014-2020, Komisja Europejska, grudzień 2014 r. (dokument w wersji anglojęzycznej oraz w polskojęzycznym roboczym tłumaczeniu dostępny na stronie www.funduszeuropejskie.gov.pl).

⁹ Por. Wytyczne MFiPR, str. 15, 17 i 18 oraz rozdział 2, pkt 5.

¹⁰ Joint Assistance to Support Projects in European Regions.

¹¹ W momencie opracowywania niniejszej instrukcji, stosowne materiały były dostępne pod adresem www.cupt.gov.pl/strefa-beneficjenta/wdrazanie-projektow/analiza-kosztow-i-korzysci/.

II. Wykaz skrótów i definicji

Wykaz stosowanych skrótów:

B/C – ang. Benefits/Costs Ratio – stosunek korzyści do kosztów

CEA – ang. Cost-Effectiveness Analysis – analiza efektywności kosztowej

DCF – ang. Discounted Cash Flow – metoda zdyskontowanych przepływów pieniężnych

DGC – ang. Dynamic Generation Cost – dynamiczny koszt jednostkowy

Dz.U. – Dziennik Ustaw

Dz.U.UE. – Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

ENPV – ang. Economic Net Present Value – ekonomiczna wartość bieżąca netto projektu

ERR – ang. Economic Rate of Return – ekonomiczna stopa zwrotu

FEWL 21-27 – Program Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027

FNPV/C – ang. Financial Net Present Value of the Investment – finansowa bieżąca wartość netto inwestycji

FNPV/K – ang. Financial Net Present Value of National Capital – finansowa bieżąca wartość netto kapitału krajowego

FRR/C – ang. Financial Net Present Value of the Investment – finansowa stopa zwrotu z inwestycji

FRR/K – ang. Financial Net Present Value of National Capital – finansowa stopa zwrotu z kapitału krajowego

GBER – Rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. (Dz.U.UE.2014.L.187.1 wraz z późn. zm.)

Instrukcja – niniejsza Instrukcja do opracowania Studium Wykonalności dla projektów inwestycyjnych ubiegających się o wsparcie z EFRR w ramach FEWL 21-27

MCA – ang. Multi-Criteria Analysis – analiza wielokryterialna

LCA – ang. Least-Cost Analysis – analiza najniższego kosztu

OZE – odnawialne źródła energii

PPP – partnerstwo publiczno-prywatne

PZP – ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2022 r., poz. 1710 z późn. zm.)

Przewodnik AKK – Przewodnik po analizie kosztów i korzyści projektów inwestycyjnych. Narzędzie analizy ekonomicznej polityki spójności 2014-2020, Komisja Europejska, grudzień 2014 r. (dokument

w wersji anglojęzycznej oraz w polskojęzycznym roboczym tłumaczeniu dostępny na stronie www.funduszeuropejskie.gov.pl)

Rozporządzenie 2021/1060 – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. U.UE.L.2021.231.159)

SPBT – ang. Simply Pay-Back Time – prosty okres zwrotu nakładów

SzOP – Szczegółowy Opis Priorytetów

Ustawa wdrożeniowa – ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027

Vademecum – Analiza ekonomiczna. Vademecum 2021-2027. Zasady ogólne i zastosowania w sektorach, Komisja Europejska, wrzesień 2021 r. (dokument w wersji anglojęzycznej oraz w polskojęzycznym roboczym tłumaczeniu Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej dostępny na stronie www.funduszeuropejskie.gov.pl)

VAT – podatek od towarów i usług

Wytyczne MFiPR – Wytyczne dotyczące zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym hybrydowych na lata 2021-2027, Minister Funduszy i Polityki Regionalnej. Przy opracowaniu niniejszej instrukcji korzystano z wersji nr MFiPR/2021-2027/15(1) z dnia 5 marca 2023 r.

Wytyczne PPP – Wytyczne PPP (Tom I). Przygotowanie projektów. Dokument dostępny pod adresem: www.ppp.gov.pl, w zakładce Baza wiedzy/Wytyczne PPP

Wykaz definicji

Analiza efektywności kosztowej – Podrozdział VI.2.3

Analiza ekonomiczna – Podrozdział VI.2.3

Analiza kosztów i korzyści – Podrozdział VI.9

Analiza najniższego kosztu – Podrozdział VI.2.3

Analiza skonsolidowana – Podrozdział VI.8.1

Analiza strategiczna – Podrozdział VI.2.3

Analiza trwałości finansowej – Podrozdział VI.8.3

Analiza wielokryterialna – Podrozdział VI.2.3

Całkowity koszt kwalifikowalny projektu – Rozdział V

Całkowity koszt projektu / inwestycji – Podrozdział VI.8.2.1

Ceny bieżące – Podrozdział VI.8.1

Ceny rozrachunkowe (ukryte) – Podrozdział VI.2.3

Ceny stałe – Podrozdział VI.8.1

Dostępność cenowa (affordability) – Podrozdział VI.8.2.2

Dyskontowanie – Podrozdział VI.8.1

Efekty zewnętrzne – Podrozdział VI.2.3

Finansowa stopa dyskontowa – Podrozdział VI.8.1

Kapitał obrotowy netto – Podrozdział VI.8.2.5

Koszty operacyjne – Podrozdział VI.8.2.3

Metoda standardowa analizy finansowej – Podrozdział VI.8.1

Metoda złożona analizy finansowej – Podrozdział VI.8.1

Nakłady inwestycyjne – Podrozdział VI.8.2.1

Nakłady odtworzeniowe – Podrozdział VI.8.2.1

Okres ekonomicznej użyteczności (również: okres ekonomicznej eksploatacji, okres gospodarczego życia, okres ekonomicznej użyteczności, okres ekonomicznego życia) projektu / przedmiotu inwestycji – Podrozdział VI.8.1

Okres odniesienia (horyzont czasowy inwestycji) – Podrozdział VI.8.1

Pomoc publiczna – Podrozdział VI.6

Projekt – Podrozdział VI.3

Projekty hybrydowe – Rozdział IV

Przychody – Podrozdział VI.8.2.2

Rozsądny zysk – Podrozdział VI.8.2.6

Różnicowy (przyrostowy) model finansowy – Podrozdział VI.8.1

Spółeczna stopa dyskontowa – Podrozdział VI.8.1

Stopa dyskontowa – Podrozdział VI.8.1

Wartość rezydualna – Podrozdział VI.8.2.4

Wskaźnik B/C (korzyści/koszty) – Podrozdział VI.2.3

Wskaźnik DGC (dynamiczny koszt jednostkowy) – Podrozdział VI.2.3

Wskaźnik ENPV (ekonomiczna bieżąca wartość inwestycji netto) – Podrozdział VI.2.3

Wskaźnik ERR (ekonomiczna wewnętrzna stopa zwrotu z inwestycji) – Podrozdział VI.2.3

Wskaźnik FNPV/C (finansowa bieżąca wartość inwestycji) – Podrozdział VI.8.4

Wskaźnik FRR/C (finansowa bieżąca wartość inwestycji) – Podrozdział VI.8.4

Współczynnik dyskontowy – Podrozdział VI.8.1

Wynagrodzenie ukryte – Podrozdział VI.2.3

Zasada „zanieczyszczający płaci” – Podrozdział VI.8.2.2

Zasada pełnego zwrotu kosztów – Podrozdział VI.8.2.2

Zysk operacyjny – Podrozdział VI.8.2.6

III. Zakres studium wykonalności w zależności od wartości i tematyki projektu

Rolą studium wykonalności ma być przede wszystkim uzupełnienie informacji wynikających z pozostałych elementów dokumentacji aplikacyjnej (głównie z wniosku o dofinansowanie projektu). Ponieważ zakres informacyjny wniosku będzie się nieco różnił w zależności od priorytetu FEWL 21-27 w ramach którego projekt będzie dofinansowywany, zatem różnice występować będą również w odniesieniu do minimalnego wymaganego zakresu studium. Dodatkowo, w przypadku projektów których całkowity koszt kwalifikowalny wynosi 50 mln zł lub więcej, istnieje konieczność spełnienia wymagań zawartych w Wytocznych MFiPR, w tym również dotyczących zakresu studium wykonalności.

Wymagania dotyczące minimalnego zakresu studium wykonalności w zależności od priorytetu FEWL 21-27 oraz wartości projektu przedstawiono w tabeli 1. Szczegółowy opis wymagań dotyczący poszczególnych elementów studium przedstawiono w rozdziale VI. W przypadku projektów o całkowitym koszcie kwalifikowalnym wynoszącym 50 mln zł lub więcej należy priorytetowo (w stosunku do zapisów rozdziału VI) stosować wymagania opisane w rozdziale V oraz w Wytocznych MFiPR.

Należy wyraźnie zaznaczyć, że zakres studium wykonalności wynikający z tabeli 1 ma charakter minimalny, który może być (w zależności od potrzeb) rozszerzany przez osoby opracowujące studium wykonalności. Podstawowym celem opracowania studium wykonalności powinno być bowiem dostarczenie osobom oceniającym projekt tych informacji, które są dla tejże oceny istotne, a które nie wynikają z wniosku o dofinansowanie projektu oraz z pozostałych elementów dokumentacji aplikacyjnej. W szczególności należy zadbać o to, aby dokumentacja aplikacyjna dostarczała wszelkich informacji niezbędnych do oceny projektu w świetle kryteriów wyboru projektów uchwalonych przez Komitet Monitorujący FEWL 21-27. Należy przywiązać do tego szczególną uwagę, jeżeli bowiem dokumentacja aplikacyjna nie będzie zawierała wszystkich potrzebnych informacji, może zdarzyć się, że projekt uzyska w którymś z kryteriów ocenę gorszą, niż miałoby to miejsce, gdyby została ona przygotowana z większą starannością. Trzeba też wyraźnie zaznaczyć, że w przypadku niektórych typów projektów może wystąpić konieczność zaprezentowania szczegółowych i specyficznych analiz¹². Możliwe jest wówczas

¹² Przykładowo:

- 1) W przypadku projektów dot. e-usług będzie to uzasadnienie w zakresie spełnienia wymagań Rekomendacji Rady Architektury IT (Zespołu Zadaniowego Komitetu Rady Ministrów ds. Cyfryzacji) ws. Pryncypiów Architektury Informacyjnej.
- 2) W przypadku projektów realizowanych w ramach działania 5.2 FEWL 21-27 (Infrastruktura włączenia społecznego) należy wykazać, że inwestycja jest bezpośrednio powiązana i ma uzupełniający charakter w stosunku do interwencji prowadzonej w tym zakresie w działaniach współfinansowanych ze środków EFS+ (działania 6.9, 6.10, 6.11, 6.13, 6.14), szczególnie w odniesieniu do zdefiniowanych tam typów projektów ukierunkowanych na poszczególne kategorie odbiorców.
- 3) W przypadku projektów dot. publicznej infrastruktury organizacji badawczych konieczne jest potwierdzenie, że projekt spełnia jedną z poniższych przesłanek:
 - a) spełnia łącznie następujące warunki:
 - jest oparty na analizie popytu lub identyfikacją potrzeb użytkowników, w tym przedsiębiorstw, przemysłu i sektora usług, na zakres prowadzonych badań i pozostałej oferty infrastruktury,
 - przeprowadzona została analiza potwierdzająca brak dostępności odpowiedniej infrastruktury w innych ośrodkach badawczych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz brak technologicznych i ekonomicznych alternatyw dla tego rodzaju działań,

umieszczenie ich w tym rozdziale studium wykonalności, który (zdaniem projektodawcy) jest najbardziej zbliżony tematycznie. Można również uzupełnić strukturę studium o dodatkowy rozdział.

Tabela 1. Minimalny wymagany zakres studium wykonalności w zależności od priorytetu FEWL 21-27 oraz wartości projektu.

L.P.	Wartość projektu		Projekty o całkowitym koszcie kwal. niższym niż 50 mln zł			Projekty o całkowitym koszcie kwal. nie niższym niż 50 mln zł		
	Priorytet FEWL 21-27		1	2, 3	4, 5, 8	1	2, 3, 4, 5, 8	
1	Analiza celów		(-)	(-)	(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)	
2.1	Analiza wariantów	Analiza wykonalności	(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)	(+)(W)	(+)(W)	
2.2		Analiza popytu	(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)	(+)(W)	(+)(W)	
2.3		Analiza opcji	(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)	(+)(W)	(+)(W)	
3	Zakres rzeczowy projektu		(+/-)(l)	(+/-)(l)	(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)	
4	Powiązania z innymi projektami i istniejącą infrastrukturą		(+/-)(l)	(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)	
5	Zasoby niefinansowe niezbędne do realizacji projektu		(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)	
6	Pomoc publiczna		(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)	
7	Istotne aspekty prawne realizacji projektu		(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)	
8.1	Analiza finansowa	Założenia do analizy finansowej	(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)	(+)(W)	(+)(W)	
8.2.1		Plan finansowy projektu	Nakłady inwestycyjne i odtworzeniowe	(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)
8.2.2			Przychody	(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)	(+)(W)	(+)(W)
8.2.3			Koszty operacyjne, amortyzacja, podatek dochodowy	(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)	(+)(W)	(+)(W)
8.2.4			Wartość rezydualna	(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)	(+)(W)	(+)(W)
8.2.5			Zapotrzebowanie na kapitał obrotowy	(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)	(+)(W)	(+)(W)
8.2.6			Źródła finansowania projektu	(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)	(+)(W)	(+)(W)
8.2.7			Przedstawienie planów finansowych	(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)	(+)(W)	(+)(W)
8.3		Trwałość finansowa	(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)	(+)(W)	(+)(W)	
8.4		Wskaźniki efektywności finansowej	(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)	(+)(W)	(+)(W)	
9	Analiza kosztów i korzyści		(+)(l)	(+)(l)	(+)(l)	(+)(W)	(+)(W)	
10	Analiza ryzyka i wrażliwości		(-)	(-)	(-)	(+)(W)	(+)(W)	
11	Zestawienie elementów dokumentacji aplikacyjnej szczególnie istotnych dla oceny projektu		(+)(l)	(-)	(-)	(+)(l)	(-)	

(+) Element wymagany

(-) Element niewymagany

(+/-) Element obowiązkowy tylko w przypadku konieczności uzupełnienia informacji przedstawionych we wniosku o dofinansowanie projektu. W treści odpowiedniego rozdziału w studium wykonalności należy przedstawić wyłącznie informacje uzupełniające zapisy ujęte we wniosku o dofinansowanie.

(l) Należy stosować zapisy rozdziału VI Instrukcji.

(W) Należy stosować przede wszystkim wymagania ujęte w Wytycznych MFIPR. Zapisy rozdziału VI Instrukcji można stosować uzupełniająco (pomocniczo), o ile nie stoją w sprzeczności z zapisami Wytycznych MFIPR.

Źródło: Opracowanie własne.

- wskazuje na przejrzyste i niedyskryminacyjne zasady udostępnienia infrastruktury przedsiębiorcom lub ośrodkom badawczym,
- b) służy realizacji agendy badawczej, której zakres jest zgodny z regionalną inteligentną specjalizacją i został zaopiniowany przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego oraz ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki na warunkach i w trybie określonym w kontrakcie programowym dla danego regionu.

Wskazać należy również, że w odniesieniu do projektów termomodernizacyjnych (realizowanych w ramach priorytetu 2 FEWL 21-27, jak również w ramach priorytetu 8 – dokładnie w ramach działań 8.2 i 8.4) o wartości całkowitego kosztu kwalifikowalnego¹³ poniżej 50 mln zł, z uwagi na ich powtarzalny charakter oraz obowiązkową dokumentację (audyt termomodernizacyjny / energetyczny) zawierającą elementy analizy opcji i analizy efektywności finansowej inwestycji (choć realizowane innymi metodami niż opisanymi w podrozdziale VI.8.4¹⁴), wymagany zakres studium wykonalności obejmuje jedynie te elementy, które są niezbędne do przeprowadzenia analizy trwałości finansowej inwestycji. Z reguły będzie to wyłącznie analiza finansowa (podrozdział VI.8) bez analizy wskaźników efektywności finansowej (podrozdział VI.8.4), realizowana w oparciu o plany finansowe dla beneficjenta / operatora z projektem. Dodatkowo, zgodnie z zapisami podrozdziału VI.8.3, dla jednostek samorządu terytorialnego i innych jednostek opartych o ich budżet (np. jednostek budżetowych i zakładów budżetowych) możliwe jest zastąpienie analizy trwałości przez złożenie oświadczenia (podpisanego przez skarbnika) potwierdzającego, że realizacja projektu nie spowoduje naruszenia relacji wskazanej w art. 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych¹⁵, podpisanego przez skarbnika gminy, powiatu lub województwa. Zatem dla projektów termomodernizacyjnych realizowanych w ramach priorytetu 2 FEWL 21-27 o wartości całkowitego kosztu kwalifikowalnego poniżej 50 mln zł, w których rolę beneficjenta i operatora pełnią wyłącznie jednostki samorządu terytorialnego i inne jednostki oparte o ich budżet (np. jednostki budżetowe i zakłady budżetowe), dopuszczalne jest zastąpienie studium wykonalności przez oświadczenie, o którym mowa powyżej (lub – w przypadku potrzeby – przez kilka takich oświadczeń¹⁶).

¹³ Definicję całkowitego kosztu kwalifikowalnego przedstawiono w rozdziale V.

¹⁴ Głównie przy pomocy wskaźnika SPBT.

¹⁵ Dz. U. z 2022 r., poz. 1634 z późn. zm.

¹⁶ Potrzeba złożenia kilku oświadczeń może wystąpić wówczas, gdy w roli inwestorów i/lub operatorów występuje kilka jednostek samorządu terytorialnego lub jednostki, których finanse są oparte o budżety kilku jednostek samorządu terytorialnego.

IV. Wymagania dla projektów hybrydowych

Projekty hybrydowe stanowią projekty realizowane wspólnie przez partnerstwa publiczno-prywatne (tj. w ramach partnerstwa między podmiotami publicznymi a sektorem prywatnym), zgodnie z umową o partnerstwo publiczno-prywatne, która ma na celu świadczenie usług publicznych w oparciu o podział ryzyka między partnerów, przewidującej wykorzystanie specjalistycznej wiedzy sektora prywatnego i / lub dodatkowych źródeł kapitału¹⁷.

Przygotowując projekt hybrydowy (w tym również studium wykonalności dla projektu hybrydowego) należy stosować, bez względu na wartość całkowitego kosztu kwalifikowalnego) wymagania opisane w rozdziale 10 Wytycznych MFiPR. W szczególności należy przeprowadzić (przed podjęciem decyzji o realizacji inwestycji w formule PPP) ocenę efektywności, o której mowa w ustawie o partnerstwie publiczno-prywatnym¹⁸. Ocenę efektywności dla projektów służących poprawie efektywności energetycznej prowadzi się zgodnie z art. 83 PZP¹⁹, a dla pozostałych projektów – zgodnie z Wytycznymi PPP²⁰. Na ocenę efektywności składa się zespół analiz, których celem jest ocena efektywności realizacji inwestycji w ramach PPP, w szczególności przy wykorzystaniu wyłącznie środków publicznych. Dzięki ocenie efektywności możliwa jest weryfikacja wykonalności projektu oraz efektywności jego realizacji w formule PPP²¹.

Analiza finansowa projektów hybrydowych jest przeprowadzana przez podmiot publiczny na etapie oceny efektywności (przed złożeniem wniosku o dofinansowanie projektu). Jeżeli tylko założenia do tejże analizy nie stoją w sprzeczności z wymaganiami w zakresie założeń do analizy finansowej, które wynikają z tabeli 1 (która odsyła – w zależności od wielkości projektu – do zapisów rozdziału V lub podrozdziału VI.8.1 Instrukcji)²² – jest ona wystarczająca i nie ma potrzeby sporządzać osobnej analizy w studium wykonalności. Ponieważ jednocześnie ocena efektywności może zawierać szereg dalszych elementów, które pokrywać będą zakres studium wykonalności, można zrezygnować z jego opracowania, o ile tylko inny dokument (np. zawierający ocenę efektywności inwestycji planowanej do realizacji w formule PPP) prezentować będzie zakres wymagany dla studium wykonalności, wynikający z tabeli 1. W przypadku wystąpienia rozbieżności dotyczących zakresu informacyjnego i / lub rozbieżności metodologicznych, można sporządzić stosowny suplement czy aneks, który uzupełni

¹⁷ Por. art. 40 ust. 1 ustawy wdrożeniowej oraz art. 2 pkt 15 rozporządzenia 2021/1060.

¹⁸ Por. Wytyczne MFiPR, podrozdział 10.1, pkt 4 oraz przepisy rozdziału 1a ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (Dz.U. z 2023 r., poz. 30 z późn. zm.).

¹⁹ Zatem dla przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej, rolę oceny efektywności spełnia analiza potrzeb i wymagań.

²⁰ Por. Wytyczne MFiPR, podrozdział 10.2, pkt 2.

²¹ Por. ibidem, podrozdział 10.2, pkt 1.

²² W przeciwnym razie należy ją dostosować do odpowiednich założeń.

wymagane informacje. Inaczej rzecz ujmując – kluczowe jest w takim przypadku zaprezentowanie wszystkich wymaganych informacji w sposób czytelny i kompletny, a nie opracowanie osobnego dokumentu nazwanego studium wykonalności.

Może zdarzyć się, że część analiz nie może być przeprowadzona na danym etapie zaawansowania realizacji projektu PPP – np. brak jest z reguły możliwości wykonania analizy trwałości finansowej z punktu widzenia podmiotu prywatnego, jeżeli nie został on jeszcze wybrany. W takim przypadku można zrezygnować (pod warunkiem przedstawienia stosownego uzasadnienia) z tej części analiz wymaganych zgodnie z Instrukcją, których na danym etapie zrealizować się nie da. Nie ma jednak możliwości rezygnacji z analizy trwałości finansowej dla beneficjenta²³ (którym – w rozumieniu art. 2 pkt 9 rozporządzenia 2021/1060 – jest podmiot publiczny inicjujący projekt lub partner prywatny wybrany przez niego do realizacji projektu) oraz tych analiz, które są niezbędne do zapewnienia, że projekt odzwierciedla najkorzystniejszą relację między kwotą wsparcia, podejmowanymi działaniami i osiąganymi celami²⁴ (weryfikowana jest ona w oparciu o wskaźniki efektywności finansowej, jak również przez wyniki analizy kosztów i korzyści). Nie ma również możliwości rezygnacji z analizy opcji, jako że to na wnioskodawcy spoczywa obowiązek wykazania, że wybrany przez niego wariant realizacji projektu reprezentuje najlepsze spośród wszystkich możliwych rozwiązań²⁵. W przypadku braku możliwości realizacji któregośkolwiek z elementów spośród zakresu określonego powyżej, należy wymagane analizy uzupełnić niezwłocznie po osiągnięciu przez projekt takiego poziomu dojrzałości, który to umożliwi.

²³ Por. art. 73 ust. 2 lit. d) rozporządzenia 2021/1060.

²⁴ Por. art. 73 ust. 2 lit. c) rozporządzenia 2021/1060.

²⁵ Por. Wytoczne MFiPR, rozdział 5, pkt 1.

V. Wymagania dla studium wykonalności dla projektów o całkowitym koszcie kwalifikowalnym nie niższym niż 50 mln zł

Dla projektów o całkowitym koszcie kwalifikowalnym wynoszącym w momencie składania wniosku o dofinansowanie 50 mln zł lub więcej, Wnioskodawca zobowiązany jest do przestrzegania postanowień Wytycznych MFiPR w aktualnej wersji.

Zaznaczyć należy, że całkowity koszt kwalifikowalny projektu rozumie się jako niezdyskontowane wydatki kwalifikowalne (w rozumieniu art. 63 rozporządzenia 2021/1060 oraz Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027²⁶) ponoszone do momentu ukończenia realizacji projektu.

Minimalny zakres studium wykonalności dla projektów omawianych w niniejszym rozdziale wskazano w rozdziałach 3 – 8 Wytycznych MFiPR. W związku z powyższym, w studium wykonalności powinny znaleźć się wszystkie analizy wskazane w ww. rozdziałach (wykonane zgodnie z opisaną w nich metodyką). Ponadto w studium wykonalności należy zawrzeć dalsze informacje, których zakres wynika z tabeli 1. Bezwzględnie należy przy tym stosować wymagania ujęte w rozdziałach 5 – 8 Wytycznych MFiPR przed zapisami Instrukcji. Zaleca się przy tym stosowanie układu rozdziałów studium wykonalności wskazanego w rozdziale VI Instrukcji jako układu bazowego (zawężanego lub rozszerzanego w zależności od wymagań dot. zakresu studium).

Zapisy Wytycznych MFiPR pozostawiają szereg szczegółowych kompetencji po stronie Instytucji Zarządzającej. W związku z powyższym wskazać należy co następuje:

1. W związku z zapisami Wytycznych MFiPR w rozdziale „Wykaz pojęć”, ujętych w definicji wartości rezydualnej: Wartość rezydualną w analizie finansowej należy określać w oparciu o bieżącą wartość netto przepływów pieniężnych, wygenerowanych przez projekt w pozostałych latach jego trwania (życia ekonomicznego), następujących po zakończeniu okresu odniesienia. W analizie ekonomicznej natomiast – w oparciu o bieżącą wartość netto przepływów ekonomicznych, wygenerowanych przez projekt w pozostałych latach jego trwania (życia ekonomicznego), następujących po zakończeniu okresu odniesienia.

Przy tym dla wszystkich projektów (niezależnie od typu projektu i działania w ramach FEWL 21-27) możliwe jest zastosowanie dla wszystkich lub niektórych składników projektu następujących wyjątków²⁷:

²⁶ Wytyczne dotyczące kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027, Minister Funduszy i Polityki Regionalnej. W momencie opracowywania niniejszej instrukcji obowiązywała wersja nr MFiPR/2021-2027/9(1) z dnia 18 listopada 2022 r.

²⁷ Ich stosowanie musi być jednak szczegółowo uzasadnione.

W przypadku gdy dany składnik projektu nie generuje przychodów ani oszczędności kosztów operacyjnych – wartość rezydualną należy określić przy pomocy metody wyceny wartości aktywów trwałych netto (przy wykorzystaniu metody i okresu amortyzacji zgodnych z polityką rachunkowości beneficjenta/operatora). Wówczas w analizie ekonomicznej należy zastosować odpowiedni wskaźnik konwersji w stosunku do oszacowanej wartości aktywów trwałych²⁸.

W przypadku, gdy budynki użyteczności publicznej lub wielorodzinne budynki mieszkaniowe będą wykorzystywane w ten sam sposób po zakończeniu okresu odniesienia, a ponadto nie ma możliwości potencjalnego osiągnięcia korzyści finansowej w wyniku ich sprzedaży, dopuszczalne jest przyjęcie wartości rezydualnej na zerowym poziomie²⁹.

2. *W związku z zapisami Wytycznych MFiPR, rozdział 5 pkt 6:* W przypadku projektów, w których – z uwagi na brak reprezentatywnych danych - nie ma możliwości przeprowadzenia analizy opcji według kryteriów ilościowych, dopuszcza się przeprowadzenie analizy opcji w sposób uproszczony – wyłącznie w oparciu o kryteria jakościowe (zaleca się przy tym stosowanie metody analizy wielokryterialnej). Warunkiem jest przedstawienie stosownego uzasadnienia. Opisywana sytuacja może dotyczyć m.in. projektów w zakresie bezpieczeństwa w transporcie, w których obliczenia w analizie opcji musiałyby być oparte na oszacowaniu prawdopodobieństwa wystąpienia wypadku.
3. *W związku z zapisami Wytycznych MFiPR, podrozdział 6.1 pkt 2:* Nie dopuszcza się stosowania metodyki analizy finansowej uproszczonej w stosunku do wymagań opisanych w Wytycznych MFiPR. Należy stosować metodykę analizy finansowej opisaną w rozdziale 6 Wytycznych MFiPR.
4. *W związku z zapisami Wytycznych MFiPR, podrozdział 6.4 pkt 1 lit. a) oraz przypis 15:* W uzasadnionych przypadkach (np. jeżeli zastosowanie analizy opartej o ceny stałe, z uwagi na specyfikę danego sektora albo warunki makroekonomiczne byłoby niemierniarodajne), dopuszcza się możliwość przeprowadzenia analizy finansowej w cenach bieżących. Warunkiem jest przedstawienie stosownego uzasadnienia.
5. *W związku z zapisami Wytycznych MFiPR, podrozdział 6.4 pkt 1 lit. f):* Należy stosować finansową stopę dyskontową (finansowy wskaźnik waloryzacji) na poziomie wskazanym w Wytycznych MFiPR, podrozdział 6.4 pkt 1 lit. f). Nie przewiduje się stosowania odmiennego poziomu stopy dyskontowej.

²⁸ Stosownie do zapisów podrozdziału 2.8.9 Przewodnika AKK, ewentualnie również do odpowiednich zapisów Vademecum.

²⁹ Np. można przyjąć, że budynek urzędu gminy po realizacji projektu nadal będzie służył do tych samych celów, a ponadto nie będzie możliwości jego sprzedaży – w przeciwieństwie do budynku biurowego, dla którego należy przyjąć, że po zakończeniu okresu odniesienia zmieni swoją funkcję, a ponadto może on zostać sprzedany.

6. W związku z zapisami Wytycznych MFiPR, podrozdział 6.4 pkt 1 lit. g) oraz rozdział „Wykaz pojęć” (definicja okresu odniesienia): Do wyznaczania okresu odniesienia należy stosować zasady opisane w podrozdziale VI.8.1 Instrukcji.
7. W związku z zapisami Wytycznych MFiPR, podrozdział 6.4 pkt 1 lit. i) oraz rozdział „Wykaz pojęć” (definicja całkowitego kosztu projektu/inwestycji): Nie przewiduje się ujmowania rezerw na nieprzewidziane wydatki w ramach kosztów kwalifikowalnych projektów. W razie podjęcia odmiennej decyzji w odniesieniu do danego naboru, stosowne zapisy zostaną ujęte w jego dokumentacji.
8. W związku z zapisami Wytycznych MFiPR, podrozdział 6.7 pkt 3: Wskaźniki FNPV/C oraz FRR/C należy wyliczyć dla wszystkich projektów inwestycyjnych. Nie ma natomiast konieczności obliczania wskaźników FNPV/K oraz FRR/K.
9. W związku z zapisami Wytycznych MFiPR, rozdział 7 pkt 3: Podstawową wymaganą formą prowadzenia analizy kosztów i korzyści jest analiza ekonomiczna. Analizę ekonomiczną prowadzi się, jeżeli zmierzenie i zaprezentowanie korzyści projektu w kategoriach pieniężnych jest możliwe. W przypadku odstąpienia od prowadzenia analizy kosztów i korzyści w formie analizy ekonomicznej, w studium wykonalności należy przedstawić stosowne uzasadnienie wskazujące jakie istotne korzyści projektu nie mogą być zmierzone i/lub zaprezentowane w formie pieniężnej. Alternatywnie możliwe jest prowadzenie analizy kosztów i korzyści w formie analizy efektywności kosztowej (CEA) pod warunkiem uzasadnienia w studium wykonalności spełnienia przez projekt warunków, o których mowa w pkt 1 i 3 podrozdziału 7.2 Wytycznych MFiPR, tj.:
 - a) korzyści danego projektu są trudne bądź wręcz niemożliwe do oszacowania, natomiast wymiar kosztów można określić z dużą dozą prawdopodobieństwa,
 - b) w efekcie realizacji projektu powstaje jeden niepodzielny i łatwo mierzalny produkt,
 - c) produkt projektu jest niezbędny dla zapewnienia podstawowych potrzeb społecznych,
 - d) projekt ma na celu osiągnięcie założonego produktu przy minimalnym koszcie, nie występują znaczące koszty zewnętrzne,
 - e) istnieje szerokie spektrum wskaźników pozwalających na zweryfikowanie faktu, czy wybrana do realizacji projektu technologia spełnia minimalne wymagania efektywności kosztowej.

Wskazać należy, że zastosowanie analizy efektywności kosztowej jest uzasadnione szczególnie w przypadku projektów realizowanych w związku z koniecznością podporządkowania się przepisom UE. Pomocą przy podejmowaniu przez wnioskodawcę decyzji o zastosowaniu analizy efektywności kosztowej mogą być informacje przedstawione w tabeli 2 Vademecum. Zaznaczyć należy jednak

wyraźnie, że w przypadku stosowania analizy efektywności kosztowej jako jedynej formy analizy kosztów i korzyści niezbędne jest uzasadnienie spełnienia pięciu warunków określonych powyżej (sama przynależność projektu do jednej z kategorii wskazanych w tabeli 2 Vademecum jest niewystarczająca).

Analizę efektywności kosztowej należy prowadzić wg metody i wzoru opisanych w podrozdziale 3.1 Vademecum (tożsamy wzór przedstawiono w podrozdziale VI.2.3 Instrukcji).

W przypadku gdy przychody i wartość rezydualna nie są istotne dla wyniku analizy, analizę efektywności kosztowej (CEA) można uprościć do analizy najniższego kosztu (LCA), tj. do zastosowania wskaźnika dynamicznego kosztu jednostkowego (DGC). W takim przypadku należy oczywiście wskazać okoliczności uzasadniające wprowadzenie tego uproszczenia.

Jeżeli prowadzenie analizy kosztów i korzyści w formie opisanych powyżej metod opartych na kryteriach ilościowych nie jest możliwe, wówczas dopuszczalne jest zastosowanie metody analizy wielokryterialnej. Sytuację taką należy szczegółowo uzasadnić w treści studium wykonalności.

10. *W związku z zapisami Wytycznych MFiPR, podrozdział 7.1 pkt 5:* Nie dopuszcza się prowadzenia analizy ekonomicznej w oparciu o ceny bieżące. W analizie ekonomicznej należy stosować wyłącznie ceny stałe.
11. *W związku z zapisami Wytycznych MFiPR, podrozdział 7.2 pkt 4:* Nie istnieje konieczność stosowania analizy efektywności kosztowej jako elementu uzupełniającego do analizy ekonomicznej.
12. *W związku z zapisami Wytycznych MFiPR, rozdział 8 pkt 5:* Zmienne, które należy poddać analizie w ramach analizy wrażliwości (o ile wpływają one na poziom wskaźników efektywności finansowej i ekonomicznej projektu – np. FNPV/C, FRR/C, ENPV) stanowią:
 - a) wartość poszczególnych wskaźników makroekonomicznych³⁰,
 - b) nakłady inwestycyjne,
 - c) prognoza popytu,
 - d) ceny sprzedaży,
 - e) ceny jednostkowe głównych kategorii kosztów operacyjnych lub poziom kosztów operacyjnych ogółem,
 - f) jednostkowe, zmonetyzowane koszty efektu zewnętrznego przyjęte w analizie ekonomicznej (np. koszty czasu w transporcie, koszty emisji substancji toksycznych do środowiska),
 - g) inne istotne zmienne zdefiniowane przez wnioskodawcę.

³⁰ Wskazanych w Wytycznych MFiPR w podrozdziale, 6.4 pkt 1, lit. e).

13. W związku z zapisami *Metodyki zastosowania kryterium dostępności cenowej w projektach inwestycyjnych z dofinansowaniem UE*³¹, pkt 1: Przy opracowaniu studium wykonalności należy stosować zapisy ww. dokumentu („Metodyka zastosowania kryterium dostępności cenowej w projektach inwestycyjnych z dofinansowaniem UE” jest dokumentem wiążącym). Pamiętać należy jednak, że możliwość zastosowania kryterium dostępności cenowej jest uwarunkowana przesłankami wskazanymi w pkt 6 podrozdziału 6.6 Wytycznych MFiPR. W szczególności zaznaczyć należy, że jeżeli w analizie finansowej stosowano taryfy w wymiarze uwzględniającym kryterium dostępności cenowej, tożsame taryfy muszą być stosowane w fazie operacyjnej projektu.

³¹ Opracowanie Departamentu Partnerstwa Publiczno-Prywatnego, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej stanowiące załącznik do Wytycznych MFiPR. W momencie opracowania niniejszej Instrukcji obowiązywała wersja z czerwca 2023 r.

VI. Opis wymagań i metodologii dotyczących poszczególnych elementów studium wykonalności

W niniejszym rozdziale przedstawiono opis wymagań dotyczących poszczególnych elementów studium wykonalności. Co do zasady wymagania te dotyczą projektów o całkowitym koszcie kwalifikowalnym poniżej 50 mln zł. Część z nich (stosownie do informacji przedstawionych w tabeli 1), należy jednak stosować również do opracowania studium wykonalności dla projektów o większej wartości kosztu kwalifikowalnego.

Poszczególne podrozdziały niniejszego rozdziału odpowiadają poszczególnym elementom studium wykonalności wskazanym w tabeli 1. Mogą one zatem stanowić gotowy spis treści, choć nie jest to obligatoryjne. Spis treści studium wykonalności można bowiem (w stosunku do listy podrozdziałów niniejszego rozdziału) rozszerzać lub zawężać – stosownie do potrzeb i charakterystyki danego projektu. Konieczne jest jednak ujęcie w studium wykonalności wszystkich niezbędnych elementów, zgodnie z treścią tabeli 1. Wyjątkiem w tym zakresie jest zestawienie elementów dokumentacji aplikacyjnej szczególnie istotnych dla oceny projektu (wymagane wyłącznie dla projektów składanych w ramach priorytetu 1 FEWL 21-27), które powinno znaleźć się na końcu studium (może również stanowić załącznik lub suplement).

VI.1. Analiza celów

Zadaniem analizy celów jest przedstawienie stanu rzeczywistości, jaki ma być osiągnięty wskutek interwencji przeprowadzonej w ramach projektu. Analiza umożliwia też określenie hierarchii celów i wskazanie relacji nakłady – efekty. Zdefiniowanie celów projektu jest o tyle istotne, że stanowi podstawę do identyfikacji projektu i dalszych analiz, a zatem – również do jakiegokolwiek oceny inwestycji³².

Poszczególne cele projektu powinny być oczywiście zbieżne z celami FEWL 21-27 (określonymi zarówno dla całego Programu, jak i danego priorytetu oraz działania). Ich identyfikacja powinna być oparta na diagnozie potrzeb, sytuacji problemowych czy barier, które projekt ma zaspokajać, rozwiązywać lub znosić. Inaczej rzecz ujmując – podstawą do analizy celów powinna być analiza potrzeb danego środowiska społeczno – gospodarczego, z uwzględnieniem zjawisk najbardziej adekwatnych do skali oddziaływania projektu (dzięki temu cele będą jasno wskazywać, jakie korzyści społeczno – gospodarcze można osiągnąć dzięki realizacji inwestycji)³³. Diagnoza (analiza) nie musi być bardzo skomplikowana – bardzo często można ją w prosty sposób oprzeć na bazie już istniejących dokumentów o charakterze

³² Por. Wytyczne MFIPR, rozdział 3, pkt 1.

³³ Por. ibidem, rozdział 3, pkt 2 oraz 3.

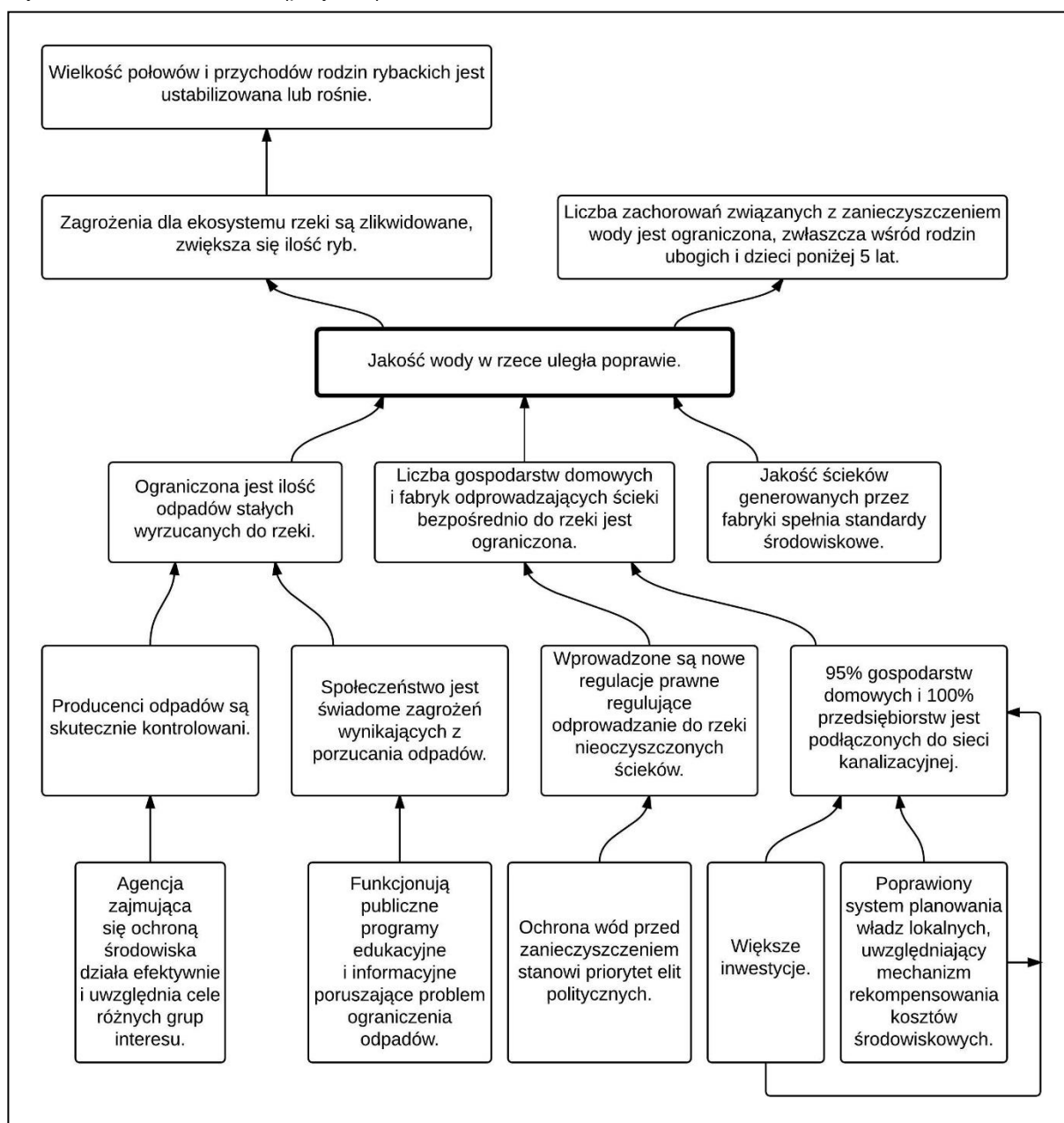
strategicznym. Przykładowo takimi dokumentami może być Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030, lokalna lub ponadlokalna strategia rozwoju, jak również strategie czy dokumenty branżowe³⁴. Dokumenty te są z reguły dobrym źródłem wiedzy, zarówno jeżeli chodzi o analizę sytuacji (często opartą o odpowiednie dane statystyczne), jak i uzgodnione (pożądane) kierunki rozwoju. Bywają one również przydatne jako podstawa do analizy popytu (podrozdział VI.2.2). W studium wykonalności należy jednak unikać przytaczania dużych, zbyt ogólnych fragmentów dokumentów strategicznych, jak również powtarzania opisów (w szczególności dotyczących sytuacji problemowych, stanowiących podstawy do definicji celów projektu), które znajdować się będą również we wniosku o dofinansowanie. W pełni wystarczające jest przedstawienie tylko tych informacji i wniosków z nich wynikających, które bezpośrednio dotyczą planowanego projektu. Wnioskodawcy powinni wziąć pod uwagę, iż umieszczanie szerokich opisów ogólnej sytuacji społeczno – gospodarczej, które nie są bezpośrednio powiązane z analizą celów, powodować może rozmycie zasadniczej treści i problemy z dotarciem do sedna informacji przez osoby oceniające projekt, a w konsekwencji, obniżenie oceny projektu.

Definicja poszczególnych tez (istniejących sytuacji problemowych, potrzeb, barier rozwojowych), stawianych jako podstawa do zdefiniowania celów, powinna być oparta o takie dane lub informacje zewnętrzne, które potwierdzają ich istnienie. Źródłami tychże danych i informacji mogą być np. artykuły prasowe, publikacje naukowe, statystyki, etc. Przydatne bywają również wszelkie decyzje administracyjne, opracowania, koncepcje (w tym projekty budowlane, audyty energetyczne, programy funkcjonalno – użytkowe, itd.). Oczywiście, w przypadku braku źródeł zewnętrznych, można posłużyć się również badaniami własnymi czy obserwacjami użytkowników istniejącej infrastruktury. W każdym przypadku ważne jest jednak, aby wnioskodawcy wskazywali wszędzie tam, gdzie to możliwe, źródła pochodzenia danych i informacji, których używają, zapewniając w ten sposób rzetelność prowadzonych analiz.

Co do zasady, cele projektu powinny być zhierarchizowane, tj. powiązane zależnościami przyczynowo – skutkowymi. Wskaźniki produktu i rezultatu określone we wniosku o dofinansowanie projektu powinny (na tyle, na ile to możliwe) odzwierciedlać cele zdefiniowane w niniejszym podrozdziale. Pożądane zatem jest podzielenie zdefiniowanych celów analogicznie jak wskaźników je obrazujących

³⁴ Mogą to być np. Regionalny Program Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego z prognozą rozwoju do roku 2030, Lubuski Program Ochrony Zdrowia 2030, Program Rozwoju Kultury Województwa Lubuskiego 2025, Program opieki nad zabytkami województwa lubuskiego na lata 2021-2024, Program Rozwoju Innowacji Województwa Lubuskiego do roku 2030, Programy Ochrony Powietrza, Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami, Strategia Energetyki Województwa Lubuskiego, Polityka Rowerowa Województwa Lubuskiego 2030, Strategia Rozwoju Portu Lotniczego Zielona Góra/Babimost do roku 2040, Program poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego województwa lubuskiego na lata 2016-2025, Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych, Plany Gospodarki Niskoemisyjnej, Gminne Programy Rewitalizacji.

Rysunek 1. Drzewo celów (przykład).

Źródło: Aid Delivery Methods; Volume 1; Project Cycle Management Guidelines; March 2004; European Commission, str. 70.

– na produkty (stanowiące materialne efekty działań realizowanych w ramach projektu) i rezultaty (bezpośrednie korzyści płynące z realizacji projektu dla grup docelowych), ewentualnie również rezultaty długofalowe (wpływ projektu na cele strategii / programu operacyjnego oraz jego długofalowe, szerokie oddziaływanie). Pomocnym (choć nieobligatoryjnym) narzędziem w tym zakresie może być przygotowanie drzewa celów. Jest to bowiem narzędzie, które nie tylko wymusza zdefiniowane celów projektu na wielu poziomach (produktu, rezultatu, rezultatu długofalowego), lecz również powiązanie ich

zależnościami przyczynno – skutkowymi. Przykładowe drzewo celów (dotyczącego celów projektu dotyczącego poprawy jakości wody w rzece) przedstawiono na rysunku 1.

Przy konstruowaniu wiązki celów projektu bardzo ważne jest zapewnienie kompleksowego spojrzenia na analizowaną tematykę. Chodzi nie tylko o widzenie projektu w szerokim kontekście (tj. zdefiniowanie nie tylko jego produktów, lecz również rezultatów i rezultatów długofalowych), lecz również o wzięcie pod uwagę interesów (punktów widzenia) różnych interesariuszy analizowanego przedsięwzięcia. Struktura studium wykonalności, opisana w rozdziale III (tabela 1) nie wymusza przeprowadzenia analizy grup docelowych projektu, tym niemniej projektodawca powinien przewidywać możliwe reakcje poszczególnych grup interesariuszy, w szczególności te, które zagrażają powodzeniu projektu (rozumianemu jako możliwość osiągnięcia zaplanowanych celów). Mogą być one prezentowane w ramach analizy celów lub w innym miejscu dokumentacji aplikacyjnej (np. jako element jakościowej analizy ryzyka prezentowanej w studium wykonalności lub we wniosku o dofinansowanie projektu).

Przygotowując analizę celów w ramach studium wykonalności (podobnie jak w przypadku innych jego elementów) należy mieć na uwadze, że – zgodnie z uwagami poczynionymi w rozdziale I – ma ona stanowić uzupełnienie (a nie powielenie) informacji przedstawionych we wniosku o dofinansowanie. Takie podejście pozwoli jednocześnie na ograniczenie objętości studium wykonalności oraz liczby niezbędnych korekt treści studium w przypadku wprowadzenia zmian w projekcie w trakcie jego realizacji.

VI.2. Analiza wariantów

Cele projektu mogą z reguły być osiągnięte nie tylko w jeden sposób, lecz poprzez wiele różnych rozwiązań. Analizę wariantów osiągnięcia zaplanowanych celów należy przeprowadzić na możliwie wczesnym etapie planowania projektu w możliwie szerokim zakresie. Praktyka pokazuje, iż bardzo często projektodawca przeprowadza niesformalizowaną analizę wariantów przed podjęciem decyzji inwestycyjnej. Tym niemniej, jeżeli ta analiza jest niekompletna, a poniesione zostały już koszty prac przygotowawczych (np. projekty techniczne, budowlane), bardzo trudno jest skłonić go do przyjęcia innego rozwiązania, nawet jeżeli stanowi ono opcję bardziej opłacalną z ekonomicznego i społecznego punktu widzenia.

Często przyjmuje się z góry założenie o tym, że zaplanowana inwestycja jest najlepszym z możliwych wariantów, bez prowadzenia i formalizowania stosownych analiz. Tymczasem

to na wnioskodawcy spoczywa obowiązek wykazania, że wybrany przez niego wariant realizacji projektu reprezentuje najlepsze rozwiązanie spośród wszelkich możliwych³⁵.

VI.2.1. Analiza wykonalności

Pierwszym etapem analizy wariantów jest ich identyfikacja, czyli przeprowadzenie analizy wykonalności. Polega ona na udzieleniu odpowiedzi na pytanie: Na jakie wykonalne sposoby można rozwiązać zidentyfikowane wcześniej problemy? Celem jest tutaj wskazanie potencjalnych rozwiązań inwestycyjnych, które będą możliwe do wykonania m.in. pod względem technicznym, prawnym, ekonomicznym, środowiskowym i instytucjonalnym. W związku z powyższym nie należy identyfikować tych rozwiązań inwestycyjnych (wariantów), które pozostają w sprzeczności z istniejącym stanem prawnym, są niemożliwe do wykonania z przyczyn ekonomiczno – finansowych, istniejących ograniczeń technicznych, etc.

Należy wyraźnie podkreślić, iż błędne jest również przyjmowanie do analizy wariantu zaniechania inwestycji („nie robić nic”), oraz wariantów różniących się jedynie harmonogramem wykonania inwestycji. Celowe jest natomiast podejmowanie kwestii dotyczących sposobu realizacji projektu (np. modernizacja istniejącej infrastruktury vs. budowa nowej), zakresu projektu (różna skala i zakres inwestycji), lokalizacji, stosowanych rozwiązań technologicznych, rozwiązań instytucjonalnych (kto będzie inwestorem i operatorem przedmiotu projektu), itd. Co do zasady, nie jest dopuszczalne porównanie jednego rozwiązania inwestycyjnego z wariantem bezinwestycyjnym.

Każdy ze zidentyfikowanych wariantów powinien zostać opisany w krótki sposób. Opis ten jednak powinien zawierać elementy umożliwiające jasne wyróżnienie każdego z wariantów oraz określenie różnic między nimi.

Następstwem analizy wykonalności będzie przeprowadzenie analizy opcji (szczegóły przedstawiono w podrozdziale VI.2.3). Polegać ona będzie na dokonaniu porównania i oceny rozwiązań inwestycyjnych zidentyfikowanych w analizie wykonalności. Dążyć będzie do jednoznacznego wskazania i uzasadnienia, który z rozpatrywanych wariantów jest najkorzystniejszy.

Minimalnym oczekiwanym rezultatem analizy wykonalności jest określenie dwóch wariantów realizacji inwestycji, różniących się od siebie nakładami inwestycyjnymi niezbędnymi do poniesienia. Pożądane jest, aby były to warianty oparte na odmiennych rozwiązaniach technologicznych, choć dopuszczalne jest również oparcie ich na odmiennych sposobach realizacji (modernizacja istniejącej

³⁵ Por. Wytoczne MFiPR, rozdział 5 pkt 1.

infrastruktury vs. budowa nowej) i / lub odmiennym zakresie projektu (różna skala i zakres inwestycji). Nie jest natomiast pożądane, aby warianty określone w wyniku przeprowadzenia analizy wykonalności różniły się jedynie lokalizacją inwestycji, formalnym sposobem jej realizacji (formuła „zaprojektuj i wybuduj” lub formuła „wybuduj”) i / lub rozwiązaniami instytucjonalnymi (kto będzie inwestorem i operatorem przedmiotu projektu). Wyjątkiem w tym zakresie są projekty, dla których brak jest technicznego, finansowego i prawnego alternatywnego rozwiązania inwestycyjnego (np. rozbudowa systemu informatycznego, który musi być kompatybilny z istniejącym już systemem informatycznym). W takich przypadkach (w drodze wyjątku) jest możliwe porównanie wariantów różniących się wyłącznie czynnikami wskazanymi powyżej, a nawet porównanie jedyne rozwiązanie inwestycyjnego z wariantem bezinwestycyjnym. Sytuację taką należy jednak szczegółowo (i w sposób niebudzący wątpliwości) uzasadnić.

VI.2.2. Analiza popytu

Analiza popytu dąży do zidentyfikowania oraz ilościowego określenia społecznego zapotrzebowania na realizację planowanej inwestycji. Punktem wyjścia jest określenie popytu bieżącego. Możliwe są tu do zastosowania dane statystyczne, analizy wewnętrzne i/lub zewnętrzne źródła danych (analizy branżowe, marketingowe, itd). Na tej podstawie oraz w oparciu o dalsze informacje (prognozy makroekonomiczne, społeczne, rynkowe, itd.) należy przygotować prognozę popytu w przyszłości (w scenariuszu inwestycyjnym i bezinwestycyjnym – o ile z przyjętych założeń do analizy wynika taka potrzeba). Analiza ta powinna również odwoływać się do kwestii bieżącego oraz przyszłego zapotrzebowania na zasoby, przewidywanego rozwoju infrastruktury, oraz ewentualnego efektu sieciowego, związanego z koniecznością uwzględnienia faktu, iż projekt będzie stanowił część sieci (np. transportowej, energetycznej, kanalizacyjnej), co wpłynie na jego wyniki finansowe i ekonomiczne³⁶. Analiza popytu będzie istotnie różniła się w zależności od branży i może przyjmować różne formy – od bardzo prostych po mocno skomplikowane (szczególnie w przypadku konieczności prowadzenia analiz sieciowych). Możliwe jest również stosowanie specyficznych metod branżowych, opisanych w różnych źródłach (np. wskazanych we wprowadzeniu do niniejszej instrukcji), w takim przypadku należy jednak wskazać ich pochodzenie. W branżach konkurencyjnych (nie będących monopolami) analizę popytu warto jest powiązać z wynikami analizy konkurencji (w tym konkurencji potencjalnej, która może

³⁶ Por. ibidem, rozdział 5, pkt 3.

powstać w fazie inwestycyjnej lub operacyjnej projektu). W niektórych branżach popyt można planować na bazie dostępnych planów czy dokumentów zewnętrznych o charakterze strategicznym³⁷.

Wynikiem analizy popytu może być np. określenie ilości skorzystań z infrastruktury kultury, ilości skorzystań z e-usługi, ilości ścieków zrzucanych siecią kanalizacyjną, ilości uczniów korzystających z infrastruktury edukacyjnej, średni ruch dobowy na danej drodze, itd.

Do analizy popytu należy przyłożyć bardzo istotną wagę. Bardzo często będzie ona punktem wyjścia do wielu innych analiz. W szczególności może stanowić podstawę analizy opcji, określania wartości wskaźników rezultatu projektu (wiele z nich jest silnie skorelowana z popytem) czy analizy finansowej (popyt stanowi często podstawę szacowania przychodów oraz zmiennych kosztów operacyjnych). Tak więc niedokładne szacowanie popytu może istotnie wpływać na wyniki wielu dalszych analiz w całym studium wykonalności oraz w pozostałych elementach dokumentacji aplikacyjnej.

Ponieważ popyt (np. wskutek wahań demograficznych czy zmian wskaźników makroekonomicznych lub społecznych) może podlegać wahaniom w poszczególnych latach, powinien być on szacowany w takim horyzoncie czasowym, w jakim będzie stosowany do dalszych analiz. Najczęściej horyzont ten jest definiowany przez okres odniesienia przyjmowany w założeniach do analizy finansowej (podrozdział VI.8.1). Gdyby szacunki popytu miały nie być używane do żadnych dalszych analiz (choć, jak wskazano powyżej, sytuację taką należy uznać za wyjątkową), projektodawca powinien je zaplanować przynajmniej do pierwszego roku następującego po zakończeniu realizacji inwestycji.

W ramach niniejszego podrozdziału można przedstawić uzasadnienie spełnienia tych kryteriów, które powiązane są z jego tematyką. Przykładowo, w przypadku projektów dot. publicznej infrastruktury organizacji badawczych konieczne może być przedstawienie:

- analizy popytu lub identyfikacji potrzeb użytkowników (w tym przedsiębiorstw, przemysłu i sektora usług) na zakres prowadzonych badań i pozostałej oferty infrastruktury objętej projektem,
- analizy potwierdzającej brak dostępności odpowiedniej infrastruktury w innych ośrodkach badawczych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz brak technologicznych i ekonomicznych alternatyw dla tego rodzaju działań.

³⁷ Mogą to być np. Regionalny Program Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego z prognozą rozwoju do roku 2030, Lubuski Program Ochrony Zdrowia 2030, Program Rozwoju Kultury Województwa Lubuskiego 2025, Program opieki nad zabytkami województwa lubuskiego na lata 2021-2024, Program Rozwoju Innowacji Województwa Lubuskiego do roku 2030, Programy Ochrony Powietrza, Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami, Strategia Energetyki Województwa Lubuskiego, Polityka Rowerowa Województwa Lubuskiego 2030, Strategia Rozwoju Portu Lotniczego Zielona Góra/Babimost do roku 2040, Program poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego województwa lubuskiego na lata 2016-2025, Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych, Plany Gospodarki Niskoemisyjnej, Gminne Programy Rewitalizacji.

Natomiast w przypadku projektów z zakresu kształcenia ogólnego konieczne jest wskazanie, że potrzeba wsparcia wynika ze zdiagnozowanych potrzeb regionalnych lub lokalnych określonych w dokumencie Analiza obszaru infrastruktury edukacyjnej oraz z diagnozy wnioskodawcy uwzględnionej na poziomie projektu (w tym uwzględniającej wyzwania demograficzne) i wpisuje się w priorytety związane z równym dostępem do kształcenia i szkolenia, podniesieniem jakości edukacji oraz jej większym powiązaniem z rynkiem pracy.

W przypadku projektów z zakresu włączenia społecznego konieczne jest z kolei przygotowanie analizy dostępnych form świadczenia usług (tj. instytucjonalne, środowiskowe i w rodzinie) oraz indywidualnych potrzeb jednostki / jednostek, które będą odbiorcami usług (w tym preferowane przez nich opcje opieki, z uwzględnieniem opcji zgodnych z Konwencją ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych). Jeśli opcje preferowane przez odbiorców usług nie są dostępne, priorytetem powinno być ich zapewnienie.

VI.2.3. Analiza opcji

Analizie opcji należy poddać warianty realizacji inwestycji zidentyfikowane w ramach analizy wykonalności. Powinny być to, co do zasady, warianty oparte na odmiennych rozwiązaniach technologicznych, choć dopuszczalne jest również oparcie ich na odmiennych sposobach realizacji (modernizacja istniejącej infrastruktury vs. budowa nowej) i / lub odmiennym zakresie projektu (różna skala i zakres inwestycji). Rezultatem analizy opcji powinno być wskazanie najkorzystniejszego wariantu realizacji inwestycji spośród zidentyfikowanych w ramach analizy wykonalności wraz ze stosownym uzasadnieniem.

Obowiązkowy zakres analizy opcji obejmuje zatem wyłącznie analizę rozwiązań technologicznych³⁸. Instytucja Zarządzająca FEWL 21-27 nie wymaga bowiem (oczywiście w odniesieniu do projektów, których całkowity koszt kwalifikowalny wynosi mniej niż 50 mln zł) przeprowadzenia analizy strategicznej, tj. analizy koncentrującej się na wyborze podstawowych rozwiązań o charakterze strategicznym (np. rodzaj infrastruktury lub środków transportu, lokalizacja projektu), która opiera się zazwyczaj na kryteriach ilościowych i często jest realizowana metodą analizy wielokryterialnej³⁹. Projektodawca, o ile uważa za stosowne, może rzecz jasna uzupełnić analizę rozwiązań technologicznych również o rozważania z zakresu analizy strategicznej.

³⁸ Por. Wytyczne MFiPR, rozdział 5, pkt 5.

³⁹ Por. ibidem, rozdział 5, pkt 5.

Podobnie jak w przypadku analizy kosztów i korzyści główne metody możliwe do zastosowanie w analizie opcji stanowią analiza ekonomiczna, analiza efektywności kosztowej (CEA), analiza najniższego kosztu (LCA) oraz analiza wielokryterialna. Trzy z nich stanowią metody ilościowe, czwarta – analiza wielokryterialna – ma charakter jakościowy. Wszystkie zostaną szczegółowo omówione poniżej.

Dla projektów, których całkowity koszt kwalifikowalny jest niższy niż 50 mln zł, Instytucja Zarządzająca FEWL 21-27 pozostawia pełną swobodę projektodawcy, jeżeli chodzi o dobór metody prowadzenia analizy opcji. Dopuszcza również dokonanie wyboru wariantu optymalnego w sposób uproszczony, polegający na zastosowaniu wyłącznie kryteriów jakościowych (np. w metodzie analizy wielokryterialnej). Tym niemniej, zakres prezentowanych informacji powinien być tak dobrany, aby wykazać, że projekt charakteryzuje się najkorzystniejszą relacją między kwotą wsparcia, podejmowanymi działaniami i celami, które mają być osiągnięte w wyniku ich realizacji.

Wyjątkiem w tym zakresie może być oczywiście sytuacja opisana w podrozdziale VI.9 Instrukcji, polegająca na analizowaniu rodzaju projektu, dla którego określone zostaną kryteria wyboru projektów odnoszące się bezpośrednio do wartości wskaźników obliczanych przy użyciu analizy ekonomicznej, analizy efektywności kosztowej lub analizy najniższego kosztu (np. ERR, ENPV, B/C, DGC). W takim przypadku konieczne będzie zastosowanie metody, która pozwoli na obliczenie odpowiedniego wskaźnika

i zapewnienia w ten sposób podstaw do dokonania oceny projektu.

Podobnie, jak w przypadku analizy kosztów i korzyści (podrozdział VI.9) zaznaczyć należy, że projekty transportowe (a szczególnie projekty drogowe) w zakresie analizy kosztów i korzyści (oraz analizy opcji) posiadają bardzo dobrze przygotowane materiały metodologiczne do przeprowadzenia analizy ekonomicznej (są to Niebieskie Księgi opracowane przez JASPERS oraz materiały przygotowywane przez Centrum Unijnych Projektów Transportowych). Dla tej grupy projektów (bez względu na wartość całkowitego kosztu kwalifikowalnego) pożądane jest zatem posługiwanie się metodą analizy ekonomicznej. Ostateczna decyzja w tym zakresie należy jednak do projektodawcy.

Analiza ekonomiczna

Analiza ekonomiczna zakłada przebadanie efektywności projektu z punktu widzenia całego społeczeństwa (w odróżnieniu od analizy finansowej, która również bada efektywność projektu – za pomocą wskaźników FNPV i FRR – jednakże w węższym ujęciu, poprzez stosowanie podejścia od strony finansów projektu i/lub podmiotu wdrażającego). Polega ona na ustaleniu wskaźników efektywności ekonomicznej projektu (ENPV, ERR, B/C) i posługuje się wartościami ekonomicznymi, czyli

odzwierciedlającymi wartości, jakie społeczeństwo byłoby gotowe zapłacić za dany produkt lub usługę. Wycenia ona wszystkie czynniki zgodnie z ich wartością użytkową lub kosztem alternatywnym dla społeczeństwa⁴⁰.

Analiza ekonomiczna, podobnie jak analiza finansowa, prowadzona jest za pomocą metody DCF (ang. Discounted Cash Flow – metoda zdyskontowanych przepływów pieniężnych). Należy prowadzić ją w cenach stałych stosując stopę dyskonta na poziomie 3%⁴¹. Ponieważ analiza ekonomiczna jest prowadzona na podstawie wykonanej wcześniej analizy finansowej, należy utrzymać wszystkie pozostałe założenia (przede wszystkim makroekonomiczne oraz dotyczące okresu odniesienia), chyba że występuje wyraźna i uzasadniona konieczność ich zmiany. Określając ekonomiczną wartość rezydualną projektu należy mieć na uwadze stosowne zapisy podrozdziału VI.8.2.4.

Szczegółowe wytyczne dotyczące prowadzenia analizy ekonomicznej (w tym dla poszczególnych sektorów) zawiera Vademecum oraz (w zakresie w nim nieuregulowanym) Przewodnik AKK. Dla projektów dotyczących transportu pomocne są również Niebieskie Księgi JASPERS i materiały przygotowywane przez Centrum Unijnych Projektów Transportowych. Poniżej zaprezentowano jedynie podstawowe informacje i wymagania.

Procedurę przeprowadzenia analizy ekonomicznej w analizie wariantów należy rozpocząć od przeprowadzenia analizy finansowej dla każdego z analizowanych wariantów w zakresie koniecznym do obliczenia wskaźników efektywności finansowej. W celu umożliwienia przeprowadzenia oceny projektu ze społecznego punktu widzenia koryguje się następnie przepływy pieniężne określone w analizie finansowej o⁴²:

- efekty zewnętrzne,
- efekty fiskalne,
- przekształcenie cen rynkowych w ceny rozrachunkowe.

Efekty zewnętrzne stanowią koszty lub korzyści generowane przez projekt, przenoszone na podmioty trzecie niezależnie od ich woli bez odpowiedniej rekompensaty pieniężnej. Każda inwestycja, oprócz efektów finansowych w postaci m.in. przychodów i kosztów, powstających za pośrednictwem mechanizmu rynkowego, implikuje również tzw. efekty zewnętrzne niepieniężne – pozytywne i negatywne – które nazywane są również korzyściami i kosztami zewnętrznymi⁴³. Są to efekty odczuwane przez

⁴⁰ Por. ibidem, str. 7.

⁴¹ Por. ibidem, podrozdział 7.1, pkt 4.

⁴² Por. ibidem, podrozdział 7.1, pkt 6.

⁴³ Por. ibidem, str. 12.

otoczenie projektu i nie związane z żadnymi rekompensatami. Przykładem kosztu zewnętrznego może być zwiększenie zanieczyszczenia powietrza wskutek budowy nowej drogi, korzyści zewnętrznej – zmniejszenie ilości wypadków drogowych wskutek zastąpienia transportu kołowego przez szynowy czy zmniejszenie ilości zachorowań dzięki poprawie jakości wody pitnej.

Ponieważ w analizie ekonomicznej projekt oceniany jest z punktu widzenia społeczeństwa, należy uwzględnić w niej efekty zewnętrzne, które nie są brane pod uwagę przy analizie finansowej. Dokonując oszacowania efektów zewnętrznych należy każdy z nich opisać, skwantyfikować w jednostkach naturalnych, po czym oszacować wartość pieniężną. Niektóre efekty zewnętrzne nie dają się wyrazić w pieniądzu (np. z powodu zbyt wysokich kosztów badań szacunkowych lub braku metod ekonomicznej wyceny danego efektu). W takim przypadku ważne jest, aby dokładnie opisać takie efekty oraz wyraźnie zaznaczyć, iż nie zostały one uwzględnione przy obliczaniu wskaźników analizy ekonomicznej. Jeżeli to możliwe, należy skwantyfikować je w jednostkach naturalnych⁴⁴.

Efekty fiskalne biorą się ze stosowania przez państwo różnych instrumentów o charakterze podatkowym w celu redystrybucji dochodów między członkami społeczeństwa. Do kategorii tej zaliczyć można podatki, cła, opłaty, zasiłki dla bezrobotnych, pomoc społeczną, itd. Ponieważ dokonujemy oceny z punktu widzenia całego społeczeństwa, nie zaś podmiotu (podmiotów) wdrażającego projekt, redystrybucja dochodów traci na znaczeniu (np. nie jest istotne, że operator przedmiotu inwestycji płaci podatek dochodowy, ponieważ będzie on przekazany za pośrednictwem państwa innym członkom społeczeństwa).

Uwzględnienie efektów fiskalnych w analizie polega na skorygowaniu następujących pozycji⁴⁵:

- Odliczenie podatków pośrednich od cen nakładów i produktów (np. podatku akcyzowego, czy podatku VAT, który w analizie finansowej jest uwzględniany w cenach, pod warunkiem, że nie podlega zwrotowi).
- Odliczenie subwencji i wpłat, mających charakter wyłącznie przekazu pieniężnego – tzw. „czyste” płatności transferowe na rzecz osób fizycznych (np. płatności z tytułu ubezpieczeń społecznych).
- Uwzględnieniu w cenie tych konkretnych podatków pośrednich / subwencji / dotacji, które mają za zadanie zmienić efekty zewnętrzne. Jednakże należy pamiętać, aby w trakcie analizy nie liczyć ich podwójnie (przykładowo jako podatek włączony do danej ceny oraz jako szacunkowy zewnętrzny koszt środowiskowy).

⁴⁴ Por. ibidem, podrozdział 7.1, pkt 8.

⁴⁵ Por. ibidem, podrozdział 7.1, pkt 7.

Ceny rozrachunkowe (ukryte) oznaczają alternatywny koszt dóbr, który zazwyczaj różni się od cen rynkowych i od wysokości regulowanych taryf. Użycie cen rozrachunkowych w ramach analizy ekonomicznej projektu pozwala ująć w bardziej adekwatny sposób rzeczywiste koszty i rzeczywiste korzyści dla społeczeństwa⁴⁶.

Przekształcenie cen rynkowych w ceny rozrachunkowe (kalkulacyjne) polega na uwzględnieniu czynników, które powodują, że ceny nakładów i produktów projektu są inne niż w warunkach równowagi konkurencyjnej (tj. skutecznego rynku). Do tych czynników należą m. in. niedoskonałości rynku, monopole, bariery handlowe, regulacje w zakresie prawa pracy, niepełna informacja, itp. Przeliczanie cen rynkowych na rozrachunkowe ma na celu zapewnienie, że te ostatnie będą odzwierciedlały koszt alternatywny wkładu w projekt oraz gotowość klienta do zapłaty za produkt końcowy⁴⁷. Ceny rozrachunkowe oblicza się poprzez zastosowanie do cen finansowych czynników konwersji.

Szczególnym przypadkiem, zazwyczaj wymagającym korekty jest zjawisko wynagrodzenia ukrytego. Jest to wynagrodzenie odzwierciedlające rzeczywisty alternatywny koszt pracy o poziomie innym (na ogół niższym) niż wynagrodzenie obserwowane w gospodarce (tzw. wynagrodzenie finansowe). Różnice między wynagrodzeniem finansowym a wynagrodzeniem ukrytym powodowane są zniekształceniami rynku pracy (takimi jak płace minimalne, świadczenia z tytułu bezrobocia, etc.)⁴⁸. Podobnie jak w przypadku innych dóbr, również w przypadku wynagrodzeń, gdy ceny (oraz wynagrodzenia) obserwowane na rynku nie odzwierciedlają cen rozrachunkowych (wynagrodzeń ukrytych), należy je odpowiednio skorygować, w szczególności poprzez zastosowanie odpowiednich czynników konwersji. Szczegółowe sposoby postępowania zostały przedstawione w Vademecum⁴⁹ (oraz w Przewodniku AKK, który należy traktować jako materiał uzupełniający).

Ponieważ konwersja cen rynkowych w ceny rozrachunkowe może wymagać istotnych nakładów, Vademecum dopuszcza stosowanie w niektórych przypadkach uproszczenia polegającego na pominięciu tego elementu (i stosowania cen rynkowych), nazywając taką analizę „uproszczoną CBA”⁵⁰. Instytucja Zarządzająca FEWL 21-27 nie widzi przeciwwskazań, aby takowe uproszczenie stosować w odniesieniu do wszystkich projektów, których całkowity koszt kwalifikowalny wynosi poniżej 50 mln zł (o ile oczywiście projektodawcy zdecydują się na realizację analizy opcji i/lub analizy kosztów i korzyści metoda analizy ekonomicznej).

⁴⁶ Ibidem, str. 11.

⁴⁷ Por. ibidem, podrozdział 7.1, pkt 9.

⁴⁸ Por. ibidem, str. 20.

⁴⁹ Por. ibidem, podrozdział 7.1, pkt 9.

⁵⁰ Por. Vademecum, podrozdział 2.2 oraz podrozdział 1.3 (w szczególności tabela 2).

Po przygotowaniu odpowiednio skorygowanych i uzupełnionych strumieni ekonomicznych projektu można przystąpić do obliczenia wskaźników ekonomicznej efektywności projektu.

- ENPV czyli ekonomicznej wartości bieżącej projektu,
- ERR czyli ekonomicznej stopy zwrotu,
- wskaźnika B/C, będącego relacją korzyści do kosztów.

Wskaźnik ekonomicznej bieżącej wartość inwestycji netto (ENPV) jest różnicą ogółu zdyskontowanych wszystkich korzyści i kosztów związanych z inwestycją. Jest on wyrażony następującym wzorem⁵¹:

$$ENPV = \sum_{i=0}^n a_i \times S_i = \frac{S_0}{(1+r)^0} + \frac{S_1}{(1+r)^1} + \dots + \frac{S_n}{(1+r)^n}$$

gdzie:

- a_i – ekonomiczny współczynnik dyskontowy dla roku i (definicję współczynnika dyskontowego zaprezentowano w podrozdziale VI.8.1),
- S_i – saldo strumieni ekonomicznych generowanych przez projekt w roku i ,
- n – liczba lat okresu analizy (okresu odniesienia) pomniejszona o 1,
- r – przyjęta ekonomiczna stopa dyskontowa.

Wskaźnik ekonomicznej wewnętrznej stopy zwrotu z inwestycji (ERR) określa ekonomiczny zwrot z projektu i jest stopą dyskontową, przy której wskaźnik ENPV jest równy zero, co można wyrazić przy pomocy następującego wzoru⁵².

$$0 = \sum_{i=0}^n \frac{S_i}{(1+ERR)^i}$$

gdzie:

- S_i – saldo strumieni ekonomicznych generowanych przez projekt w roku i ,
- n – liczba lat okresu analizy (okresu odniesienia) pomniejszona o 1,

⁵¹ Por. Wytyczne MFiPR, podrozdział 7.1, pkt 11 oraz załącznik 1.

⁵² Por. ibidem, podrozdział 7.1, pkt 12 oraz załącznik 1.

Wskaźnik korzyści/koszty (B/C) jest stosunkiem sumy zdyskontowanych korzyści ekonomicznych do sumy zdyskontowanych kosztów ekonomicznych generowanych w okresie odniesienia. Definiuje go zatem następujący wzór⁵³:

$$B/C = \frac{\sum_{i=0}^n a_i \times B_i}{\sum_{i=0}^n a_i \times C_i} = \frac{\frac{B_0}{(1+r)^0} + \frac{B_1}{(1+r)^1} + \dots + \frac{B_{n-1}}{(1+r)^{n-1}} + \frac{B_n}{(1+r)^n}}{\frac{C_0}{(1+r)^0} + \frac{C_1}{(1+r)^1} + \dots + \frac{C_{n-1}}{(1+r)^{n-1}} + \frac{C_n}{(1+r)^n}}$$

gdzie:

- a_i – ekonomiczny współczynnik dyskontowy dla roku i (definicję współczynnika dyskontowego zaprezentowano w podrozdziale VI.8.1),
- B_i – strumień korzyści ekonomicznych generowanych przez projekt w roku i ,
- C_i – strumień kosztów ekonomicznych generowanych przez projekt w roku i ,
- n – liczba lat okresu analizy (okresu odniesienia) pomniejszona o 1,
- r – przyjęta ekonomiczna stopa dyskontowa.

Wskaźnik ENPV wykazuje ekonomiczną opłacalność inwestycji, gdy kształtuje się powyżej zera. Wskaźnik B/C natomiast – gdy jest większy od jedności. W przeciwnym razie koszty ekonomiczne projektu przewyższają jego korzyści ekonomiczne, co świadczy o ekonomicznej nieopłacalności inwestycji. Graniczną wartością dla wskaźnika ERR (podobnie jak dla FRR/C) jest natomiast przyjęta stopa dyskontowa⁵⁴.

Projekt, który nie wykazuje opłacalności ze społecznego punktu widzenia, czyli osiąga ujemne ENPV, ERR niższe od stopy dyskontowej i/lub B/C niższe od jedności, nie powinien uzyskać dofinansowania. Projekt wykazujący ujemną zyskowność korzysta bowiem ze zbyt wielu zasobów w celu osiągnięcia zbyt skromnych korzyści. Z perspektywy UE udzielenie dotacji projektowi o niskich korzyściach społecznych (niższych niż koszty społeczne) oznacza konieczność przekierowania środków, które mogłyby być wykorzystane w bardziej efektywny sposób⁵⁵.

Przy porównaniu poszczególnych wariantów realizacji projektu nie należy korzystać ze wskaźnika B/C. W praktyce zazwyczaj jest tak, że wariant korzystniejszy osiąga zarówno wyższy poziom wskaźnika ENPV, jak i wskaźnika ERR. Mogą wystąpić jednak pojedyncze przypadki, w których (z uwagi na różną skalę rozpatrywanych wariantów) jedna z opcji charakteryzuje się wyższą wartością jednego

⁵³ Por. ibidem, podrozdział 7.1, pkt 12 oraz załącznik 1.

⁵⁴ Por. ibidem, podrozdział 7.1, pkt 11, 12 oraz 13.

⁵⁵ Por. Przewodnik AKK, podrozdział 2.8.11.

z ww. wskaźników, lecz niższą wartością drugiego z nich niż opcja alternatywna. W takim przypadku Vademecum sugeruje oparcie się o oparcie decyzji o wartości wskaźnika ERR⁵⁶.

Analiza efektywności kosztowej

Analiza efektywności kosztowej (CEA) jest metodą oceny projektów, którą stosuje się, gdy zmierzenie korzyści w kategoriach pieniężnych nie jest w praktyce możliwe. Polega ona na wyliczeniu jednostkowego kosztu korzyści generowanych przez projekt. Warunkiem przeprowadzenia takiej analizy jest możliwość skwantyfikowania korzyści, a następnie odniesienia ich do pieniężnych kosztów projektu. Nie jest natomiast konieczne przypisanie im konkretnej ceny lub wartości ekonomicznej⁵⁷.

Wykorzystanie analizy efektywności kosztowej jako metody prowadzenia analizy opcji i/lub analizy kosztów i korzyści jest szczególnie pożądane, gdy projekt realizowany jest w związku z koniecznością podporządkowania się przepisom UE. Analiza projektów tego typu powinna koncentrować się bowiem na wykazaniu, że inwestycja stanowi najbardziej efektywny sposób zaspokojenia określonych potrzeb społecznych. Dalsze wymogi dotyczące stosowania analizy efektywności kosztowej przedstawiają się następująco:

- w efekcie realizacji projektu powstaje jeden niepodzielny i łatwo mierzalny produkt,
- produkt projektu jest niezbędny dla zapewnienia podstawowych potrzeb społecznych,
- projekt ma na celu osiągnięcie założonego produktu przy minimalnym koszcie, nie występują znaczące koszty zewnętrzne,
- istnieje szerokie spektrum wskaźników pozwalających na zweryfikowanie faktu, czy wybrana do realizacji projektu technologia spełnia minimalne wymagania efektywności kosztowej⁵⁸.

Analiza efektywności kosztowej polega na obliczeniu jednostkowego kosztu osiągnięcia niepieniężnych korzyści. Konieczne jest zatem zdefiniowanie tychże korzyści (miary rezultatu) i skwantyfikowaniu ich w jednostkach naturalnych. Po obliczeniu odpowiedniego wskaźnika, do realizacji wybierana jest ta opcja, która charakteryzuje się najniższym kosztem na jednostkę rezultatu. Podstawowy wzór określający ten wskaźnik przedstawia się następująco⁵⁹:

⁵⁶ Por. Vademecum, podrozdział 2.5.

⁵⁷ Por. Wytyczne MFIPR, str. 7.

⁵⁸ Por. ibidem, podrozdział 7.2, pkt. 2 i 3.

⁵⁹ Por. Vademecum, podrozdział 3.1.

$$W_{CEA} = \frac{\sum_{i=0}^n a_i \times CF_i}{\sum_{i=0}^n a_i \times E_i} = \frac{\frac{CF_0}{(1+r)^0} + \frac{CF_1}{(1+r)^1} + \dots + \frac{CF_n}{(1+r)^n}}{\frac{E_0}{(1+r)^0} + \frac{E_1}{(1+r)^1} + \dots + \frac{E_n}{(1+r)^n}}$$

gdzie:

- a_i – ekonomiczny współczynnik dyskontowy dla roku i (definicję współczynnika dyskontowego zaprezentowano w podrozdziale VI.8.1),
- CF_i – koszty netto inwestycji w roku i (bez uwzględniania struktury finansowania projektu),
- E_i – wartość miary rezultatu w roku i (wyrażona w jednostkach naturalnych),
- n – liczba lat okresu analizy (okresu odniesienia) pomniejszona o 1,
- r – przyjęta ekonomiczna stopa dyskontowa.

Przy tym przez koszty netto inwestycji w danym roku należy rozumieć sumę kosztów projektu ponoszonych w tym roku (nakładów inwestycyjnych, odtworzeniowych oraz kosztów operacyjnych) pomniejszoną o dodatnie przepływy finansowe (przychody oraz wartość rezydualną).

Jeżeli projekt nie generuje przychodów, a wszystkie rozpatrywane opcje mają taki sam ekonomiczny okres życia, wówczas wskaźnik ten można uprościć w liczniku, otrzymując w rezultacie wskaźnik dynamicznego kosztu jednostkowego (DGC), który jest w praktyce najczęściej stosowany do analizy efektywności kosztowej.

$$DGC = \frac{\sum_{i=0}^n a_i \times (KO_i + KI_i)}{\sum_{i=0}^n a_i \times E_i} = \frac{\frac{KO_0 + KI_0}{(1+r)^0} + \frac{KO_1 + KI_1}{(1+r)^1} + \dots + \frac{KO_n + KI_n}{(1+r)^n}}{\frac{E_0}{(1+r)^0} + \frac{E_1}{(1+r)^1} + \dots + \frac{E_n}{(1+r)^n}}$$

gdzie:

- a_i – ekonomiczny współczynnik dyskontowy dla roku i (definicję współczynnika dyskontowego zaprezentowano w podrozdziale VI.8.1),
- KI_i – nakłady inwestycyjne (i odtworzeniowe) projektu w roku i ,
- KO_i – koszty operacyjne projektu w roku i ,
- E_i – wartość miary rezultatu w roku i (wyrażona w jednostkach naturalnych),
- n – liczba lat okresu analizy (okresu odniesienia) pomniejszona o 1,
- r – przyjęta ekonomiczna stopa dyskontowa.

Prowadząc analizę efektywności kosztowej należy przyjąć założenia identyczne, jak w przypadku analizy ekonomicznej. Należy ją zatem prowadzić w cenach stałych stosując stopę dyskonta

równą 3%. Określając ekonomiczną wartość rezydualną projektu (o ile jest potrzebna) należy mieć na uwadze stosowne zapisy podrozdziału VI.8.2.4.

Zaznaczyć należy, że poziom obu spośród opisanych powyżej wskaźników, używanych do celów analizy efektywności kosztowej, nie informuje wprost o ekonomicznej opłacalności inwestycji. Pokazuje natomiast, jaki jest koszt uzyskania jednostki rezultatu z dzisiejszego punktu widzenia przy uwzględnieniu zmienności wartości (zarówno rezultatu, jak i pieniądza) w czasie, czyli po dokonaniu operacji dyskontowania.

Analiza najniższego kosztu

Analiza najniższego kosztu (LCA), to analiza sprowadzająca się do porównania poszczególnych opcji jedynie w oparciu o wartość bieżącą kosztów cyklu życia projektu (tj. w okresie jego ekonomicznej użyteczności). Aby możliwe było jej stosowanie, konieczne jest nie tylko spełnienie wszystkich warunków określonych dla stosowania analizy efektywności kosztowej. Dodatkowo analizowane opcje muszą różnić się wyłącznie kosztami (osiągając ten sam poziom rezultatu)⁶⁰.

Analiza wielokryterialna

Analiza wielokryterialna (MCA) to cała rodzina algorytmów, które prowadzą do wyboru jednego z rozpatrywanych wariantów na podstawie różnych kryteriów wraz z przypisanymi im relatywnymi (sumującymi się do 100%) wagami⁶¹.

W analizie wielokryterialnej można stosować wyłącznie kryteria o charakterze jakościowym. Tym niemniej, stosowanie kryteriów ilościowych, o ile są one łatwe do zmierzenia (zaplanowania) w poszczególnych wariantach może być również zasadne. Ich stosowanie pozwala łatwiej uzasadnić oceny przyznawane w poszczególnych kryteriach. Zastosowane kryteria oceny powinny odzwierciedlać cele, którymi kierują się decydenci. Co do zasady powinny być one zbieżne z celami projektu, choć możliwe jest zastosowanie również innych celów w zależności od specyfiki dokonywanych wyborów. W szczególności analizie można poddać cele postulowane przez różne grupy docelowe projektu. Cele mogą być alternatywne w stosunku do siebie (osiągnięcie jednego celu w większym stopniu może wykluczać częściową realizację innego). Po ustaleniu kryteriów należy przypisać im wagi. Powinny one sumować się do 100% oraz odpowiadać znaczeniu poszczególnych kryteriów z punktu widzenia decydentów. Ustalić należy maksymalną i minimalną ilość punktów w poszczególnych kryteriach.

⁶⁰ Por. Vademecum, podrozdział 3.1.

⁶¹ Por. Przewodnik AKK, załącznik IX.

Następnym etapem jest analiza (ilościowa lub jakościowa – w zależności od rodzaju przyjętego kryterium) wpływu poszczególnych wariantów na poszczególne kryteria i przypisanie ocen punktowych. Analizę kończy obliczenie dla każdego analizowanego wariantu sumarycznego wskaźnika oceny punktowej, zgodnie z przypisanymi wcześniej wagami i wybór wariantu optymalnego⁶².

Liczbowy przykład analizy MCA prezentuje tabela 2 (oczywiście nie jest to pełna analiza MCA – ta wymagałaby jeszcze uzasadnienia ocen punktowych w poszczególnych kryteriach).

Tabela 2. Liczbowy przykład analizy MCA.

	Kryterium	Waga	Ocena	Wpływ
Wariant 1	Ochrona środowiska (zmniejszenie emisji substancji szkodliwych)	30%	4	1,20
	Dostępność rezultatów dla społeczeństwa (cena)	20%	2	0,40
	Redukcja liczby wypadków	40%	3	1,20
	Wartość nakładów inwestycyjnych	15%	4	0,60
	Wartość kosztów operacyjnych	15%	1	0,15
	Ocena			
Wariant 2	Ochrona środowiska (zmniejszenie emisji substancji szkodliwych)	40%	2	0,80
	Dostępność rezultatów dla społeczeństwa (cena)	20%	3	0,60
	Redukcja liczby wypadków	40%	2	0,80
	Wartość nakładów inwestycyjnych	15%	1	0,15
	Wartość kosztów operacyjnych	15%	3	0,45
	Ocena			
Zastosowana skala ocen: 0 pkt (braku wpływu), 1 pkt (niewielki wpływ), 2 pkt (umiarkowany wpływ), 3 pkt (istotny wpływ), 4 pkt (bardzo duży wpływ).				

Źródło: Opracowanie własne.

VI.3. Zakres rzeczowy projektu

Przed przedstawieniem wymagań dot. opisu zakresu rzeczowego projektu, przytoczyć należy definicję projektu (a właściwie projektu inwestycyjnego) – przez to pojęcie należy rozumieć przedsięwzięcie inwestycyjne zmierzające do osiągnięcia założonego celu określonego wskaźnikami, posiadające określony początek i koniec realizacji, zgłoszone do objęcia albo objęte dofinansowaniem. Za ukończony projekt inwestycyjny uznaje się inwestycję oddaną do użytkowania⁶³.

Projekt powinien stanowić samodzielną jednostkę analizy. Oznacza to, że obejmuje on wszystkie zadania inwestycyjne, które sprawiają, że efektem realizacji projektu jest stworzenie w pełni funkcjonalnej infrastruktury, bez konieczności realizacji dodatkowych zadań inwestycyjnych nie uwzględnionych w projekcie. Jeśli okazałoby się, że dany projekt nie spełnia powyższego warunku (np. jest tylko jedną z faz większego przedsięwzięcia i nie może funkcjonować jako samodzielna jednostka), wówczas należy

⁶² Por. ibidem, załącznik IX.

⁶³ Por. Wytoczne MFIPR, str. 14.

rozszerzyć przedmiot analizy o dodatkowe zadania inwestycyjne, które będą rozpatrywane całościowo, jako jeden projekt. Z drugiej strony, należy pamiętać, aby w sztuczny sposób nie rozszerzać zakresu projektu poprzez uwzględnianie zadań inwestycyjnych, które nie mają wpływu na zapewnienie operacyjności tego projektu (czyli umożliwienie jego funkcjonowania jako samodzielnej jednostki), a ponadto mogą stanowić samodzielną jednostkę analizy, zaś ich cele nie są bezpośrednio powiązane z celami projektu⁶⁴. Unikać należy również sztucznego dzielenia projektów, w celu zmniejszenia wartości nakładów inwestycyjnych tak, aby projekt mógł zostać zgłoszony do dofinansowania w danym działaniu FEWL 21-27 (dotyczy działań i typów projektów, dla których określono maksymalną wartość projektu).

Zakres informacji składających się na opis zakresu rzeczowego projektu składać się może z dwóch zasadniczych części:

- 1) Zarys i ogólny charakter projektu, czyli prezentacja projektu jako przedmiotu przedsięwzięcia wraz z opisem, podaniem podstawowych paramentów technicznych, lokalizacją, itd⁶⁵.
- 2) Opis poszczególnych zadań planowanych do realizacji w ramach projektu, który powinien dostarczyć informacji na temat tego, co będzie się działo w trakcie realizacji projektu (w ramach poszczególnych zadań). Może to być m.in. nabycie nieruchomości, realizacja innych prac przygotowawczych, roboty budowlane, zakup wyposażenia, urządzeń, usług i produktów, promocja projektu, itd. Istotne jest również przedstawienie takich informacji dotyczących projektu, aby wykazać zasadność realizacji wszystkich jego elementów oraz ponoszenia poszczególnych kosztów w świetle koncepcji projektu, jego celów, problemów, które ma rozwiązywać, etc⁶⁶.

W przypadku projektów, których całkowity koszt kwalifikowalny wynosi mniej niż 50 mln zł, w studium wykonalności należy zaprezentować tylko te informacje – dotyczące zarówno zarysu i ogólnego charakteru projektu (pkt 1 powyżej), jak i opisu poszczególnych zadań planowanych do realizacji (pkt 2 powyżej) – które nie zostały przedstawione we wniosku o dofinansowanie.

W przypadku projektów, których całkowity koszt kwalifikowalny wynosi 50 mln zł lub więcej, w studium wykonalności należy bezwzględnie zaprezentować informacje dotyczące zarysu i ogólnego charakteru projektu (pkt 1 powyżej) oraz opisu poszczególnych zadań planowanych do realizacji (pkt 2 powyżej).

⁶⁴ Por. ibidem, rozdział 4, pkt 2.

⁶⁵ Por. ibidem, rozdział 4, pkt 1, lit. a).

⁶⁶ Bardzo często są to kwestie oczywiste (w takich przypadkach nie ma oczywiście potrzeby przedstawiania szczegółowych uzasadnień) – w większości przypadków koszty i zakres projektu odpowiadają wprost na zdiagnozowane problemy i zdefiniowane cele, są spójne i logiczne. Czasem jednak zdarza się, że dany koszt lub działanie wymagają przedstawienia uzasadnienia.

Dodatkowo w ramach przedstawienia zakresu rzeczowego projektu można przedstawić uzasadnienie spełnienia tych kryteriów, które powiązane są z zakresem rzeczowym projektu.

Przykładowo:

- w przypadku projektów dot. e-usług będzie to uzasadnienie w zakresie spełnienia wymagań Rekomendacji Rady Architektury IT (Zespołu Zadaniowego Komitetu Rady Ministrów ds. Cyfryzacji) ws. Pryncypiów Architektury Informacyjnej,
- w przypadku projektów dot. publicznej infrastruktury organizacji badawczych konieczne może być przedstawienie:
 - uzasadnienia, że projekt służy realizacji agendy badawczej, której zakres jest zgodny z regionalną inteligentną specjalizacją i został zaopiniowany przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego oraz ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki na warunkach i w trybie określonym w kontrakcie programowym dla danego regionu, i/lub
 - opisu przejrzystych i niedyskryminacyjnych zasad udostępnienia infrastruktury przedsiębiorcom lub ośrodkom badawczym.

Wspomnieć należy, że jednym z elementów praktycznie każdego projektu zgłaszanego do dofinansowania ze środków FEWL 21-27 będzie promocja projektu. Każdy Beneficjent realizujący inwestycję współfinansowaną ze środków Funduszy Europejskich na lata 2021-2027 zobowiązany jest bowiem zapewnić odpowiednią promocję projektu. Wymagania dotyczące działań promocyjnych określa szczegółowo Podręcznik wnioskodawcy i beneficjenta Funduszy Europejskich na lata 2021-2027 w zakresie informacji i promocji. Zaplanowane działania promocyjne powinny być zatem spójne z jego zapisami. Materiały pomocnicze stanowią Księga Tożsamości Wizualnej marki Fundusze Europejskie 2021-2027, jak również wzory logotypów, tablic, plakatów i naklejek, które należy stosować realizując projekt w ramach FEWL 21-27⁶⁷.

VI.4. Powiązania z innymi projektami i istniejącą infrastrukturą

Planowany projekt może być elementem szerszego przedsięwzięcia, kontynuować inwestycję już w części zrealizowaną lub stanowić etap poprzedzający dalsze inwestycje (oczywiście przy zachowaniu wymogu samodzielności projektu jako jednostki analizy, o którym mowa w podrozdziale VI.3). Projekt

⁶⁷ Wszystkie te materiały są dostępne na stronie internetowej FEWL 21-27 (w momencie opracowywania Instrukcji, była to odpowiednia podstrona rpo.lubuskie.pl/komunikacja-i-promocja).

zgłaszany do dofinansowania może być też powiązany logicznie z projektami planowanymi lub już realizowanymi przez inne podmioty, finansowanymi z różnych źródeł, w tym ze środków własnych. Może również (i w wielu przypadkach powinien) korespondować z tak zwanymi projektami miękkimi, nie obejmującymi wydatków inwestycyjnych.

Komplementarność projektów może polegać np. na wykorzystywaniu efektów realizacji innego projektu, wzmocnieniu trwałości efektów jednego przedsięwzięcia poprzez realizację innego, bardziej kompleksowym potraktowaniu problemu, m.in. poprzez zaadresowanie projektu do tej samej grupy docelowej, tego samego terytorium, etc. Komplementarność projektów może również zachodzić poprzez zbieżność ich celów.

W każdym przypadku należy przedstawić wszystkie powiązania analizowanego projektu z innymi projektami, przede wszystkim z już zrealizowanymi lub rozpoczętymi. Szczególnie istotne jest przy tym wskazanie związku logicznego (charakteru powiązania) między tymi projektami. Nie jest natomiast istotne czy projekty komplementarne realizowane są przez ten sam podmiot, z wykorzystaniem tych samych źródeł finansowania, itd. Prezentując projekty komplementarne można rozważyć ich podział lub uszeregowanie wg stopnia komplementarności, tj. stopnia związania z analizowanym projektem.

Przy każdym powiązanym projekcie należy określić jego cechy charakterystyczne, jak tytuł, beneficjenta, zakres (o ile nie wynika jasno z tytułu), okres realizacji, wartość kosztów całkowitych i / lub kwalifikowalnych, źródła finansowania, jak również charakter powiązania z analizowanym projektem (o ile nie wynika jasno z tytułu projektu).

Często zdarza się również, że przedmiot planowanej inwestycji pozostaje w pewnym związku (lub związkach) z już istniejącymi elementami infrastruktury, np. stanowi jej uzupełnienie, rozbudowę lub przebudowę. Ma to szczególne znaczenie w branżach sieciowych (np. telekomunikacja, transport, gospodarka wodno – ściekowa, itd.). W przypadku projektów o całkowitym koszcie kwalifikowalnym wynoszącym 50 mln zł lub więcej, dokonanie analizy projektu w kontekście całej infrastruktury, czyli przedstawienie funkcjonalnych i rzeczowych powiązań między analizowanym projektem, a istniejącą infrastrukturą, jest obowiązkowe. W przypadku projektów o całkowitym koszcie kwalifikowalnym poniżej 50 mln zł takie powiązania należy opisać, o ile informacje te są istotne dla zrozumienia logiki projektu oraz jego znaczenia dla lokalnej społeczności.

W ramach niniejszego podrozdziału można przedstawić uzasadnienie spełnienia tych kryteriów, które powiązane są z jego tematyką. Przykładowo, w przypadku projektów realizowanych w ramach działania 5.2 FEWL 21-27 (Infrastruktura włączenia społecznego) należy wykazać, że inwestycja jest

bezpośrednio powiązana i ma uzupełniający charakter w stosunku do interwencji prowadzonej w tym zakresie w działaniach współfinansowanych ze środków EFS+ (działania 6.9, 6.10, 6.11, 6.13, 6.14), szczególnie w odniesieniu do zdefiniowanych tam typów projektów ukierunkowanych na poszczególne kategorie odbiorców.

Zaznaczyć należy, że (zgodnie z zapisami tabeli 1) dla projektów ubiegających się o wsparcie w ramach priorytetu 1 FEWL 21-27 o wartości całkowitego kosztu kwalifikowalnego poniżej 50 mln zł, opis w niniejszym podrozdziale jest obowiązkowy tylko w przypadku konieczności uzupełnienia informacji przedstawionych we wniosku o dofinansowanie projektu (i tylko w zakresie stanowiącym uzupełnienie informacji ujętych we wniosku).

VI.5. Zasoby niefinansowe niezbędne do realizacji projektu

Przedmiotem zainteresowania niniejszego podrozdziału jest prezentacja wszelkich istotnych zasobów innych niż finansowe, które są niezbędne do prawidłowej realizacji projektu oraz do jego funkcjonowania w fazie operacyjnej. Mogą to być w szczególności zasoby kadrowe, materialne, techniczne, informacyjne. W niektórych projektach istotne mogą być również zagadnienia związane z własnością intelektualną.

Istotnymi zasobami są również zasoby organizacyjne, których opis można ująć jako analizę wykonalności instytucjonalnej, która koncentruje się na opisie formalnych i nieformalnych regulacji, według których funkcjonują podmioty zaangażowane w realizację projektu. W przypadku projektów partnerskich szczególnie istotne są kwestie dotyczące współpracy między partnerami projektu. Prezentowane mogą być również kompetencje zespołu projektowego (np. doświadczenie i zdolności do kierowania projektem, zabezpieczenie rzeczowe i finansowe, kwalifikacje osób zaangażowanych w przedsięwzięcie).

Analizując wykonalność instytucjonalną projektu należy zwrócić uwagę przede wszystkim na dwa aspekty:

- Jakie są powiązania między podmiotami biorącymi udział w realizacji projektu (np. beneficjent – operator, beneficjent – operatorzy, podmioty tworzące konsorcjum ubiegające się o dofinansowanie). Ważne jest, aby określona została rola każdego z podmiotów w projekcie (funkcja i zakres odpowiedzialności), podstawy udziału w projekcie (np. rodzaj umowy, jej główne postanowienia). Wskazanie beneficjenta (beneficjentów) oraz operatora (operatorów) projektu

jest przy tym o tyle istotne, że pozwala zdefiniować podmioty, które trzeba brać pod uwagę w analizie finansowej.

- Jaka jest zdolność każdego z podmiotów biorących udział w projekcie, do wywiązania się z powierzonych mu zadań. Analizowane kwestie powinny koncentrować się np. na doświadczeniu w realizacji podobnych zadań czy zdolności technicznej (np. dysponowanie odpowiednimi pomieszczeniami, sprzętem, know – how).

Informacje prezentowane w niniejszym podrozdziale (bez względu na wartość całkowitego kosztu kwalifikowalnego projektu) należy ograniczyć tylko do tych, które nie zostały przedstawione we wniosku o dofinansowanie (w szczególności w sekcji H analiza ryzyka) oraz są istotne dla powodzenia realizacji projektu i funkcjonowania przedmiotu inwestycji w fazie operacyjnej.

VI.6. Pomoc publiczna

W niniejszym rozdziale należy przedstawić analizę spełnienia poszczególnych przesłanek pomocy publicznej. Jeżeli realizacja projektu będzie wiązać się z udzieleniem pomocy publicznej, należy wskazać podstawę jej udzielenia. Należy wziąć przy tym pod uwagę ewentualne ograniczenia w ww. zakresie określone w SzOP FEWL 21-27 oraz regulaminie wyboru projektów.

Zaznaczyć trzeba, że w przypadku niektórych (rozbudowanych lub nietypowych) projektów, może zaistnieć sytuacja, w której tylko w odniesieniu do niektórych elementów projektu wystąpi pomoc publiczna, jak również sytuacja, w której poszczególne elementy projektu będą otrzymywać pomoc publiczną w oparciu o różne przepisy. Jeżeli zatem projekt nie jest jednolity z uwagi na występowanie pomocy publicznej oraz podstawę jej udzielenia, należy go podzielić na elementy, które są jednolite pod tym względem i analizować je osobno.

Pojęcie pomocy publicznej wprowadza art. 107 ust. 1 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej⁶⁸, który definiuje ją jako „wszelką pomoc przyznawaną przez Państwo Członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiegokolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów”⁶⁹. Z tego przepisu wynikają przesłanki pomocy publicznej⁷⁰:

- następuje transfer zasobów, przypisywalny władzy publicznej,

⁶⁸ Wersja skonsolidowana. Dz.U.UE Nr C 326/47 z dnia 26.10.2012 r.

⁶⁹ Stwierdza ponadto, iż jest ona niezgodna ze wspólnym rynkiem w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między Państwami Członkowskimi.

⁷⁰ Pomoc publiczna w programach operacyjnych 2007 -2013. Poradnik dla administracji publicznej., Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, marzec 2008 r., str. 7, 10, 13, 14, 18.

- transfer ten skutkuje przysporzeniem na rzecz określonego podmiotu, na warunkach korzystniejszych niż rynkowe,
- transfer ten jest selektywny tzn. uprzywilejowuje określone podmioty lub wytwarzanie określonych dóbr,
- w efekcie tego transferu występuje lub może wystąpić zakłócenie konkurencji,
- transfer ten wpływa na wymianę gospodarczą między krajami członkowskimi⁷¹.

Tylko spełnienie wszystkich przesłanek świadczy o występowaniu w projekcie pomocy publicznej. Ponieważ pojęcie pomocy publicznej opiera się nie tylko o wskazany powyżej przepis Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej, lecz również o orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i unijne akty prawa wtórnego⁷², pomocne przy analizie mogą okazać się na przykład następujące opracowania:

- Pomoc publiczna w programach operacyjnych 2007 – 2013. Poradnik dla administracji publicznej, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, marzec 2008 r.
- Pomoc publiczna dla przedsiębiorców, Karolina Gałązka, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Warszawa, marzec 2012 r.
- Zawiadomienie Komisji w sprawie pojęcia pomocy państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej⁷³.
- Pomoc publiczna na badania, rozwój i innowacje, Łukasz Czeakański, Piotr Gajek, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, Warszawa, grudzień 2015 r.

Jeżeli projekt jest objęty pomocą publiczną, należy sprawdzić, która podstawa prawna regulująca np. kwestię kosztów kwalifikowalnych, maksymalny poziom dofinansowania czy inne warunki udzielenia pomocy znajduje zastosowanie⁷⁴ i stosować jej przepisy konsekwentnie w całym studium wykonalności.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że pomoc publiczna udzielana w ramach realizacji projektów lub w ich fazie operacyjnej może w niektórych przypadkach przybierać formę rekompensaty za realizację usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym. Wówczas pod uwagę należy wziąć zarówno analizę wystąpienia takiej pomocy (szczególnie w świetle tzw. kryteriów Altmark⁷⁵), jak i jej ewentualnej

⁷¹ Część źródeł literaturowych (np. Pomoc publiczna na badania, rozwój i innowacje, Łukasz Czeakański, Piotr Gajek, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, Warszawa, grudzień 2015 r.) wyprowadza jedynie cztery przesłanki wystąpienia pomocy publicznej (łącznie najczęściej przesłankę zakłócenia konkurencji oraz przesłankę zakłócenia wymiany gospodarczej między krajami członkowskimi) lub formuluje je nieco inaczej. Tym niemniej wydaje się, że analiza pięciu przesłanek jest w praktyce najbardziej użyteczna.

⁷² Por. Pomoc publiczna dla przedsiębiorców, Karolina Gałązka, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Warszawa, marzec 2012 r., str. 12.

⁷³ Dz.U.UE.C.2016.262.1.

⁷⁴ Pomocne w tym zakresie powinny być zapisy SzOP FEWL 21-27 (wskazania dot. pomocy publicznej w ramach opisu każdego z działań programu). Główne akty prawne dotyczące pomocy publicznej stanowią GBER oraz (w przypadku pomocy de minimis) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. (Dz.U.UE.2013.L.352.1 wraz z późn. zm.), jak również odpowiednie rozporządzenia krajowe.

⁷⁵ Por. Zawiadomienie Komisji w sprawie pojęcia pomocy państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, pkt 70.

dopuszczalności. W takich przypadkach pomocne mogą być (oprócz źródeł wymienionych powyżej) m.in. następujące źródła i publikacje:

- Komunikat Komisji w sprawie stosowania reguł Unii Europejskiej w dziedzinie pomocy państwa w odniesieniu do rekompensaty z tytułu usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym⁷⁶.
- Komunikat Komisji Zasady ramowe Unii Europejskiej dotyczące pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych⁷⁷.
- Rozporządzenie Komisji (UE) nr 360/2012 z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis przyznawanej przedsiębiorstwom wykonującym usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym⁷⁸.
- Decyzja Komisji z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie stosowania art. 106 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, przyznawanej przedsiębiorstwom zobowiązanym do wykonywania usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym⁷⁹.
- Usługi użyteczności publicznej a pomoc publiczna. Szkolenia, ekspertyzy i publikacje w zakresie pomocy publicznej dla UOKiK w ramach programu Transition Facility PL2004/016-829.01.10 Rezerwa Elastyczna. Grupa doradcza Sienna, Wyg International IMC Polska.

Pomocowo można również posiłkować się wytycznymi obowiązującymi w poprzednim okresie programowania (2014-2020), jako że zawierają one szereg informacji nt. obowiązujących uregulowań w omawianym zakresie. Należą do nich np. Wytyczne w zakresie reguł dofinansowania z programów operacyjnych podmiotów realizujących obowiązek świadczenia usług w ogólnym interesie gospodarczym w ramach zadań własnych samorządu gminy w gospodarce odpadami komunalnymi⁸⁰ oraz Wytyczne w zakresie dofinansowania z programów operacyjnych podmiotów realizujących obowiązek świadczenia usług publicznych w transporcie zbiorowym⁸¹. Oczywiście należy je traktować jedynie jako źródło wiedzy, nie zaś jako źródło obowiązujących uregulowań. Natomiast w przypadku opracowania odpowiedników tychże wytycznych dla nowego okresu programowania (2021-2027), należy je zastosować do odpowiednich kategorii projektów.

⁷⁶ Dz.U.UE.C.2012.8.4.

⁷⁷ Dz.U.UE.C.2012.8.15.

⁷⁸ Dz.U.UE.L.2012.114.8 z późn. zm.

⁷⁹ Dz.U.UE.L.2012.7.3.

⁸⁰ Minister Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 22 września 2015 r., MIR/H/2014-2020/28(1)/10/2015.

⁸¹ Minister Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 19 października 2015 r., MIR/H/2014-2020/30(1)/10/2014.

Należy nadmienić, że występowanie pomocy publicznej implikuje, w odniesieniu do niektórych projektów, zasady kwalifikowania podatku VAT. Występują bowiem różnice między przepisami regulującymi możliwość kwalifikowania podatku VAT dla projektów objętych pomocą publiczną oraz dla projektów nieobjętych tą pomocą:

Przepisy art. 64 ust. 1 lit. c rozporządzenia 2021/1060 wskazują bowiem (dla projektów innych niż inwestycje realizowane z udziałem instrumentów finansowych), że podatek VAT jest co do zasady niekwalifikowalny. Wyjątek stanowią sytuacje, w których łączny koszt (całkowity; łącznie z podatkiem VAT) projektu jest niższy niż 5 mln EUR lub podatek VAT nie podlega zwrotowi na mocy krajowych przepisów dotyczących VAT. Natomiast regulacje GBER⁸² stanowią, że podatek VAT jest kwalifikowalny wyłącznie w przypadku, gdy brak jest możliwości jego odzyskania. Przepisy GBER znajdują zastosowanie niezależnie od przepisów rozporządzenia 2021/1060. Zatem jeżeli projekt jest objęty pomocą publiczną w oparciu o przepisy GBER, o kwalifikowalności VAT decyduje wyłącznie brak możliwości (bez względu na to, czy beneficjent zamierza je wykorzystać, czy nie) odzyskania podatku VAT. Nie ma przy tym znaczenia wartość całkowitego kosztu projektu. Projekty o wartości poniżej 5 mln EUR objęte są uproszczeniem w omawianym zakresie (tj. kwalifikowalnością VAT bez względu na występowanie możliwości jego odzyskania), ale pod warunkiem, że nie są one objęte pomocą publiczną udzielaną na podstawie przepisów GBER.

Szczególnym typem projektów w kontekście występowania pomocy publicznej są projekty, które zakładają wykorzystywanie tej samej infrastruktury zarówno do działalności gospodarczej (objętej pomocą publiczną), jak i niegospodarczej (nieobjętej zasadami pomocy publicznej). Sytuacja taka może wystąpić m.in. w projektach dotyczących wybudowania publicznej infrastruktury badawczej⁸³, jak również infrastruktury kulturalnej, zdrowotnej, etc. Jednocześnie Komisja Europejska uznaje, że jeżeli wydajność przydzielana co roku na działalność gospodarczą nie przekracza 20% całkowitej rocznej wydajności infrastruktury, wówczas ma ona charakter pomocniczy i jej finansowanie może być w całości nieobjęte zasadami pomocy państwa⁸⁴.

Powyższe uwagi implikują szereg uwarunkowań istotnych dla planowania projektów zakładających wsparcie infrastruktury, która ma być wykorzystywana zarówno na cele działalności

⁸² Art. 7 ust. 1 GBER oraz pkt 44 publikacji KE „General Block Exemption Regulation (GBER) Frequently Asked Questions”.

⁸³ Opis niegospodarczej działalności badawczej przedstawiono w pkt 20 Zasad ramowych dotyczących pomocy państwa na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną (Bruksela, 19.10.2022 r., C(2022) 7388 final).

⁸⁴ Szerzej ten temat omawia Zawiadomienie Komisji w sprawie pojęcia pomocy państwa w rozumieniu art. 197 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U.UE.2016.C.262.01), w szczególności pkt 34, 37, 205-207 oraz 218. Dla infrastruktury badawczej istotne są również Zasady ramowe dotyczące pomocy państwa na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną (Bruksela, 19.10.2022 r., C(2022) 7388 final).

gospodarczej, jak i niegospodarczej. W związku z powyższym w studium wykonalności należy zaprezentować wszystkie te informacje związane z omawianą problematyką, które wpływają na analizy w nim prezentowane, w szczególności:

- 1) Należy określić planowany stopień wykorzystania wspieranej infrastruktury na cele działalności gospodarczej i niegospodarczej.
- 2) W przypadku, gdy wykorzystanie wspieranej infrastruktury na cele działalności gospodarczej wynosi ponad 20%, należy dokonać stosownego podziału wsparcia na wsparcie objęte pomocą publiczną (w oparciu o odpowiednią i dopuszczalną podstawę udzielenia tej pomocy) oraz na wsparcie nieobjęte pomocą publiczną. Jest to zazwyczaj istotne dla obliczenia poziomu dofinansowania projektu, ponieważ intensywność pomocy publicznej różni się z reguły od intensywności pomocy udzielanej bez pomocy państwa.
- 3) Należy (w zależności od planowanego podziału działalności na gospodarczą i niegospodarczą, a dokładniej – w zależności od struktury sprzedaży opodatkowanej i nieopodatkowanej VAT) przeanalizować wartość podatku VAT możliwego do uznania za koszt kwalifikowalny, pamiętając przy tym o uwarunkowaniach dla kwalifikowalności VAT, jakie niesie ze sobą łączenie w ramach jednego projektu wsparcia niestanowiącego pomocy publicznej oraz stanowiącego pomoc publiczną (uwarunkowania te opisano szczegółowo powyżej).
- 4) W zakresie analizy finansowej i ekonomicznej pożądane jest planowanie poszczególnych strumieni pieniężnych i ekonomicznych w podziale na te, które są związane z działalnością gospodarczą i te, które wynikają z planowanej działalności niegospodarczej.
- 5) W zakresie analizy popytu należy rozważyć dokonanie osobnych analiz dla poszczególnych rodzajów działalności.

Dodatkowo, w przypadku objęcia pomocą publiczną infrastruktury badawczej podwójnego (gospodarczego i niegospodarczego) wykorzystania należy mieć na uwadze konieczność zaplanowania i wdrożenia mechanizmu monitorowania i wycofania, w tym⁸⁵:

⁸⁵ Problematyka wdrażania mechanizmu monitorowania i wycofania zostanie doprecyzowana przez Instytucję Zarządzającą FEWL 21-27 w osobnym opracowaniu. W studium wykonalności nie ma zatem potrzeby prezentowania informacji dot. planowania mechanizmu monitorowania i wycofania, o ile tylko nie wpływają one na analizy prezentowane w treści studium.

- 1) zaplanowanie okresu monitorowania co najmniej przez okres amortyzacji infrastruktury, który może być różny dla poszczególnych jej składników (wówczas dla poszczególnych składników infrastruktury stosuje się różne okresy monitorowania)⁸⁶,
- 2) określenie wskaźników (jednego lub kilku) najlepiej oddających charakter i sposób wykorzystania infrastruktury badawczej, wg których będzie prowadzone monitorowanie (np. powierzchnię infrastruktury, czas jej wykorzystania, roboczogodziny)⁸⁷,
- 3) konieczność prowadzenia corocznej weryfikacji sposobu korzystania z infrastruktury,
- 4) możliwość wystąpienia konieczności częściowego zwrotu dotacji (wraz z odsetkami) w przypadku przekroczenia zaplanowanego stopnia gospodarczego wykorzystania infrastruktury choćby w jednym roku okresu monitorowania.

VI.7. Istotne aspekty prawne realizacji projektu

W niniejszym podrozdziale należy wskazać wszystkie niezbędne pozwolenia, decyzje administracyjne, koncesje, etc., które są niezbędne do realizacji projektu, jak również do eksploatacji jego produktów. W odniesieniu do tych decyzji (pozwoleń, postanowień, koncesji, etc.), których jeszcze nie uzyskano, należy przedstawić realny harmonogram ich pozyskiwania.

Do problematyki rozpatrywanej w niniejszym podrozdziale należeć mogą m.in.:

- pozwolenia na budowę, zgłoszenia robót budowlanych, zezwolenia na realizację inwestycji drogowej,
- pozwolenia wodno-prawne,
- decyzje i uzgodnienia konserwatora zabytków,
- decyzje i postanowienia wydawane w procedurze prowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko,
- koncesje,
- pozwolenia zintegrowane,
- zezwolenie na wykonanie czynności zakazanych wobec gatunków zwierząt objętych ochroną.

⁸⁶ Nie jest możliwe przyjęcie uśrednionego okresu amortyzacji dla wszystkich składników infrastruktury. Możliwe jest natomiast (o ile beneficjent zdecyduje się na takie rozwiązanie) przyjęcie dla wszystkich składników danej infrastruktury jednolitego okresu równego okresowi amortyzacji tego składnika infrastruktury, który amortyzuje się najdłużej.

⁸⁷ Wskaźniki nie mogą być oparte o przychody lub dochody osiągane z działalności gospodarczej i niegospodarczej. Powinny być zaproponowane i uzasadnione przez wnioskodawcę przed podpisaniem umowy o dofinansowanie z Instytucją Zarządzającą FEWL 21-27. Nie mogą być one zmieniane przez cały okres monitorowania.

Informacje przedstawiane w niniejszym podrozdziale należy zaprezentować przy wykorzystaniu wzorów określonych w tabelach 3 – 8.

Tabela 3. Wzór wykazu uzyskanych pozwoleń na budowę.

L.P.	Nr decyzji	Przedmiot decyzji (zadanie wg wniosku)	Data wydania decyzji	Data obowiązywania decyzji

Tabela 4. Wzór wykazu zgłoszeń robót budowlanych niewymagających pozwolenia na budowę.

L.P.	Przedmiot zgłoszenia (zadanie wg wniosku)	Data zgłoszenia	Nr zaświadczenia o niewniesieniu sprzeciwu	Data wydania zaświadczenia

Tabela 5. Wzór wykazu robót budowlanych niewymagających pozwoleń administracyjnych.

L.P.	Przedmiot robót (zadanie wg wniosku)

Tabela 6. Wzór wykazu zadań inwestycyjnych, dla których projektodawca nie uzyskał pozwoleń administracyjnych dotyczących prowadzenia robót budowlanych.

L.P.	Przedmiot decyzji / zgłoszenia (zadanie wg wniosku)	Stan:	Rodzaj pozwolenia administracyjnego
		W – złożony wniosek o wydanie decyzji administracyjnej / zgłoszenie robót budowlanych (należy podać datę złożenia wniosku / zgłoszenia) P – planowane złożenie wniosku o wydanie decyzji administracyjnej / zgłoszenie robót budowlanych (należy podać przewidywaną datę złożenia wniosku / zgłoszenia)	B – Pozwolenie na budowę ZRID – Zezwolenie na Realizację Inwestycji Drogowej Z – Zgłoszenie robót budowlanych

Tabela 7. Wzór wykazu pozostałych uzyskanych decyzji administracyjnych i pozwoleń.

L.P.	Nr decyzji / pozwolenia	Przedmiot decyzji / pozwolenia (zadanie wg wniosku)	Data wydania decyzji / pozwolenia	Data obowiązywania decyzji / pozwolenia

Tabela 8. Wzór wykazu pozostałych decyzji administracyjnych i pozwoleń planowanych do uzyskania.

L.P.	Przedmiot decyzji / zgłoszenia (zadanie wg wniosku)	Stan:	Rodzaj pozwolenia administracyjnego
		W – złożony wniosek o wydanie decyzji administracyjnej / zgłoszenie robót budowlanych (należy podać datę złożenia wniosku / zgłoszenia) P – planowane złożenie wniosku o wydanie decyzji administracyjnej / zgłoszenie robót budowlanych (należy podać przewidywaną datę złożenia wniosku / zgłoszenia)	

VI.8. Analiza finansowa

Analiza finansowa ma na celu w szczególności⁸⁸:

- ocenę finansowej efektywności projektu,
- weryfikację trwałości finansowej projektu i beneficjenta / operatora.

Dodatkowo, w ramach analizy finansowej ustalona może zostać wartość dofinansowania z FEWL 21-27, choć w większości przypadków działanie to nie będzie skomplikowane (w przeciwieństwie do poprzedniego okresu programowania, w którym zachodziła np. konieczność stosowania metody luki w finansowaniu).

Na analizę finansową składają się następujące główne etapy⁸⁹:

- przyjęcie założeń,
- zestawienie przepływów pieniężnych projektu (sporządzenie planu finansowego),
- ustalenie źródeł finansowania projektu (w tym poziomu dofinansowania projektu z FEWL 21-27),
- analiza trwałości finansowej,

⁸⁸ Por. Wytyczne MFiPR, podrozdział 6.1, pkt 1.

⁸⁹ Por. ibidem, podrozdział 6.2, pkt 1.

- ustalenie wartości wskaźników efektywności finansowej.

Analizę finansową przeprowadza się w oparciu o metodologię zdyskontowanych przepływów środków pieniężnych (DCF), która charakteryzuje się następującymi cechami⁹⁰:

- zazwyczaj jest dokonywana z punktu widzenia właściciela infrastruktury; w przypadku gdy właściciel infrastruktury (inwestor) i jej operator są odrębnymi podmiotami, analiza dokonywana jest równoległe z punktu widzenia tych dwóch podmiotów poprzez stosowanie metody analizy skonsolidowanej;
- co do zasady bierze pod uwagę wyłącznie przepływ środków pieniężnych, tj. rzeczywistą kwotę wypłacaną lub otrzymywaną przez dany projekt; oznacza to, iż niepieniężne pozycje rachunkowe jak amortyzacja nie są ujmowane w przepływach pieniężnych;
- przeprowadzana jest dla przyjętego okresu odniesienia (np. 25 lat od roku rozpoczęcia inwestycji) i uwzględnia przepływy środków pieniężnych w tym roku, w którym zostały dokonane (zasada kasowa)⁹¹;
- uwzględnia wartość rezydualną w przypadku, gdy rzeczywisty okres gospodarczego życia projektu (ekonomicznej użyteczności jego aktywów trwałych) przekracza dany okres odniesienia;
- uwzględnia zmianę wartości pieniądza w czasie przy zsumowywaniu przepływów pieniężnych w różnych latach; przyszłe przepływy środków pieniężnych dyskontuje się w celu uzyskania ich wartości bieżącej za pomocą czynnika dyskontowego, którego wielkość jest ustalana przy użyciu odpowiedniej stopy dyskontowej.

VI.8.1. Założenia do analizy finansowej

Ponieważ analiza finansowa opiera się w znacznej mierze na planowaniu przyszłych kosztów i korzyści finansowych (a dokładniej wpływów i wydatków), trzeba określić założenia, jakie będą jej towarzyszyć. Należy przy tym szczególnie zadbać o ich realność i odpowiednie umotywowanie. Dążeniem i staraniem projektodawcy powinno być, aby każda wielkość pojawiająca się w analizie finansowej (podobnie jak w pozostałych analizach prezentowanych w studium wykonalności, a szczególnie w analizie problemów) była uzasadniona w sposób nie budzący wątpliwości, tzn. wynikała ze źródeł zewnętrznych, danych historycznych lub obliczeń.

⁹⁰ Por. ibidem, podrozdział 6.2, pkt 1 i 2.

⁹¹ Wyjątek stanowią nakłady inwestycyjne poniesione przed pierwszym rokiem okresu odniesienia, które uwzględnia się w wartościach niezdykontowanych w pierwszym roku okresu odniesienia.

Omówione poniżej założenia mają charakter obligatoryjny. Projektodawca powinien podać również dalsze założenia, o ile wykorzystuje je do przeprowadzenia analizy finansowej.

Okres odniesienia

Okres odniesienia (horyzont czasowy inwestycji) stanowi okres, dla którego należy sporządzić prognozę przepływów pieniężnych generowanych przez analizowany projekt, uwzględniający zarówno okres realizacji projektu, jak i okres po jego ukończeniu (czyli odpowiednio fazę inwestycyjną i operacyjną). Dla analizy finansowej i ekonomicznej stosuje się ten sam okres odniesienia.

Rokiem bazowym (czyli pierwszym rokiem okresu odniesienia) jest rok rozpoczęcia realizacji projektu lub rok złożenia wniosku o dofinansowanie projektu, w zależności od tego, który z nich przypada później⁹². Za rozpoczęcie realizacji projektu nie uważa się przy tym zakupu gruntów oraz prac przygotowawczych (np. prac geodezyjnych, opracowania projektów budowlanych, uzyskiwania pozwoleń czy opracowania studium wykonalności). Definiowany na tej podstawie pierwszy rok okresu odniesienia będzie najczęściej jednocześnie rokiem rozpoczęcia robót budowlanych lub dostaw środków trwałych w ramach projektu. Powyższe uwagi dotyczące momentu rozpoczęcia inwestycji należy stosować wyłącznie w celu określenia pierwszego roku okresu odniesienia. Moment rozpoczęcia realizacji projektu do innych celów (np. spełnienia efektu zachęty w przypadku projektów objętych pomocą publiczną) może być definiowany w odmienny sposób.

Co do zasady, okres odniesienia powinien odpowiadać okresowi ekonomicznej eksploatacji przedmiotu inwestycji. Projekcje (finansowe i ekonomiczne) powinny być bowiem na tyle długie, aby uchwycić wszystkie długofalowe skutki realizacji projektu. Okres ekonomicznej użyteczności projektu⁹³ definiuje się jako przewidywany okres czasu, w którym przedmiot inwestycji (projekt) pozostaje użyteczny, tj. jest zdolny do dostarczania dóbr i/lub usług. Okres odniesienia powinien zatem kończyć się w momencie przewidywanego zakończenia okresu ekonomicznej użyteczności projektu. Okres odniesienia obejmuje zarówno lata inwestycji, jak i eksploatacji (oraz likwidacji, w przypadku gdy jest ona istotna). Jeżeli projekt obejmuje aktywa o różnych okresach użytkowania, okres odniesienia można określić jako średni okres użytkowania tych aktywów, ważony ich wartością.

Tym niemniej, w celu zapewnienia jednorodności założeń przyjmowanych w zakresie ustalania okresu odniesienia oraz ułatwienia przygotowania studium wykonalności, Instytucja Zarządzająca FEWL

⁹² Por. Wytyczne MFIPR, str. 13 i 14.

⁹³ Również: okres ekonomicznej eksploatacji, okres gospodarczego życia, okres ekonomicznej użyteczności, okres ekonomicznego życia projektu / przedmiotu inwestycji.

21-27 podjęła decyzję o stosowaniu następujących okresów odniesienia w zależności od sektora, do którego należy projekt⁹⁴:

- gospodarka odpadami: 20 lat,
- transport (w tym transport miejski): 30 lat,
- gospodarka wodno-kanalizacyjna: 30 lat,
- porty wodne i lotnicze: 25 lat,
- infrastruktura badawcza: 15 lat⁹⁵,
- sieci szerokopasmowe: 15 lat,
- infrastruktura biznesowa: 15 lat,
- efektywność energetyczna (istniejące budynki): 20 lat,
- nowe budynki efektywne energetycznie –mieszkalne: 30 lat,
- nowe budynki efektywne energetycznie – niemieszkalne: 20 lat,
- OZE służące do wytwarzania energii elektrycznej: 20 lat,
- OZE służące do wytwarzania energii cieplnej: 15 lat,
- Inne przedsięwzięcia sektora energetycznego: 25 lat,
- Pozostałe sektory: 15 lat.

Instytucja Zarządzająca FEWL 21-27 dopuszcza stosowanie innych okresów odniesienia. Sytuacja taka wymaga jednak przedstawienia stosownego uzasadnienia w studium wykonalności, szczególnie w świetle dopasowania zakończenia okresu odniesienia oraz okresu ekonomicznej użyteczności projektu.

Ceny stałe i bieżące

Ceny stałe stanowią ceny według roku bazowego (tj. pierwszego roku przyjętego okresu odniesienia), których stosowanie pozwala wyeliminować wpływ inflacji na dane finansowe i ekonomiczne. Należy je odróżniać od cen bieżących (nominalnych), czyli cen występujących faktycznie w danym czasie, uwzględniających efekt ogólnej inflacji⁹⁶.

Prowadzenie analizy w cenach stałych oznacza podawanie wszelkich wartości finansowych (przepływów pieniężnych – np. nakładów, kosztów, przychodów) w poszczególnych latach objętych

⁹⁴ Jeżeli projekt wpisuje się w kilka sektorów, należy wybrać ten z nich, który jest dominujący dla tego projektu (można oprzeć się o cele działania, naboru lub o wysokość nakładów inwestycyjnych przypadających na poszczególne zadania inwestycyjne).

⁹⁵ W przypadku konieczności stosowania mechanizmu monitorowania i wycofania, okresu odniesienia nie należy utożsamiać z okresem monitorowania sposobu wykorzystania infrastruktury.

⁹⁶ Por. Wytoczne MFIPR, str. 11.

analizą (tj. w całym okresie odniesienia) bez wpływu inflacji, tj. wg wartości, które byłyby ponoszone w pierwszym roku okresu odniesienia. Takie podejście jest szczególnie użyteczne, gdy wartości nakładów, przychodów, kosztów, etc. w przyszłości szacowane są na podstawie cen, które można określić na moment sporządzania analizy (z reguły jest to moment bardzo bliski początkowi okresu odniesienia). Nie trzeba wówczas (w przeciwieństwie do prowadzenia analizy w cenach bieżących) korygować ich o wskaźnik inflacji. W praktyce bardzo rzadko stosuje się inne podejście, zazwyczaj bowiem analityk prognozuje wartości poszczególnych przepływów finansowych nie na podstawie cen, które wystąpią w przyszłości, lecz na podstawie tych, które może określić w momencie sporządzania analizy.

Analiza finansowa powinna być wykonana w cenach stałych. Jedynie w uzasadnionych przypadkach (np. jeżeli zastosowanie analizy opartej o ceny stałe, z uwagi na specyfikę danego sektora albo warunki makroekonomiczne byłoby niemiernodajne), dopuszcza się możliwość przeprowadzenia analizy finansowej w cenach bieżących. Warunkiem jest przedstawienie w studium wykonalności szczegółowego uzasadnienia w omawianym zakresie.

Stopa dyskontowa

Stopa dyskontowa służy do uwzględniania w analizie spadku wartości pieniądza w czasie. Wyraża ona alternatywny koszt kapitału. Przy jej pomocy wartości przyszłych przepływów pieniężnych, kosztów i/lub korzyści sprowadza się do wartości bieżących. Dokonuje się tego poprzez dyskontowanie, czyli proces polegający na korygowaniu przyszłych kosztów lub korzyści o współczynnik dyskontowy⁹⁷.

Współczynnik dyskontowy definiowany jest następującym wzorem⁹⁸:

$$a_i = \frac{1}{(1+r)^i}, \text{ gdzie:}$$

- a_i – współczynnik dyskonta (finansowy lub ekonomiczny) dla i -tego roku analizy,
- r – przyjęta stopa dyskonta (odpowiednio finansowa lub społeczna).

Z kolei zależność między wartością przyszłą i bieżącą przepływów pieniężnych, kosztów i/lub korzyści przedstawia się następująco:

$$PV = a_i \times FV_i, \text{ gdzie:}$$

- PV – wartość obecna,
- FV_i – wartość przyszła w i -tym roku analizy.

⁹⁷ Por. ibidem, str. 11.

⁹⁸ Załącznik 1 do Wytycznych MFIPR.

Stopa dyskontowa używana w analizie finansowej nazywana jest finansową stopą dyskontową, natomiast w analizie ekonomicznej – społeczną stopą dyskontową. Dla analizy finansowej prowadzonej w cenach stałych należy stosować finansową stopę dyskontową na poziomie 4%, a dla analizy prowadzonej w cenach bieżących – na poziomie 9%⁹⁹.

Podatek VAT

Analizę należy prowadzić w cenach netto (pozbawionych wpływu podatku VAT) jeżeli podatek VAT podlega (lub potencjalnie może podlegać) odliczeniu¹⁰⁰ na podstawie przepisów krajowych, tj. ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług¹⁰¹ oraz aktów wykonawczych do tej ustawy. W przeciwnym razie analizę należy prowadzić w cenach brutto (z podatkiem VAT). W przypadku prowadzenia analizy w cenach brutto należy wyodrębnić podatek VAT jako osobną pozycję analizy¹⁰².

Stawki i stopy podatkowe

W zakresie stawek i stóp podatkowych (m.in. podatek VAT, podatek dochodowy od osób prawnych) należy stosować przez cały okres analizy ich bieżące wartości, zgodnie z obowiązującymi w roku bazowym przepisami podatkowymi.

Założenia makroekonomiczne

Największe znaczenie spośród danych makroekonomicznych dla przygotowania prognozy finansowej mają stopa wzrostu PKB, wskaźnik inflacji, kursy wymiany walut, stopy procentowe, stopa bezrobocia, stopa realnego wzrostu płac, etc. W tym zakresie należy stosować scenariusz bazowy określony w najnowszej dostępnej wersji „Wytocznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw”¹⁰³. Należy przy tym pamiętać, iż dane te będą okresowo aktualizowane i sprawdzać czy do przeprowadzenia analiz wykorzystana została najnowsza ich wersja. Dla okresu analizy wykraczającego poza okres objęty prognozą należy stosować wartości, jak dla ostatniego roku objętego prognozą. Jeżeli natomiast dla

⁹⁹ Por. Wytoczne MFiPR, podrozdział 6.4, pkt 1, lit. f).

¹⁰⁰ Por. ibidem, podrozdział 6.4, pkt 1, lit. b).

¹⁰¹ Dz. U. z 2022 r., poz. 931 wraz z późn. zm.

¹⁰² Por. Wytoczne MFiPR, podrozdział 6.4, pkt 1, lit. b).

¹⁰³ W momencie opracowywania Instrukcji „Wytoczne dotyczące stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw” dostępne były na stronie www.gov.pl/web/finanse/wytoczne-sytuacja-makroekonomiczna (dostęp z dnia 04.07.2023 r.). Wskazać przy tym należy, że przedmiotowe Wytoczne podlegały częstej aktualizacji. Ostatnia z nich datowana była na dzień 19.06.2023 r.

niektórych lat okresu odniesienia znane są już rzeczywiste wartości wskaźników makroekonomicznych, znajdują one zastosowanie zamiast danych przedstawionych w ww. Wytycznych¹⁰⁴.

Oczywiście w analizie finansowej należy brać pod uwagę te dane, które są istotne dla danego projektu, beneficjenta / operatora czy sektora gospodarki¹⁰⁵. W razie zaistnienia takiej konieczności można również wprowadzić dalsze założenia dotyczące innych wskaźników makroekonomicznych niż wskazane powyżej. Wówczas jednak analityk powinien przedstawić źródło pochodzenia wykorzystywanych prognoz.

W przeciwieństwie do poprzedniego okresu programowania, w zakresie założeń makroekonomicznych, w pełni wystarczające jest wzięcie pod uwagę wyłącznie scenariusza (wariantu) podstawowego. Nie ma potrzeby uzupełniania analizy o jakiegokolwiek dalsze scenariusze (w tym scenariusz pesymistyczny).

Określenie kategorii projektu i wybór metody analizy

Przed przystąpieniem do sporządzenia planu finansowego należy zakwalifikować projekt do jednej z dwóch opisanych niżej kategorii. Skutkiem tego będzie wybór odpowiedniej metody prowadzenia analizy, która stosowana będzie do ustalenia wskaźników efektywności projektu oraz wskaźnika luki w finansowaniu.

Do kategorii 1 należą te projekty, dla których możliwe jest jednocześnie¹⁰⁶:

- 1) oddzielenie strumienia przychodów będących wynikiem inwestycji od ogólnego strumienia przychodów projektodawcy,
- 2) oddzielenie strumienia kosztów operacyjnych i nakładów (inwestycyjnych i odtworzeniowych) związanych z planowaną inwestycją od ogólnego strumienia kosztów operacyjnych i inwestycyjnych projektodawcy.

Do kategorii 2 zaliczamy te projekty, dla których nie jest możliwe rozdzielenie w/w przepływów pieniężnych na te, które są wynikiem inwestycji i te, które z planowanym projektem nie są powiązane.

Dla projektów kategorii 1 stosować należy metodę standardową analizy finansowej polegającą na wyodrębnieniu w planie finansowym¹⁰⁷:

- 1) nakładów inwestycyjnych na projekt będący przedmiotem analizy,
- 2) nakładów odtworzeniowych na projekt będący przedmiotem analizy,

¹⁰⁴ Por. Wytyczne MFIPR, podrozdział 6.4, pkt 1, lit. e).

¹⁰⁵ Por. ibidem, podrozdział 6.4, pkt 1, lit. e).

¹⁰⁶ Por. ibidem, podrozdział 6.5, pkt 1 i 2.

¹⁰⁷ Por. ibidem, podrozdział 6.5, pkt 2 i 4.

- 3) zmian w kapitale obrotowym netto dot. projektu będącego przedmiotem analizy¹⁰⁸,
- 4) kosztów działalności operacyjnej związanych z planowaną inwestycją,
- 5) przychodów generowanych przez planowaną inwestycję,
- 6) wartości rezydualnej projektu.

Na podstawie tak sporządzonego planu finansowego (podrozdział VI.8.2) zostaną obliczone wskaźniki efektywności projektu (podrozdział VI.8.4). Dla potrzeb analizy trwałości finansowej (podrozdział VI.8.3) należy sporządzić dodatkowo plan finansowy dla beneficjenta / operatora z projektem, uwzględniając przy tym źródła finansowania projektu oraz ewentualnie inne elementy, które nie zostały wzięte pod uwagę przy konstruowaniu planów finansowych dla potrzeb obliczenia wskaźników efektywności (np. dotacje o charakterze operacyjnym). Nie jest to jednak niezbędne dla projektów jednostek samorządu terytorialnego i innych jednostek opartych o ich budżet (szczegóły przedstawiono w podrozdziale VI.8.3).

Dla projektów kategorii 2 należy obrać metodę złożoną, polegającą na stosowaniu różnicowego (przyrostowego) modelu finansowego. Jest to model finansowy sporządzany dla projektu, w którym zestawia się przepływy pieniężne dla scenariusza „podmiot (lub działalność gospodarcza) z projektem” oraz scenariusza „podmiot (lub działalność gospodarcza) bez projektu” i poprzez ich porównanie ustala się przepływy różnicowe, stanowiące podstawę do obliczenia wskaźników finansowej efektywności projektu. Model ten polega na oszacowaniu przyszłych przepływów pieniężnych w dwóch scenariuszach. Jeden z nich zakłada realizację analizowanego projektu, drugi zaś zakłada kontynuację działalności bez jego przeprowadzenia (scenariusz bezinwestycyjny, inaczej kontrfaktyczny). Analiza finansowa oparta na modelu różnicowym powinna przedstawiać przepływy pieniężne wynikające z pierwszego spośród ww. scenariuszy, pomniejszone o przepływy pieniężne wynikające z drugiego z nich¹⁰⁹.

Metoda złożona analizy finansowej posiada dwie odmiany:

- 1) Pierwsza odmiana polega na ustaleniu modelu różnicowego jako różnicy pomiędzy strumieniami finansowymi dla „podmiotu z projektem” i „podmiotu bez projektu”. Najpierw sporządzane są dwa plany finansowe – jeden z nich jest planem dla całego podmiotu wdrażającego inwestycję przy założeniu jej realizacji, drugi to plan dla całego podmiotu sporządzany przy założeniu zaniechania projektu (np. realizacji wariantu „minimum” lub wariantu „zerowego” – muszą one zakładać minimalny poziom świadczonych usług). Następnie na tej podstawie buduje się model różnicowy, który jest podstawą do obliczenia wskaźników efektywności projektu. Ta odmiana znajduje

¹⁰⁸ Wyłącznie w uzasadnionych przypadkach – szczegóły przedstawiono w podrozdziale VI.8.2.5.

¹⁰⁹ Por. Wytyczne MFIPR, str. 16 oraz podrozdział 6.5, pkt 5.

zastosowanie m.in. dla branż sieciowych i regulowanych (np. gospodarka wodno – ściekowa, telekomunikacja, energetyka, gospodarka odpadami, ciepłownictwo). Przy czym dla branż regulowanych (gospodarka wodno – ściekowa, telekomunikacja, energetyka, itd.) jest to metoda zalecana w przypadku realizacji projektu inwestycyjnego o wartości znaczącej w porównaniu z wartością netto istniejących aktywów podmiotu¹¹⁰.

- 2) Druga odmiana polega na ustaleniu modelu różnicowego jako różnicy pomiędzy strumieniami finansowymi dla „działalności gospodarczej z projektem” i „działalności gospodarczej bez projektu”. Od powyższej różni się tym, że dla potrzeb analizy wyodrębnia się tylko pewną część podmiotu (np. ze względu na branżę w przypadku podmiotów wielobranżowych, obszar geograficzny w przypadku podmiotów działających na wielu obszarach, itd.). Mogą być to również poszczególne usługi lub pakiety usług oferowanych w tamach jednego lub kilku regionów, czy nowy produkt wytwarzany w już istniejącej fabryce. Takie podejście ułatwia obliczenia. W przypadku podmiotu działającego na terenie całej Polski możemy poddać analizie tylko jego oddział w województwie lubuskim. W przypadku podmiotu wielobranżowego możemy natomiast ograniczyć analizę tylko do branży, której dotyczy inwestycja. W sektorze kolejowym zamiast analizować cały system, wystarczy wziąć pod uwagę jedynie część sieci (np. jedną linię). Oczywiście warunkiem koniecznym jest tutaj możliwość wyodrębnienia z ksiąg rachunkowych odpowiedniej części działalności podmiotu¹¹¹.

Scenariusz bez projektu dla podmiotu / operatora lub działalności gospodarczej (w zależności od stosowanej odmiany metody złożonej analizy finansowej) powinien uwzględniać:

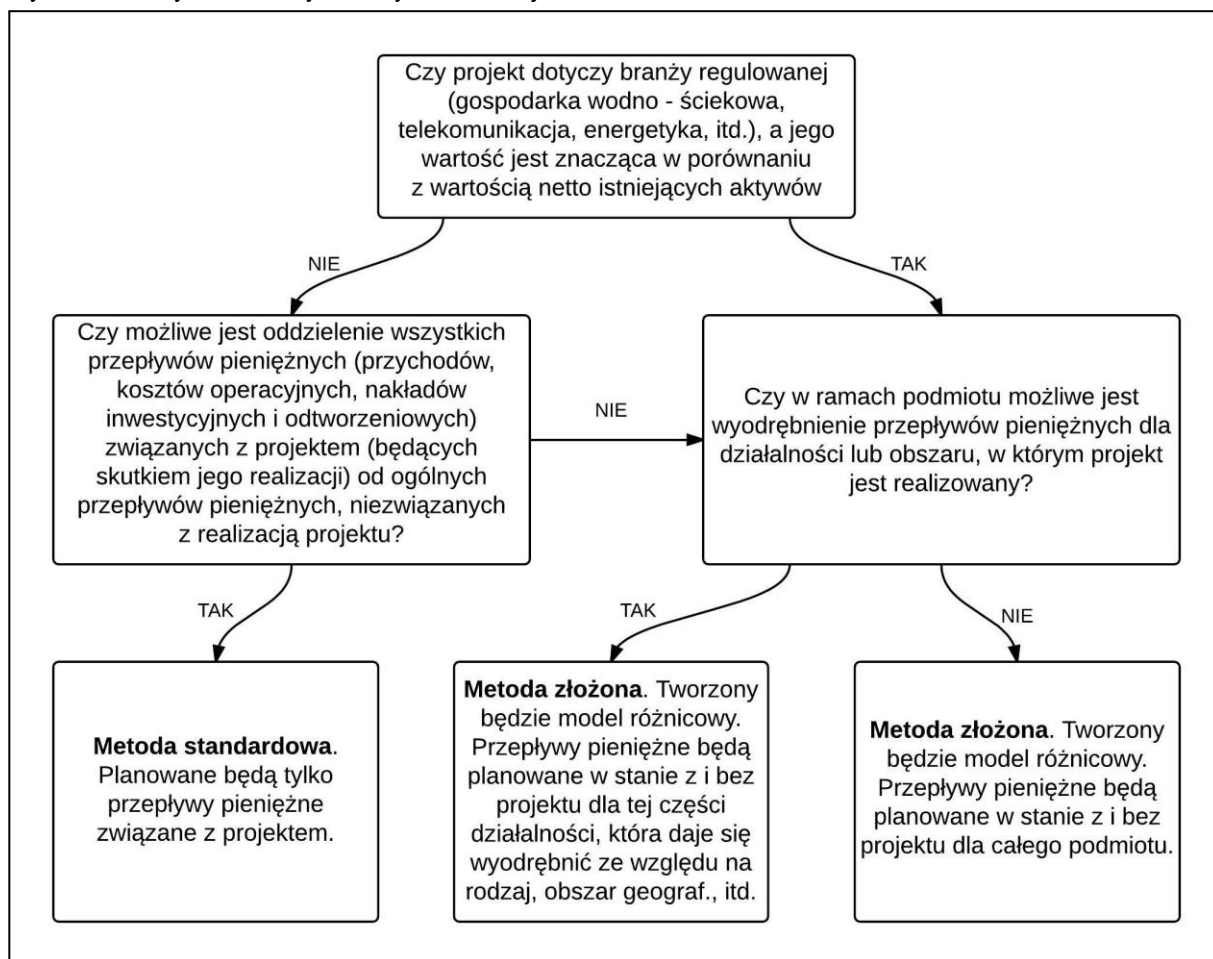
- 1) nakłady inwestycyjne które zostałyby poniesione w przypadku braku realizacji analizowanej inwestycji,
- 2) nakłady odtworzeniowe, które dotyczą inwestycji wskazanych w pkt 1 lub nakłady odtworzeniowe niezbędne do zapewnienia funkcjonalności już posiadanej infrastruktury,
- 3) zmiany w kapitale obrotowym netto (oczywiście bez uwzględniania analizowanej inwestycji)¹¹²,
- 4) koszty operacyjne i przychody, obejmujące podmiot / operatora lub działalność gospodarczą w stanie bez projektu.

¹¹⁰ Por. ibidem, str. 15 i 16 oraz podrozdział 6.5, pkt 6.

¹¹¹ Por. ibidem, podrozdział 6.5, pkt 6.

¹¹² Wyłącznie w uzasadnionych przypadkach – szczegóły przedstawiono w podrozdziale VI.8.2.5.

Rysunek 2. Wybór metody analizy finansowej.

Źródło: Opracowanie własne.

Tworząc scenariusz z projektem należy sporządzić analogiczną prognozę dla podmiotu / operatora lub działalności gospodarczej uwzględniając:

- 1) wszystkie nakłady inwestycyjne, łącznie z nakładami na projekt będący przedmiotem analizy,
- 2) wszystkie niezbędne nakłady odtworzeniowe, łącznie z nakładami odtworzeniowymi dotyczącymi projektu stanowiącego przedmiot analizy,
- 3) wszystkie zmiany w kapitale obrotowym netto, łącznie z tymi, które wynikają z realizacji analizowanej inwestycji¹¹³,
- 4) wszystkie koszty operacyjne oraz przychody, obejmujące podmiot lub działalność gospodarczą z uwzględnieniem realizacji projektu,
- 5) wartość rezydualną.

¹¹³ Wyłącznie w uzasadnionych przypadkach – szczegóły przedstawiono w podrozdziale VI.8.2.5.

Poszczególne składowe przepływów pieniężnych w modelu różnicowym ustalamy jako ich różnicę w scenariuszu z projektem i w scenariuszu bez projektu¹¹⁴.

Ponieważ model różnicowy służy wyłącznie do obliczenia wskaźników efektywności projektu, każdorazowo należy pamiętać również o opracowaniu dla potrzeb analizy trwałości finansowej planu finansowego dla beneficjenta / operatora z projektem (chyba, że – zgodnie z zapisami podrozdziału VI.8.3 – nie jest on wymagany).

Ścieżkę wyboru metody analizy finansowej, w zależności od charakteru inwestycji, prezentuje rysunek 2.

W przypadku projektów, w których realizacji uczestniczyć będzie kilka podmiotów, niezależnie od użycia metody standardowej lub złożonej (opisanych powyżej), konieczne jest także posłużenie się metodą analizy skonsolidowanej. Stanowi ona szczególne podejście w ramach analizy finansowej, stosowane w przypadku projektów, w których realizacji oprócz beneficjenta występują inne podmioty. Możliwe są następujące sytuacje:

- 1) Obok beneficjenta występuje operator (system beneficjent – operator), przy czym operator to podmiot odpowiedzialny za eksploatację majątku powstałego lub zmodernizowanego w wyniku realizacji projektu przez beneficjenta. Operator może stać się również właścicielem tego majątku (oczywiście przy poszanowaniu zasady trwałości projektu),
- 2) W realizacji i/lub eksploatacji inwestycji uczestniczy wiele podmiotów (np. gdy projekt budowy drogi jest realizowany przez kilka gmin).

Analiza skonsolidowana polega na przeprowadzeniu planowania finansowego dla każdego z zaangażowanych podmiotów, a następnie zsumowaniu przepływów pieniężnych wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację i wdrożenie projektu oraz na wyeliminowaniu wzajemnych rozliczeń między nimi¹¹⁵. Typowym przykładem może być sytuacja inwestor – operator, gdzie operator za użytkowanie środków trwałych płaci czynsz. W takim przypadku należy dodać przepływy pieniężne oszacowane osobno dla inwestora i operatora, a następnie wyeliminować z jednej strony płatność czynszu (wydatek operatora), z drugiej przychód z czynszu (wpływ inwestora), jako rozliczenie wzajemne między operatorem i inwestorem wynikające z realizacji projektu. Analiza skonsolidowana nie będzie natomiast stosowana do projektów grantowych, o których mowa w art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej

¹¹⁴ Por. Wytyczne MFIPR, podrozdział 6.5, pkt 6.

¹¹⁵ Por. ibidem, str. 8 i 9.

2021-2027¹¹⁶, oraz projektów parasolowych, tj. takich, w których w których wnioskodawca (np. jednostka samorządu terytorialnego) otrzymuje współfinansowanie, następnie wybiera wykonawcę i bezpośrednio ponosi wydatki związane z realizacją projektu¹¹⁷, ale ostatecznymi beneficjentami są inne podmioty (np. osoby fizyczne). Inaczej rzecz ujmując, projekt parasolowy jest podobny do projektu grantowego, ale inaczej rozkłada się zakres zadań (obowiązków) między wnioskodawcę a ostatecznego odbiorcę pomocy. W projektach parasolowych (w przeciwieństwie do projektów grantowych) to wnioskodawca odpowiada bowiem m.in. za wybór wykonawcy i przeprowadzenie inwestycji.

W założeniach do analizy finansowej, oprócz dokonania wyboru metody standardowej lub złożonej oraz podjęcia decyzji o ewentualnym stosowaniu metody analizy skonsolidowanej należy opisać również, jakie wersje planu finansowego będą tworzone i wskazać, które z nich będą podstawą do obliczenia wskaźników efektywności inwestycji i przeprowadzenia analizy trwałości finansowej.

Przykład. Weźmy inwestycję, która będzie realizowana w systemie inwestor – operator. Właścicielem przedmiotu inwestycji i zarazem beneficjentem projektu będzie podmiot A, natomiast powstałą infrastrukturę użytkował będzie podmiot B. Ponadto założmy, że nie da się wyodrębnić przepływów pieniężnych związanych z projektem, a oba podmioty działają tylko w tej branży, której projekt dotyczy. Wybraną metodą analizy będzie metoda złożona, w której różnicowy model finansowy zostanie oparty o scenariusze „podmiot z projektem” i „podmiot bez projektu”. Ze względu na dwupodmiotowość systemu zostanie wykorzystana również analiza skonsolidowana. Sporządzone zostaną następujące wersje planu finansowego:

- 1) Podmiot A bez projektu.
- 2) Podmiot B bez projektu.
- 3) Podmiot A z projektem.
- 4) Podmiot B z projektem.
- 5) Różnicowy plan finansowy dla podmiotu A (na podstawie planów nr 1 i 3).
- 6) Różnicowy plan finansowy dla podmiotu B (na podstawie planów nr 2 i 4).
- 7) Różnicowy skonsolidowany plan finansowy (konsolidacja planów nr 5 i 6).

Wskaźniki efektywności projektu zostaną ustalone na podstawie planu finansowego nr 7 (będzie on stanowił również punkt wyjścia do analizy kosztów i korzyści metodami analizy ekonomicznej lub analizy efektywności kosztowej). Dla potrzeb analizy trwałości finansowej użyte zostaną plany finansowe

¹¹⁶ Dz.U. z 2022 r., poz. 1079.

¹¹⁷ Por. Wytyczne MFIPR, str. 9.

nr 3 i 4 (po uzupełnieniu ich o ewentualne nieujęte w nich przepływy finansowe brane pod uwagę w analizie trwałości finansowej – np. dotacje o charakterze operacyjnym).

Aneks obliczeniowy

Do studium wykonalności należy dołączyć aneks obliczeniowy w formie elektronicznej (arkusza kalkulacyjnego). W treści studium wykonalności należy zaprezentować tylko podstawowe dane dotyczące inwestycji (np. wartości wskaźników efektywności inwestycji, zestawienie nakładów inwestycyjnych, zestawienie źródeł finansowania inwestycji). W pozostałych przypadkach należy odwołać się do tabel umieszczonych w aneksie obliczeniowym (arkuszu kalkulacyjnym). Nie należy przy tym dołączać wydruków arkusza. Arkusz powinien umożliwiać sprawdzenie poprawności dokonanych wyliczeń, tj. posiadać odblokowane formuły oraz zawierać wydzielone części:

- część zawierającą założenia będące podstawą obliczeń¹¹⁸,
- część zawierającą obliczenia (nie należy w niej umieszczać żadnych wartości liczbowych, a jedynie formuły przeliczające wartości pochodzące z części zawierającej założenia oraz z innych obliczeń),
- część prezentującą wyniki, która powinna zawierać informacje poukładane w jednoznacznie identyfikowalne (np. za pomocą numeru) tabele, do których treści można odwołać się w części opisowej studium.

Przy tym nie istnieje konieczność prezentowania założeń, obliczeń i wyników w osobnych arkuszach. Wnioskodawca może wykorzystać dowolną liczbę arkuszy, byle znajdowały się one w jednym pliku i składały się z wyraźnie oddzielonych trzech wyżej wymienionych części.

W niniejszym podrozdziale należy omówić konstrukcję arkusza kalkulacyjnego ze wskazaniem miejsc, gdzie znajdują się wydzielone sekcje dotyczące założeń, obliczeń i wyników.

VI.8.2. Plan finansowy projektu

Po sformułowaniu założeń do analizy finansowej należy zaplanować przepływy pieniężne dla każdej zdefiniowanej wcześniej wersji planu finansowego. Przy planowaniu finansowym należy stosować metodę kasową, tj. uwzględniać poszczególne przepływy pieniężne w roku, w którym zostały dokonane (z wyjątkiem nakładów inwestycyjnych poniesionych przed pierwszym rokiem okresu odniesienia – szczegóły w podrozdziale VI.8.2.1).

¹¹⁸ Por. ibidem, rozdział 2, pkt 4.

W niniejszym rozdziale każdy z podrozdziałów przedstawionych poniżej powinien zawierać osobne opisy odnoszące się do każdej z wersji planu finansowego (przy czym oczywiście niektóre z opisów mogą odnosić się do kilku planów). W przypadku różnicowych planów finansowych nie istnieje konieczność umieszczania żadnych opisów – będą one prostą różnicą dwóch innych planów finansowych. W przypadku skonsolidowanych planów finansowych należy w odpowiednich punktach niniejszego rozdziału opisać te elementy, które będą podlegały eliminacji przy ich sporządzaniu. Efektem końcowym będą gotowe plany finansowe w różnych wersjach, które zostaną następnie, zgodnie z zapisami poczynionymi w poprzednim rozdziale, wykorzystane do obliczenia wskaźników finansowej efektywności inwestycji (podrozdział VI.8.2.4) oraz, szczególnie w przypadku przedsiębiorstw, dokonania analizy trwałości finansowej (podrozdział VI.8.2.3).

VI.8.2.1. Nakłady inwestycyjne i odtworzeniowe

W niniejszym rozdziale należy przedstawić nakłady inwestycyjne i odtworzeniowe dla każdego ze zidentyfikowanych planów finansowych (poza planami różnicowymi i skonsolidowanymi), zgodnie z zapisami podrozdziału VI.8.1. Wyjątkiem w tym zakresie są nakłady inwestycyjne dot. analizowanego projektu, o ile wartość jego całkowitego kosztu kwalifikowalnego nie przekracza 50 mln zł. W przypadku takich projektów, jeżeli projektodawca uważa, że informacje dot. nakładów inwestycyjnych (kosztów projektu) przedstawione we wniosku o dofinansowanie są wyczerpujące i nie wymagają uzupełnienia, nie ma potrzeby, aby powtarzać je w studium wykonalności.

Nakłady inwestycyjne stanowią wydatki ponoszone w związku z realizacją projektu (inwestycji, przedsięwzięcia) do momentu oddania powstałego majątku do użytkowania. Nakłady inwestycyjne obejmują głównie nakłady na środki trwałe, wartości niematerialne i prawne oraz nakłady na przygotowanie projektu / inwestycji (w tym przygotowanie dokumentacji projektowej, doradztwo). Nakłady odtworzeniowe obejmują natomiast: nakłady o charakterze inwestycyjnym ponoszone w fazie operacyjnej projektu (inwestycji, przedsięwzięcia), przeznaczone na odtworzenie tych elementów projektu / inwestycji, których okres użytkowania jest krótszy niż okres odniesienia analizy. Nakłady te muszą mieć charakter niezbędny dla zapewnienia operacyjności projektu w przyjętym okresie odniesienia¹¹⁹.

Jeżeli przed pierwszym rokiem okresu odniesienia zostały poniesione nakłady inwestycyjne, sporządzając plany finansowe należy ująć je w pierwszym roku okresu odniesienia w wartościach niezdyskontowanych¹²⁰.

¹¹⁹ Por. ibidem, str. 13.

¹²⁰ Por. ibidem, podrozdział 6.3, pkt 2, lit. c).

W przypadku projektów o całkowitym koszcie kwalifikowalnym równym lub większym niż 50 mln zł konieczne jest przedstawienie całkowitego kosztu projektu oraz całkowitego kosztu kwalifikowalnego. Definicję całkowitego kosztu kwalifikowalnego przedstawiono w rozdziale V. Całkowity koszt projektu / inwestycji stanowią natomiast wydatki kwalifikowalne i niekwalifikowalne projektu (w rozumieniu Wytucznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027¹²¹) ponoszone do momentu ukończenia realizacji projektu. Całkowity koszt inwestycji powinien zawierać podatek VAT, niezależnie od tego, czy stanowi on wydatek kwalifikowalny w danym projekcie. Po uzyskaniu przez projekt dofinansowania w ramach FEWL 21-27, całkowity koszt projektu (wydatki kwalifikowalne i niekwalifikowalne) określony zostaje w decyzji o dofinansowaniu projektu lub w umowie o dofinansowaniu projektu¹²².

W przypadku niektórych projektów objętych pomocą publiczną, szczególnie w ramach sekcji 7 GBER, wartość kosztów kwalifikowalnych ustalana jest jako dodatkowe koszty inwestycji niezbędne do realizacji celów pomocy publicznej (np. lepszego poziomu efektywności energetycznej, propagowania wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, etc.). Oznacza to, że koszty kwalifikowalne projektu określane są jako różnica kosztów niezbędnych do realizacji inwestycji oraz kosztów inwestycji referencyjnej, która najczęściej definiowana jest jako inwestycja podobna, mniej przyjazna dla środowiska. W przypadku takich projektów, w niniejszym podrozdziale należy zaprezentować informacje dotyczące inwestycji referencyjnej oraz sposobu obliczenia wartości kosztów kwalifikowalnych projektu.

VI.8.2.2. Przychody

W niniejszym podrozdziale należy zaplanować przychody w każdym ze zdefiniowanych wariantów planu finansowego. Dla potrzeb kalkulacji przychodów należy użyć wyników analizy popytu (podrozdział VI.2.2). Drugim elementem kalkulacji przychodów jest określenie cennika (planu taryfowego)¹²³. Należy przy tym dochować pełnej staranności, aby przyjęte założenia były możliwie realne. Przychody warto jest również skorygować o współczynnik ich ściągłości określony na podstawie danych historycznych. Planując poziom taryf w sektorach regulowanych, należy zachować zgodność z odpowiednimi aktami prawnymi, obowiązującymi w tym zakresie¹²⁴.

¹²¹ Wytuczne dotyczące kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027, Minister Funduszy i Polityki Regionalnej. W momencie opracowywania niniejszej instrukcji obowiązywała wersja nr MFIPR/2021-2027/9(1) z dnia 18 listopada 2022 r.

¹²² Por. Wytuczne MFIPR, str. 10.

¹²³ Por. ibidem, podrozdział 6.6, pkt 1.

¹²⁴ Np. w sektorze wodno – kanalizacyjnym obowiązuje Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2023 r., poz. 537 z późn. zm.) wraz z aktami wykonawczymi.

Przez przychody rozumie się wpływy środków pieniężnych powstałe w związku z projektem. Należy przy tym jako decydujące przyjąć kryterium bezpośredniości, które mówi, że wpływ pieniężny stanowi przychód projektu jeżeli nie miałby on miejsca, gdyby projekt nie został zrealizowany, ponieważ dany towar nie byłby sprzedawany lub dana usługa nie zostałaby wyświadczona¹²⁵.

Dla potrzeb obliczenia wskaźników efektywności finansowej projektu uwzględnia się wyłącznie te przychody, które pochodzą z bezpośrednich wpłat dokonywanych przez użytkowników lub instytucje za towary lub usługi zapewniane przez dany projekt, tj. przychody pochodzące z opłat wnoszonych według ustalonych taryf. Nie uwzględnia się w ten sposób subsydiów, dopłat, dotacji, transferów z budżetu państwa lub samorządu, jak również z publicznych systemów ubezpieczeń¹²⁶. Przeciwna sytuacja ma natomiast miejsce w analizie trwałości finansowej, w której należy uwzględnić wszystkie wpływy pieniężne generowane przez projekt¹²⁷. Wpływy z podatków bezpośrednich (np. podatku od nieruchomości) mogą być uznane za przychody dla potrzeb analizy efektywności finansowej projektu o ile konieczność wniesienia takiej opłaty jest bezpośrednio związana z realizacją projektu lub usługami dostarczonymi projektu¹²⁸.

Szczególne postępowanie przy kalkulacji cen (taryf) konieczne jest w przypadku projektów dotyczących tych sektorów, które realizują usługi ogólnego interesu gospodarczego, czyli te, które nie byłyby świadczone na rynku bez interwencji publicznej (lub byłyby świadczone na innych warunkach, jeżeli chodzi o jakość, bezpieczeństwo, przystępność cenową, równe traktowanie czy powszechny dostęp)¹²⁹. Są to projekty zakładające sprzedaż usług publicznych mieszkańcom, przede wszystkim z zakresu gospodarki wodno – kanalizacyjnej oraz gospodarki odpadami¹³⁰. Dla takich projektów taryfy powinny być ustalane zgodnie z zasadą "zanieczyszczający płaci" oraz zasadą pełnego zwrotu kosztów przy uwzględnieniu kryterium dostępności cenowej taryf (ang. affordability)¹³¹.

Zasada "zanieczyszczający płaci" oznacza, iż kosztami spełniania wymogów środowiskowych powinni być bowiem obciążani użytkownicy (opłaty na nich nakładane powinny zapewniać pełen zwrot kosztów usług środowiskowych, w tym nakładów inwestycyjnych). Koszty zanieczyszczeń, realizacji

¹²⁵ Por. Wytyczne MFIPR, str. 15.

¹²⁶ Na przykład, w analizie efektywności finansowej projektu nie są brane pod uwagę transfery z NFZ za usługi medyczne świadczone na rzecz pacjentów, czy dopłaty do biletów ulgowych komunikacji miejskiej (płatność nie następuje bezpośrednio od użytkownika usług i / lub infrastruktury). Transfery na rzecz projektu z krajowego systemu ubezpieczeń uznawane są (na potrzeby analizy efektywności finansowej) za przychody tylko w przypadku, gdy stanowią odpłatność za usługę wyświadczoną na rzecz podmiotu przekazującego transfer (mogą być to np. usługi o charakterze badawczym w zakresie statystyki).

¹²⁷ Por. Wytyczne MFIPR, podrozdział 6.6, pkt 7 i 8.

¹²⁸ Por. ibidem, podrozdział 6.4, pkt 1, lit d).

¹²⁹ Por. ibidem, podrozdział 6.6, pkt 2.

¹³⁰ Por. Przewodnik AKK (robocze tłumaczenie na język polski – lipiec 2015 r.), str. 344 i dalsze.

¹³¹ Por. Wytyczne MFIPR, podrozdział 6.6, pkt 2.

działań zapobiegawczych oraz koszty związane z wyczerpywaniem się zasobów powinni bowiem ponosić te jednostki, które powodują zanieczyszczenia i / lub wyczerpywanie się zasobów¹³².

Realizacja zasady pełnego zwrotu kosztów polega natomiast na przyjmowaniu taryf na takim poziomie aby, w takim stopniu jak to możliwe, pokrywały one nakłady inwestycyjne, koszty operacyjne i nakłady odtworzeniowe, jak również koszty związane z zanieczyszczeniem środowiska. Struktura taryf powinna natomiast maksymalizować przychody projektu przed uwzględnieniem subwencji¹³³.

Obie wyżej opisane zasady nie powinny być stosowane w oderwaniu od możliwości końcowych użytkowników do płacenia za produkty lub usługi. Odpowiednie postępowanie zapewnia tutaj kryterium dostępności cenowej. Dostępność cenowa odzwierciedla średni próg powyżej którego wzrost taryf prowadziłby do wyraźnego spadku popytu lub koszty musiałyby być pokrywane pomocą socjalną na rzecz części gospodarstw domowych (np. w postaci zasiłków czy dopłat do taryf). Korekty taryf należy dokonać w sytuacji, gdy analiza finansowa wykazała, że zakładany poziom taryf może okazać się zbyt wysoki, a tym samym zagrazi finansowej trwałości inwestycji. Skalę korekty należy ustalić uwzględniając przy tym uwarunkowania lokalne, w tym aktualny poziom wydatków ponoszonych przez gospodarstwa domowe. Korekta ta powinna jednak dotyczyć wyłącznie gospodarstw domowych (a nie odbiorców instytucjonalnych), nie powinna prowadzić do zagrożenia trwałości finansowej projektu oraz posiadać charakter tymczasowy (podlega ona likwidacji, gdy nie jest już potrzebna). Poza tym korekty taryf nie mogą prowadzić do obniżenia wydatków gospodarstw domowych poniżej ich poziomu sprzed realizacji projektu lub poziomu prognozowanego dla wariantu bez inwestycji. Co istotne, jeżeli w analizie finansowej zastosowano affordability do ograniczenia poziomu taryf, tożsame ograniczenia i taryfy muszą być stosowane w fazie operacyjnej projektu (po jego rzeczywistej realizacji)¹³⁴.

Najczęściej stosowaną metodą pomiaru dostępności cenowej taryf jest kalkulacja tzw. wskaźnika (stopy) dostępności cenowej, czyli wskaźnika akceptowalnego udziału wydatków związanych z daną usługą w całkowitych dochodach gospodarstw domowych (lub w dochodach pozostających do dyspozycji)¹³⁵. Szczegóły dotyczące affordability do stosowania w sektorach gospodarki wodno – kanalizacyjnej oraz gospodarki odpadami przedstawiono w opracowaniu „Metodyka zastosowania kryterium dostępności cenowej w projektach inwestycyjnych z dofinansowaniem UE”¹³⁶. Dalsze informacje w zakresie stosowania zasady dostępności cenowej można odnaleźć również w Przewodniku AKK.

¹³² Por. Przewodnik AKK (robocze tłumaczenie na język polski – lipiec 2015 r.), str. 42 i 43.

¹³³ Por. Wytyczne MFIPR, podrozdział 6.6, pkt 2.

¹³⁴ Ibidem, podrozdział 6.6, pkt 2 – 6.

¹³⁵ Por. Przewodnik AKK (robocze tłumaczenie na język polski – lipiec 2015 r.), str. 345.

¹³⁶ Opracowanie Departamentu Partnerstwa Publiczno-Prywatnego, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej stanowiące załącznik do Wytycznych MFIPR. W momencie opracowania niniejszej Instrukcji obowiązywała wersja z czerwca 2023 r.

VI.8.2.3. Koszty operacyjne, amortyzacja, podatek dochodowy

Koszty operacyjne

W niniejszym podrozdziale należy zaplanować wszystkie koszty operacyjne (eksploatacyjne, bieżące) dla poszczególnych wersji planu finansowego.

Dla potrzeb ustalania wskaźników efektywności finansowej przyjmuje się, że koszty operacyjne stanowią koszty eksploatacji i utrzymania (np. wynagrodzenia, surowce, elektryczność), koszty administracyjne i ogólne, jak również koszty związane ze sprzedażą i dystrybucją. Przy określaniu kosztów operacyjnych na potrzeby analizy projektu nie należy uwzględniać pozycji, które nie powodują rzeczywistego wydatku pieniężnego, nawet jeżeli są one zazwyczaj wykazywane w bilansie lub rachunku zysków i strat. Do kosztów operacyjnych nie należy zatem w szczególności zaliczać kosztów amortyzacji. Jako koszty operacyjne (dla potrzeb ustalania wskaźników efektywności finansowej inwestycji) nie są również traktowane koszty finansowania. Podatki bezpośrednie (m.in. podatek od nieruchomości) powinny być uwzględniane jako koszt wyłącznie w ramach analizy trwałości, chyba że stanowią one faktyczny koszt operacyjny ponoszony w związku z funkcjonowaniem projektu oraz istnieje możliwość ich skwantyfikowania (w takim wypadku będą one ujęte również w pozostałych częściach analizy finansowej – w tym w analizie finansowej efektywności projektu)¹³⁷. Analogicznie jak w przypadku przychodów – w analizie trwałości finansowej należy uwzględnić wszystkie pieniężne koszty operacyjne, tj. takie, które stanowią wydatki. Będą wśród nich zatem uwzględniane m.in. podatki bezpośrednie i koszty finansowania (np. odsetki od kredytów), w przeciwieństwie do amortyzacji (nie stanowi wydatku).

Zaplanowane koszty muszą odpowiadać przeciwstawionym im przychodom. Niedopuszczalna jest zatem sytuacja, gdy koszty dotyczą tylko części działalności gospodarczej, natomiast przychody – całej działalności. Np. w analizie projektu, którego przedmiotem jest modernizacja oczyszczalni ścieków, nie można przychodom uzyskiwanym z tytułu odbioru i oczyszczania ścieków przeciwstawiać tylko kosztów użytkowania oczyszczalni, zapominając o kosztach związanych z użytkowaniem systemu kanalizacyjnego.

Koszty operacyjne należy zaplanować w podziale na poszczególne ich kategorie. Stosowany podział powinien być dopasowany do charakteru projektu. Jako podstawę podziału należy przyjąć układ rodzajowy kosztów (z pominięciem amortyzacji), tj. podział na zużycie materiałów i energii, usługi obce, podatki i opłaty, wynagrodzenia, ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia, pozostałe koszty rodzajowe oraz wartość sprzedanych towarów i materiałów. Jeżeli z punktu widzenia charakteru projektu

¹³⁷ Por. Wytyczne MFIPR, str. 12 i 13 oraz podrozdział 6.4, pkt 1 lit. d).

i jakości prowadzonej analizy jest to zasadne, można zastosować inny (w szczególności rozszerzony w stosunku do układu rodzajowego) podział kosztów operacyjnych.

Koszty operacyjne mogą być również planowane w podziale na koszty stałe i zmienne. Do kosztów stałych zalicza się te pozycje, które nie są bezpośrednio związane z wielkością produkcji. Natomiast wielkość kosztów zmiennych zależy ściśle od wielkości produkcji.

Amortyzacja

Jak wskazano powyżej, amortyzacja nie stanowi wydatku pieniężnego, wobec czego nie będzie brana pod uwagę przy planowaniu finansowym. Jej przydatność w analizie finansowej sprowadza się do tego, iż jest to element służący oszacowaniu wysokości podatku dochodowego oraz może stanowić pewną pomoc przy określaniu nakładów odtworzeniowych i wartości rezydualnej projektu. W niektórych przypadkach będzie również elementem wpływającym na kształtowanie taryf.

Metoda oraz okres amortyzacji dla każdego typu aktywa powinny być zgodne z polityką rachunkowości beneficjenta/operatora¹³⁸. Dla środków trwałych już istniejących należy posłużyć się planem amortyzacji dla nich obowiązującym. Dla nowych środków trwałych powinno się sporządzić stosowne plany amortyzacyjne np. wg wzoru, który prezentuje tabela 9. Oczywiście amortyzację należy zaplanować jedynie wówczas, gdy będzie ona przydatna do dalszych analiz.

Tabela 9. Plan amortyzacji – przykładowy wzór.

Wyszczególnienie	Rok zakupu środka trwałego	Lata kolejne (do końca okresu amortyzacji lub okresu odniesienia)		
Wartość brutto środka trwałego				
Wartość netto środka trwałego na koniec roku				
Amortyzacja roczna				

Źródło: Opracowanie własne.

Podatek dochodowy

Na koniec niniejszego podrozdziału należy (o ile będzie przydatny do dalszych analiz) zaplanować podatek dochodowy, zgodnie z przepisami prawnymi obowiązującymi w tym zakresie¹³⁹. Wartości stawek podatkowych stosowane w analizie powinny być zgodnie z tymi przepisami. Podatek dochodowy należy do podatków bezpośrednich, powinien być używany do przygotowania analizy

¹³⁸ Por. ibidem, podrozdział 6.4, pkt 1 lit. h).

¹³⁹ Przede wszystkim ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. z 2022 r., poz. 2587 z późn. zm.) oraz ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2022 r., poz. 2647 z późn. zm.).

efektywności finansowej i / lub analizy trwałości finansowej zgodnie z uwagami poczynionymi w pierwszej części niniejszego podrozdziału.

VI.8.2.4. Wartość rezydualna

Czasami zdarza się, że przyjęty do analizy okres odniesienia nie odpowiada w rzeczywistości okresowi życia środków trwałych (okresowi ich ekonomicznej użyteczności), które planowane są do zakupienia w ramach realizacji projektu. W takich przypadkach wartość tych środków trwałych (ich potencjał finansowy lub ekonomiczny), których okres życia ekonomicznego nie kończy się przed upływem okresu odniesienia, obliczona na ostatni rok tego okresu, jest nazywana wartością rezydualną. Wartość ta będzie zerowa lub bliska zeru, jeżeli okres odniesienia będzie kończył się identycznie lub podobnie, jak okres ekonomicznego życia aktywów trwałych (okres ekonomicznej użyteczności projektu)¹⁴⁰. Biorąc pod uwagę zapisy podrozdziału VI.8.1 dotyczące okresu odniesienia, należy oczekiwać, że sytuacja taka będzie zdecydowanie najczęściej spotykana. Jednak w przypadkach, w których na koniec okresu odniesienia niektóre aktywa/części składowe są nadal ekonomicznie użyteczne lub istnieje rynek ich odsprzedaży, w ostatnim roku analizy można uwzględnić korzyść wynikającą z wartości rezydualnej¹⁴¹.

Co do zasady, wartość rezydualna jest określana jako bieżąca wartość netto przepływów pieniężnych, wygenerowanych przez projekt w pozostałych latach jego trwania (życia ekonomicznego), następujących po zakończeniu okresu odniesienia. Możliwe jest stosowanie innych metod (np. metody wyceny wartości aktywów trwałych netto, określonej przy wykorzystaniu metody i okresu amortyzacji zgodnych z polityką rachunkowości beneficjenta / operatora) lub kilku metod jednocześnie (w tym również metody bieżącej wartości netto przepływów pieniężnych, wygenerowanych przez projekt w pozostałych latach jego życia ekonomicznego), pod warunkiem przedstawienia stosownego uzasadnienia¹⁴².

W szczególności w przypadku gdy dany składnik projektu nie generuje ani przychodów, ani oszczędności kosztów operacyjnych do określenia wartości rezydualnej można zastosować metodę wyceny wartości aktywów trwałych netto, czyli przyjąć, że wartość rezydualna jest równa wartości aktywów inwestycji netto (tj. po uwzględnieniu dokonanej amortyzacji) na koniec okresu odniesienia. W takim przypadku należy oczywiście stosować metodę i okres amortyzacji wynikające z polityki rachunkowości beneficjenta lub operatora¹⁴³.

¹⁴⁰ Por. Wytyczne MFIPR, str. 18.

¹⁴¹ Vademecum, str. 23.

¹⁴² Por. Wytyczne MFIPR, str. 18 i 19.

¹⁴³ Por. ibidem, str. 19.

W przypadku, w którym budynki użyteczności publicznej¹⁴⁴ lub wielorodzinne budynki mieszkalne (będące przedmiotem projektu) będą wykorzystywane w ten sam sposób po zakończeniu okresu odniesienia, a ponadto nie ma możliwości potencjalnego osiągnięcia korzyści finansowej w wyniku ich sprzedaży¹⁴⁵, należy przyjąć, iż wartość rezydualna wynosi zero¹⁴⁶.

W analizie ekonomicznej, wartość rezydualna (w zależności od tego, która z metod została zastosowana w analizie finansowej) określana jest w oparciu o:

- (w przypadku zastosowania w analizie finansowej metody bieżącej wartości netto przepływów pieniężnych) bieżącą wartość netto przepływów ekonomicznych, wygenerowanych przez projekt w pozostałych latach jego trwania (życia ekonomicznego), następujących po zakończeniu okresu odniesienia,
- (w przypadku zastosowania w analizie finansowej innej metody) zastosowanie odpowiedniego wskaźnika konwersji w stosunku do oszacowanej wartości aktywów trwałych¹⁴⁷. Zgodnie z zapisami Vademecum, można uprościć konwersję stosując ceny rynkowe zamiast kalkulacyjnych. Wskazane jest przy tym jednak skorygowanie oszacowanej wartości aktywów trwałych choćby o efekty fiskalne¹⁴⁸ (minimum o podatek VAT, o ile był on uwzględniony w analizie finansowej).

Przy kalkulacji przepływów pieniężnych związanych z projektem wartość rezydualna ujmowana jest po stronie przepływów dodatnich w ostatnim roku okresu odniesienia.

¹⁴⁴ Definicja budynku użyteczności publicznej wynika z przepisu par. 3 pkt 6 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2022 r., poz. 1225): należy przez to rozumieć budynek przeznaczony na potrzeby administracji publicznej, wymiaru sprawiedliwości, kultury, kultu religijnego, oświaty, szkolnictwa wyższego, nauki, wychowania, opieki zdrowotnej, społecznej lub socjalnej, obsługi bankowej, handlu, gastronomii, usług, w tym usług pocztowych lub telekomunikacyjnych, turystyki, sportu, obsługi pasażerów w transporcie kolejowym, drogowym, lotniczym, morskim lub wodnym śródlądowym, oraz inny budynek przeznaczony do wykonywania podobnych funkcji; za budynek użyteczności publicznej uznaje się także budynek biurowy lub socjalny.

¹⁴⁵ Np. budynek urzędu gminy po zakończeniu okresu odniesienia będzie służyć do tych samych celów i nie będzie możliwości jego sprzedaży. Dla budynku biurowego jest natomiast prawdopodobne, że po zakończeniu okresu odniesienia zmieni swoją funkcję, a ponadto może zostać sprzedany i w ten sposób przynieść korzyść finansową.

¹⁴⁶ Por. Wytyczne MFIPR, str. 19.

¹⁴⁷ Por. ibidem, str. 18 i 19.

¹⁴⁸ Por. Vademecum, podrozdział 2.2 oraz przypis 25.

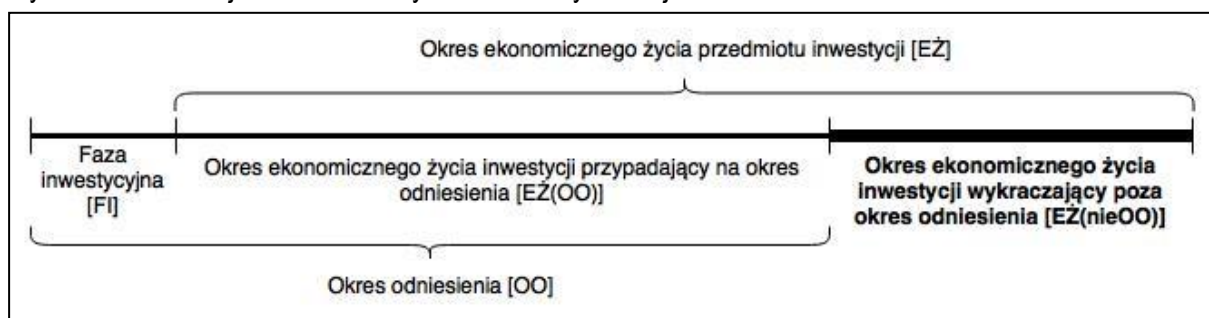
Określenie wartości rezydualnej jako bieżącej wartości netto przepływów pieniężnych, wygenerowanych przez projekt w pozostałych latach jego trwania (życia ekonomicznego), następujących po zakończeniu okresu odniesienia – opis metody i przykład¹⁴⁹

Krok 1. Zdefiniowanie okresu, dla którego prowadzone będą obliczenia.

W pierwszym kroku należy określić o ile lat okres ekonomicznej użyteczności przedmiotu projektu przekracza przyjęty okres odniesienia, zgodnie z ilustracją dokonaną w poniższym przykładzie liczbowym oraz na rysunku 3.

- OO = długość okresu odniesienia (w przykładzie liczbowym: 30 lat).
- FI = czas trwania fazy inwestycyjnej (w przykładzie liczbowym: 2 lata).
- EŻ = długość okresu ekonomicznego życia przedmiotu inwestycji (w przykładzie liczbowym: 40 lat).
- EŻ(OO) = długość okresu ekonomicznego życia przedmiotu inwestycji przypadającego na okres odniesienia = $OO - FI = 30 \text{ lat} - 2 \text{ lata} = 28 \text{ lat}$.
- EŻ(nieOO) = długość okresu ekonomicznego życia przedmiotu inwestycji wykraczającego poza okres odniesienia = $EŻ - EŻ(OO) = 40 \text{ lat} - 28 \text{ lat} = 12 \text{ lat}$. Jest to okres, dla którego należy przeprowadzić obliczenia dot. wartości rezydualnej (który jest przedmiotem zainteresowania analizy).
- Inaczej: $EŻ(nieOO) = EŻ - EŻ(OO) = EŻ - (OO - FI) = EŻ - OO + FI = 40 \text{ lat} - 30 \text{ lat} + 2 \text{ lata} = 12 \text{ lat}$.

Rysunek 3. Definicja okresu analizy wartości rezydualnej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie załącznika 4 do Wytycznych MFIPR.

Jeżeli dodatkowo przyjmiemy, że faza inwestycyjna rozpoczyna się z początkiem roku 2023, wówczas faza inwestycyjna przypadnie na lata 2023-2024, okres odniesienia na lata 2023-2052, a okres

¹⁴⁹ Por. Załącznik 4 do Wytycznych MFIPR.

ekonomicznego życia przedmiotu inwestycji na lata 2025-2064. Stąd okres ekonomicznego życia inwestycji wykraczający poza okres odniesienia przypadnie na lata 2053-2064.

Krok 2. Określenie wartości niezdyskontowanych przepływów pieniężnych projektu w latach następujących po okresie odniesienia.

W drugim kroku należy ustalić jakie będą reprezentatywne przepływy pieniężne dla projektu w okresie będącym przedmiotem analizy (tj. w latach następujących po okresie odniesienia do końca okresu ekonomicznego życia przedmiotu inwestycji). Podstawę będą stanowiły przepływy pieniężne dla ostatniego roku okresu odniesienia. Ważne jest, aby były one reprezentatywne dla projektu, tj. pozbawione ewentualnych zaburzeń wynikających np. z kosztownego remontu, czy znacznego, jednokrotnego zwiększenia przychodu. Jeżeli w ostatnim roku okresu odniesienia występują takie zaburzenia, jako wartość przepływów do dalszej analizy należy przyjąć średnią arytmetyczną z całego okresu eksploatacji projektu przypadającej na okres odniesienia lub z odpowiedniego wycinka tego okresu (zdefiniowanego tak, aby uzyskać reprezentatywne przepływy dla projektu).

W przykładzie liczbowym przyjęto, że przepływy pieniężne w ostatnim roku okresu odniesienia są reprezentatywne dla całego projektu i wynoszą 220 zł po stronie przychodów oraz 100 zł po stronie kosztów operacyjnych.

Krok 3. Obliczenie bieżącej wartości przepływów netto z okresu życia ekonomicznego projektu wykraczającego poza okres odniesienia.

W tym kroku obliczona zostanie wartość rezydualna zdyskontowana na ostatni rok okresu odniesienia. Obliczenia należy poprowadzić wg wzoru:

$$WR_n = \sum_{i=1}^{E\dot{Z}(nieOO)} \frac{P_n - KO_n}{(1+r)^i}$$

gdzie:

- n – ostatni rok okresu odniesienia,
- WR_n – wartość rezydualna zdyskontowana na ostatni rok okresu odniesienia,
- $E\dot{Z}(nieOO)$ – długość okresu ekonomicznego życia przedmiotu inwestycji wykraczającego poza okres odniesienia,
- P_n – przychody projektu z ostatniego roku okresu odniesienia (lub inne reprezentatywne dla projektu),

- KO_n – koszty operacyjnego projektu z ostatniego roku okresu odniesienia (lub inne reprezentatywne dla projektu),
- r – przyjęta stopa dyskontowa.

W naszym przykładzie liczbowym:

- $n = 2052$,
- $E\dot{Z}(\text{nieOO}) = 12$ lat,
- $P_n = 220$ zł,
- $KO_n = 100$ zł.

Poza tym możemy przyjąć, że obliczeń dokonujemy na potrzeby analizy finansowej (a nie analizy ekonomicznej). Wówczas $r = 4\%$. Zatem:

$$WR_{2052} = \sum_{i=1}^{12} \frac{220 \text{ zł} - 100 \text{ zł}}{(1 + r)^i} = 1126,21 \text{ zł}$$

Wartość otrzymana powyżej ujęta jest w cenach z roku 2052. Oczywiście pamiętać należy, iż w dalszych zastosowaniach (np. przy obliczaniu wskaźników FNPV/K czy ENPV) konieczne będzie jeszcze zdyskontowanie wartości rezydualnej (podobnie jak innych elementów przepływów pieniężnych) na początek okresu odniesienia. Czynność ta jednak została już zaimplementowana we wzorach definiujących odpowiednie wskaźniki.

VI.8.2.5. Zapotrzebowanie na kapitał obrotowy

Kapitał obrotowy netto stanowi różnicę między majątkiem obrotowym a zobowiązaniami bieżącymi. Jest to ta część majątku obrotowego, która nie jest finansowana zobowiązaniami bieżącymi. Z punktu widzenia planowania finansowego, dużo bardziej istotne niż sama wartość kapitału obrotowego netto jest jego zmiana, to ona bowiem wyznacza wzrost lub spadek zapotrzebowania na środki pieniężne.

Należy zaznaczyć, że kapitał obrotowy netto podlega planowaniu w studium wykonalności tylko wówczas, gdy jest to uzasadnione, tj. gdy jego zmiany (choćby w jednym roku okresu odniesienia) są istotne wartościowo w stosunku do wartości projektu i / lub w stosunku do wielkości działalności inwestora / operatora. Tylko wówczas mogą one bowiem posiadać istotny wpływ na wartość wskaźników efektywności projektu oraz na zachowanie trwałości finansowej. Ostateczna decyzja w tym zakresie należy do analityka przygotowującego studium wykonalności.

W celu zaplanowania kapitału obrotowego netto należy zaplanować jego poszczególne elementy. Należą do nich przede wszystkim zapasy, należności oraz zobowiązania (inne niż kredyty i pożyczki). Do elementów kapitału obrotowego netto należą jeszcze rozliczenia międzyokresowe (które jednak

stanowią kategorię czysto księgową i co do zasady nie powstają przy planowaniu finansowym dokonywanym przy zachowaniu metody kasowej) oraz środki pieniężne, które czasem planuje się na podstawie oszacowania minimalnego ich stanu, który jest wymagany przy prowadzeniu działalności (pozwalającego na regulowanie bieżących zobowiązań). Celem planowania finansowego w studium wykonalności jest jednak sporządzenie planu środków pieniężnych na podstawie przepływów pieniężnych. Z tego względu środki pieniężne nie podlegają planowaniu jako element kapitału obrotowego netto (stan środków pieniężnych będzie wynikiem przeprowadzonych analiz, nie zaś ich elementem).

Do planowania wartości należności, zobowiązań i zapasów używa się najczęściej wskaźników ich rotacji określonych w dniach. Stosunkowo łatwo można bowiem zaplanować okres (wyrażony w dniach) przez jaki utrzymywane będą zapasy materiałów i towarów, termin spływu należności, czy długość kredytu kupieckiego udzielanego przez dostawców. Często pomocne przy tym bywają również dane historyczne oraz zwyczaje branżowe. Wskazać jednak należy, że w niektórych przypadkach planowanie oparte o wskaźniki rotacji (zakładające brak sezonowości) może prowadzić do błędnych wniosków. Na przykład przy planowaniu działalności farmy fotowoltaicznej planowanie poziomu należności na podstawie wskaźnika jej rotacji nie jest prawidłowe, gdyż produkcja energii ze słońca w okresie zimowym (a więc również na przełomie roku, gdy planowana jest wartość należności i innych pozycji bilansowych) jest dużo niższa niż w okresie letnim. Przy założeniu stałego okresu spływu należności (np. 14 dni na zapłatę faktur sprzedażowych), ich wartość w okresie zimowym będzie dużo niższa niż średniomiesięczna (która zostanie zaplanowana w oparciu o wskaźnik rotacji). Rolą analityka przygotowującego plany finansowe jest zatem dobór odpowiedniej metody planowania poszczególnych elementów kapitału obrotowego netto.

Ponieważ jednak posługiwanie się wskaźnikami rotacji wyrażonymi w dniach jest jedną z najpopularniejszych metod w omawianym zakresie, poniżej przedstawiono przykładowe wzory, które mogą być przydatne przy planowaniu wartości poszczególnych składników kapitału obrotowego netto.

$$RotN = \frac{N}{P_s} \times t$$

$$RotZ = \frac{Z}{P_s} \times t$$

$$RotZob = \frac{Zob}{W} \times t$$

gdzie:

- RotN – wskaźnik rotacji należności w dniach,
- RotZ – wskaźnik zapasów należności w dniach,

- RotZob – wskaźnik rotacji zobowiązań w dniach,
- N – wartość należności (zazwyczaj definiowana jako średnia w okresie),
- Z – wartość zapasów (zazwyczaj definiowana jako średnia w okresie),
- Zob – wartość zobowiązań (zazwyczaj definiowana jako średnia w okresie),
- Ps – przychody ze sprzedaży w okresie,
- W – wydatki ponoszone w okresie (ponieważ zaplanowanie wszystkich wydatków w okresie może nastęrczać trudności, zamiast nich można w uproszczeniu przyjąć koszty operacyjne bez amortyzacji),
- t – liczba dni w okresie.

Jak zaznaczono na początku niniejszego podrozdziału, dla celów planowania przepływów pieniężnych nie wykorzystujemy stanów końcowych poszczególnych składników kapitału obrotowego netto (te wykorzystuje się do planowania bilansu), lecz ich zmiany w czasie. Zmiany pozycji o charakterze aktywnym (należności i zapasy) podajemy przy tym ze znakiem minus, podczas gdy zmiany pozycji o charakterze pasywnym (zobowiązania) – ze znakiem plus.

Przyrost należności i zapasów oznacza bowiem ujemny przepływ pieniężny (ponieważ więcej środków pieniężnych musi być zaangażowane w ich finansowanie), natomiast przyrost zobowiązań oznacza dodatni przepływ pieniężny (powiększa się w ten sposób jedno ze źródeł finansowania aktywów). I na odwrót: spadek należności i zapasów przekłada się na dodatni przepływ pieniężny, a spadek należności – na przepływ ujemny. Zgodnie z powyższym zatem, przepływy pieniężne z tytułu zmian w kapitale obrotowym netto dane są wzorem:

$$PPKON_n = -\Delta Z_n - \Delta N_n + \Delta Zob_n = -(Z_n - Z_{n-1}) - (N_n - N_{n-1}) + (Zob_n - Zob_{n-1})$$

gdzie:

- $PPKON_n$ – przepływy pieniężne z tytułu zmian w kapitale obrotowym netto w roku n,
- ΔZ_n – zmiana zapasów w roku n,
- ΔN_n – zmiana należności w roku n,
- ΔZob_n – zmiana zobowiązań w roku n,
- Z_n – stan zapasów na koniec roku n,
- Z_{n-1} – stan zapasów na początek roku n (tj. koniec roku n-1),
- N_n – stan należności na koniec roku n,
- N_{n-1} – stan należności na początek roku n (tj. koniec roku n-1),
- Zob_n – stan zobowiązań na koniec roku n,

- Zob_{n-1} – stan zobowiązań na początek roku n (tj. koniec roku $n-1$).

Przykład. Załóżmy, że na koniec roku 2023 (początek 2024) stany zapasów, należności i zobowiązań wynosiły odpowiednio: 100, 200, 150. Zaplanowaliśmy (na podstawie wskaźników rotacji w dniach), że na koniec roku 2024 wynosić one będą: 120, 150, 250. Zatem:

- zmiana stanu zapasów w ciągu roku 2024 wynosi $\Delta Z = 120 - 100 = 20$,
- zmiana stanu należności w ciągu roku 2024 wynosi $\Delta N = 150 - 200 = -50$,
- zmiana stanu zobowiązań w ciągu roku 2024 wynosi $\Delta Z_{ob} = 250 - 150 = 100$.

Po podstawieniu powyższych danych do wzoru otrzymujemy: $PPKON_{2024} = -20 - (-50) + 100 = 130$.

VI.8.2.6. Źródła finansowania projektu

W niniejszym podrozdziale należy sporządzić zestawienie źródeł finansowania nakładów inwestycyjnych. Oprócz dotacji ze środków FEWL 21-27 należy szczegółowo podać sposób sfinansowania i strukturę wkładu własnego (środki własne, kredyt, inna dotacja, itd.). Ponadto należy przedstawić, w jaki sposób inwestycja będzie finansowana do czasu otrzymania dotacji. Suma źródeł finansowania powinna oczywiście być wystarczająca do pokrycia wydatków inwestycyjnych projektu w poszczególnych latach.

Jeżeli planowane jest współfinansowanie kredytem lub pożyczką, należy podać następujące dane:

- wartość i walutę kredytu/pożyczki,
- oprocentowanie – stałe lub zmienne; w przypadku oprocentowania zmiennego należy określić bazową stopę procentową oraz marżę,
- okres kredytowania,
- okres karencji,
- prowizję za przyznanie kredytu,
- częstotliwość spłaty (raty miesięczne, kwartalne, itd).

Na tej podstawie (oraz w oparciu poczynione wcześniej założenia makroekonomiczne) należy przedstawić plan spłaty dla każdego kredytu i pożyczki. Powinien obejmować wartość wypłaconych transz, rat kredytowych do spłaty i odsetek w kolejnych latach analizy oraz saldo zadłużenia kredytowego na koniec każdego roku. Przykładowy plan spłaty kredytu przedstawiono w tabeli 10.

Tabela 10. Przykładowy plan spłaty kredytu.

Wyszczególnienie	Okres kredytowania (od momentu uruchomienia pierwszej transzy) lub okres odniesienia			
Transze wypłacone w ciągu roku				
Raty kredytowe do spłaty w ciągu roku				
Saldo zadłużenia na koniec roku				
Odsetki zapłacone w ciągu roku				

Źródło: Opracowanie własne.

Jednym z głównych przewidywanych źródeł finansowania będzie oczywiście dotacja ze środków EFRR w ramach FEWL 21-27. Co do zasady będzie ona ustalana jako iloczyn kosztów kwalifikowalnych projektu oraz stopy dofinansowania. Stopa dofinansowania nie powinna przy tym przekraczać maksymalnego poziomu wskazanego w SzOP FEWL 21-27 oraz w regulaminie wyboru projektów. Zwrócić uwagę należy również na ewentualne ograniczenia wartościowe dotacji, które mogą wynikać również z ww. dokumentów.

Wskazać przy tym należy na szereg istotnych wyjątków do omawianej reguły, wynikających z przepisów umożliwiających udzielenie pomocy publicznej. W przypadku wnioskowania o pomoc publiczną, zawsze istnieje konieczność sprawdzenia, czy stosowne przepisy nie narzucają dalszych, szczegółowych ograniczeń dotyczących wartości maksymalnego dofinansowania projektu.

Najbardziej istotnym przypadkiem jest ograniczenie maksymalnej wartości dotacji do różnicy między kosztami kwalifikowalnymi a zyskiem operacyjnym z inwestycji. Jest on zaimplementowany w szeregu artykułów GBER¹⁵⁰, najczęściej równoległe do mechanizmu wycofania, który (w zależności od konkretnego artykułu GBER) może być stosowany alternatywnie lub równoległe do omawianego rozwiązania.

Zysk operacyjny jest przy tym definiowany jako różnica między zdyskontowanymi dochodami a zdyskontowanymi kosztami operacyjnymi w ekonomicznym cyklu życia inwestycji pod warunkiem, że jest ona dodatnia. Koszty operacyjne obejmują koszty, takie jak koszty personelu, materiałów, zakontraktowanych usług, komunikacji, energii, konserwacji, czynszu, administracji, lecz nie uwzględniają kosztów amortyzacji i kosztów finansowania, jeśli zostały one objęte zakresem pomocy inwestycyjnej¹⁵¹. Dyskontowanie przychodów i kosztów operacyjnych przy zastosowaniu odpowiedniej stopy dyskontowej pozwala na osiągnięcie rozsądnego zysku¹⁵². Co do zasady stanowi ona sumę stopy bazowej

¹⁵⁰ Np. artykuł 46, 48, 52, 52a, 53, 55, 56, 56a, 56b, 56c.

¹⁵¹ Por. GBER, artykuł 2, pkt 39.

publikowanej przez Komisję Europejską oraz marży ustalonej zgodnie z Komunikatem Komisji w sprawie zmiany metody ustalania stóp referencyjnych i dyskontowych (2008/C 14/02)¹⁵³.

Wyjątkiem, jeżeli chodzi o sposób ustalania stopy dyskontowej jest pomoc udzielana na podstawie art. 53 GBER. W tym przypadku rozsądny zysk ustala się w odniesieniu do typowego zysku dla danego sektora. Tym niemniej stopa zwrotu z kapitału, która nie przekracza stopy swap powiększonej o 100 punktów bazowych, jest uznawana za rozsądną¹⁵⁴. W tym przypadku można zatem przyjąć, że użycie do dyskontowania stopy procentowej stanowiącej sumę odpowiedniej stopy swap¹⁵⁵ oraz 100 punktów bazowych zapewnia rozsądny poziom zysku.

W omawianym przypadku maksymalna wartość dofinansowania dana jest wzorem:

$Dotacja = \min(EC \times Max\ CRpa, EC - OP)$, gdzie:

- EC – całkowite koszty kwalifikowalne projektu (niezdyskontowane),
- Max CRpa – maksymalna wielkość współfinansowania określona w ogłoszeniu o naborze lub SzOOP FEWL 21-27 dla danej osi priorytetowej lub działania,
- OP – zysk operacyjny (w rozumieniu przepisów GBER Rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014)¹⁵⁶.

Przy tym:

$$OP = \sum_{i=0}^n \frac{P_i}{(1+r)^i} - \sum_{i=0}^n \frac{KO_i}{(1+r)^i} + \frac{WR_n}{(1+r)^n}$$

gdzie:

P_i – przychody z inwestycji w roku i ,

KO_i – koszty operacyjne (bez amortyzacji oraz kosztów finansowania¹⁵⁷) z inwestycji w roku i ,

WR_n – wartość rezydualna w ostatnim roku okresu odniesienia¹⁵⁸,

n – liczba lat okresu analizy (okresu odniesienia) pomniejszona o 1,

r – przyjęta stopa dyskontowa.

¹⁵³ Stopa dyskontowa stanowi zatem aktualną wartość stopy bazowej oraz marży wynoszącej 100 punktów bazowych. Aktualne informacje dot. wartości stopy bazowej i dyskontowej znajdują się na stronie https://uokik.gov.pl/stopa_referencyjna_i_archiwum.php.

¹⁵⁴ Por. GBER, artykuł 2, pkt 142.

¹⁵⁵ Stopy swap dla potrzeb ustalania rozsądnego zysku (w kontekście pomocy państwa w formie rekompensaty dot. usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym) publikowane są przez Komisję Europejską.

¹⁵⁶ Należy odróżnić zysk operacyjny w rozumieniu GBER od innych, podobnych pojęć, np. zysku na działalności operacyjnej zdefiniowanego w ustawie o rachunkowości (Dz. U. z 2018 r., poz. 395 z późn. zm.).

¹⁵⁷ O ile nie zostały objęte dofinansowaniem w sposób bezpośredni lub pośredni. W przypadku amortyzacji jako bezpośredni sposób finansowania należy rozumieć zaliczenie kosztów amortyzacji do kosztów kwalifikowalnych projektu, a jako sposób pośredni – dofinansowanie wytworzenia amortyzowanego majątku. W szczególności nie jest możliwe uwzględnienie do obliczenia zysku operacyjnego amortyzacji majątku, który ma zostać wytworzony w wyniku poniesienia kosztów kwalifikowalnych analizowanego projektu.

¹⁵⁸ Wartość rezydualna odzwierciedla zysk operacyjny projektu po okresie szczegółowej prognozy, a przed końcem ekonomicznego cyklu życia inwestycji.

Trzeba wyraźnie zaznaczyć, iż w przypadku stosowania złożonej metody analizy finansowej, wyżej wymienionym operacjom należy poddać przepływy pieniężne pochodzące z różnicowego modelu finansowego.

VI.8.2.7. Przedstawienie planów finansowych

Na podstawie dotąd poczynionych obliczeń należy sporządzić plany finansowe i przedstawić je (poprzez wskazanie odpowiednich tabel zaprezentowanych w aneksie obliczeniowym do studium wykonalności – a dokładnie w części aneksu prezentującej wyniki) w wersjach, które wcześniej zaplanowano w ramach założeń do analizy finansowej.

Wygodnym (lecz nieobligatoryjnym) sposobem planowania finansów jest posługiwanie się wzorami sprawozdań finansowych, które określone zostały w załączniku nr 1 do Ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹⁵⁹, w szczególności w zakresie rachunku przepływów pieniężnych. Pozwalają one na przedstawienie planów finansowych w ustandaryzowany sposób, a ich konstrukcja zmniejsza prawdopodobieństwo pominięcia któregoś z istotnych przepływów pieniężnych. Jeżeli projektodawca zdecyduje się na inną formę, powinien dochować wszelkich starań, aby nie pominąć żadnego z przepływów pieniężnych. Powinny być one przedstawione tak, aby możliwe było wyodrębnienie przepływów z działalności operacyjnej, inwestycyjnej i finansowej.

Ponieważ Ustawa o rachunkowości wprowadza bardzo szczegółowy układ sprawozdań finansowych, możliwe jest przedstawienie ich w uproszczony sposób, np. poprzez pominięcie pozycji, które przyjmują wartość zero w całym okresie analizy lub poprzez agregowanie niektórych pozycji.

Jeżeli konieczne jest dokonanie dalszych obliczeń lub opisów (poza dotychczas wykonanymi) w celu uzyskania przejrzystości przedstawionych planów finansowych (aby było jasne skąd biorą się wartości w poszczególnych pozycjach planów finansowych), należy je umieścić również w tym podrozdziale.

VI.8.3. Trwałość finansowa

Analiza trwałości finansowej ma na celu weryfikację tego, czy wpływy finansowe (źródła finansowania projektu, łącznie z przychodami oraz innymi wpływami) wystarczą na pokrycie wszystkich kosztów, w tym finansowych, rok po roku, na przestrzeni całego okresu odniesienia. Trwałość finansowa inwestycji zostaje potwierdzona, jeśli skumulowane przepływy pieniężne netto nie są ujemne w żadnym

¹⁵⁹ Dz. U. z 2023 r., poz. 120 wraz z późn. zm.

z analizowanych lat. Ponadto, trwałość finansowa powinna zostać zbadana w odniesieniu do beneficjenta / operatora. Prowadzi się ją w wartościach niezdyskontowanych¹⁶⁰.

Analizę trwałości finansowej należy co do zasady prowadzić poprzez analizę zasobów finansowych i analizę sytuacji finansowej beneficjenta / operatora z projektem, wykazując iż saldo niezdyskontowanych skumulowanych przepływów pieniężnych generowanych przez projekt jest nieujemne w każdym roku analizy oraz, że beneficjent / operator z projektem ma dodatnie roczne saldo skumulowanych przepływów pieniężnych na koniec każdego roku analizy, biorąc przy tym pod uwagę wszystkie przepływy pieniężne (również dotacje o charakterze operacyjnym, subwencje, transfery z budżetu państwa, podatki bezpośrednie)¹⁶¹. Jednak, ponieważ kluczowe jest, aby wykazać, że beneficjent / operator ma niezbędne zasoby i mechanizmy finansowe, aby pokryć koszty eksploatacji i utrzymania w odniesieniu infrastruktury wytworzonej w wyniku realizacji projektu (tzn. zapewnić stabilność finansowania tych kosztów)¹⁶², analizę trwałości finansowej można uprościć do badania wyłącznie sald środków pieniężnych beneficjenta / operatora w stanie z projektem. Aby trwałość finansowa projektu mogła być zachowana powinny one być nieujemne w każdym roku okresu odniesienia.

W analizie trwałości finansowej należy uwzględniać wszystkie przepływy pieniężne (wpływy i wydatki) dotyczące beneficjenta / operatora (bez względu na to, czy dotyczą one analizowanego projektu czy nie), w tym te, które nie były brane pod uwagę w pozostałych elementach analizy finansowej (np. dotacje o charakterze operacyjnym, subwencje, transfery z budżetu państwa, przychody z podatków bezpośrednich). Przy tym oczywiście badaniu podlega ten podmiot (podmioty), który będzie ponosił koszty utrzymania dofinansowanej infrastruktury. Jeżeli bowiem operator zbankrutuje, trwałość samej inwestycji może stracić znaczenie¹⁶³.

Dla jednostek samorządu terytorialnego i innych jednostek opartych o ich budżet (np. jednostek budżetowych i zakładów budżetowych) możliwe jest prowadzenie analizy trwałości finansowej w jeszcze bardziej uproszczony sposób. Wystarczające będzie bowiem umieszczenie w tym miejscu zapisu (lub dołączenie do studium wykonalności odpowiedniego oświadczenia), iż realizacja projektu nie spowoduje naruszenia relacji wskazanej w art. 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych¹⁶⁴, podpisanego przez skarbnika gminy, powiatu lub województwa.

¹⁶⁰ Por. Wytyczne MFIPR, str. 9.

¹⁶¹ Por. ibidem, podrozdział 6.8, pkt 2 – 6.

¹⁶² Art. 73 ust. 2 lit. d) rozporządzenia 2021/1060.

¹⁶³ Por. Wytyczne MFIPR, podrozdział 6.8, pkt 4 i 6.

¹⁶⁴ Dz. U. z 2022 r., poz. 1634 z późn. zm.

VI.8.4. Wskaźniki efektywności finansowej

W niniejszym podrozdziale należy obliczyć wskaźniki efektywności finansowej projektu i zaprezentować wyniki. Jako podstawę do obliczeń używa się wcześniej określonego (podrozdział VI.8.1) i opracowanego (podrozdział VI.8.2.7) odpowiedniego planu finansowego.

Należy obliczyć i podać wartości wskaźników:

- finansowej bieżącej wartości inwestycji netto (FNPV/C),
- finansowej bieżącej stopy zwrotu z inwestycji (FRR/C).

Wskaźnik FNPV/C (finansowa bieżąca wartość inwestycji) jest sumą zdyskontowanych przepływów pieniężnych generowanych przez projekt w okresie odniesienia (w tym wartości rezydualnej). Jest on liczony z punktu widzenia inwestycji, nie zaś podmiotu ją realizującego, nie uwzględnia zatem sposobu finansowania inwestycji (jego wartość nie zależy od struktury finansowania przedsięwzięcia)¹⁶⁵. Oblicza się go tylko na podstawie operacyjnych oraz inwestycyjnych przyływów pieniężnych. Jest on wyrażony następującym wzorem¹⁶⁶:

$$FNPV/C = \sum_{i=0}^n a_i \times SC_i = \sum_{i=0}^n \frac{SC_i}{(1+r)^i} = \frac{SC_1}{(1+r)^1} + \frac{SC_2}{(1+r)^2} + \dots + \frac{SC_n}{(1+r)^n}$$

gdzie:

- a_i – finansowy współczynnik dyskontowy dla roku i ,
- SC_i – przepływy pieniężne z inwestycji (bez uwzględniania struktury finansowania projektu),
- n – liczba lat okresu analizy (okresu odniesienia) pomniejszona o 1,
- r – przyjęta finansowa stopa dyskontowa.

Z kolei wskaźnik FRR/C (finansowa wewnętrzna stopa zwrotu z inwestycji) jest stopą dyskontową, przy której wartość wskaźnika FNPV/C wynosi zero¹⁶⁷:

$$\sum_{i=0}^n \frac{SC_i}{(1+FRR/C)^i} = \frac{SC_1}{(1+FRR/C)^1} + \frac{SC_2}{(1+FRR/C)^2} + \dots + \frac{SC_n}{(1+FRR/C)^n} = 0$$

gdzie:

- SC_i – przepływy pieniężne z inwestycji (bez uwzględniania struktury finansowania projektu),
- n – liczba lat okresu analizy (okresu odniesienia) pomniejszona o 1.

¹⁶⁵ Por. Wytyczne MFIPR, str. 10, podrozdział 6.7, pkt 5 oraz załącznik 1.

¹⁶⁶ Por. załącznik 1 do Wytycznych MFIPR.

¹⁶⁷ Por. Wytyczne MFIPR, str. 20, podrozdział 6.7, pkt 5 oraz załącznik 1.

Wskaźniki FNPV/C i FRR/C prezentują zdolność do pokrycia wydatków związanych z projektem przez wpływy przez niego generowane¹⁶⁸. Inaczej rzecz biorąc są to wskaźniki określające rentowność z zainwestowanego kapitału, bez względu na jego pochodzenie. Przy tym wskaźnik FNPV/C jest wyrażony w wartościach pieniężnych, a jego wysokość jest m. in. determinowana skalą inwestycji, co powoduje, że jest on mało użyteczny przy porównywaniu dwóch projektów o różnej wartości. Jego dodatni poziom świadczy o tym, że inwestycja jest w stanie wygenerować takie wpływy, iż pokryją one wydatki z nią związane (tj. że zdyskontowane wpływy generowane przez projekt przewyższają jego zdyskontowane wydatki). Wskaźnik FRR/C nadaje się z kolei do porównywania projektów o różnej skali. Należy zaznaczyć, iż ze względu na konstrukcję tego wskaźnika występują nietypowe sytuacje, gdy nie jest możliwe jego obliczenie lub gdy przyjmuje on kilka różnych wartości. Co do zasady jednak, jeżeli wskaźnik FRR/C jest większy od przyjętej finansowej stopy dyskontowej, to wpływy generowane przez inwestycję pokrywają wydatki z nią związane. Z powyższego wynika następująca zależność między wskaźnikami FNPV/C i FRR/C: jeżeli FNPV/C jest większy od zera, to FRR/C jest większy od finansowej stopy dyskonta i odwrotnie – jeżeli FNPV/C jest mniejszy od zera, to FRR/C jest mniejszy od finansowej stopy dyskonta.

Należy zaznaczyć, iż wskaźniki FNPV/C i FRR/C posiadają swoje mutacje, prezentujące efektywność finansową zaangażowanego kapitału krajowego (oznacza się je odpowiednio FNPV/K oraz FRR/K). Instytucja Zarządzająca FEWL 21-27 nie wymaga ich obliczania w studium wykonalności. Obliczane są one w sposób bardzo podobny do wskaźników FNPV/C i FRR/C. Różnica polega na tym, iż bierze się pod uwagę tylko te strumienie pieniężne, które generowane są przez projekt z punktu widzenia projektodawcy. Zamiast strumieni pieniężnych dotyczących nakładów inwestycyjnych i odtworzeniowych ujmuje się zatem koszty finansowania (odsetki), spłaty rat kredytów oraz zaangażowany wkład krajowy (publiczny lub prywatny)¹⁶⁹, czyli te nakłady inwestycyjne i odtworzeniowe (tę część nakładów inwestycyjnych i odtworzeniowych), które nie są finansowane z dotacji ani z kredytów. Ponieważ zależność między nakładami inwestycyjnymi i ich źródłami finansowania (w pewnym uproszczeniu) dana jest wzorem:

Nakłady inwestycyjne = Dotacja FEWL 21-27 + Zaciągnięcie kredytu + Wkład krajowy (dotyczący nakładów inwestycyjnych),

a nakłady odtworzeniowe z reguły są finansowane z wkładu krajowego, można zatem przyjąć, iż do obliczenia FNPV/K oraz FRR/K należy uwzględnić te same przepływy, jak w przypadku wskaźników

¹⁶⁸ Por. ibidem, str. 10, podrozdział 6.7, pkt 4.

¹⁶⁹ Por. ibidem, str. 10 oraz załącznik 1.

FNPV/C i FRR/C, uzupełnione o zaciągnięcie i spłatę rat kredytów, odsetki (i inne koszty finansowania) oraz dotację FEWL 21-27.

Inaczej rzecz ujmując, można wskazać, że do obliczenia wskaźników FNPV/C oraz FRR/C używa się następujących kategorii przepływów pieniężnych¹⁷⁰:

- przychody¹⁷¹,
- wartość rezydualna,
- koszty operacyjne,
- zmiany w kapitale obrotowym netto¹⁷²,
- nakłady odtworzeniowe w ramach projektu,
- nakłady inwestycyjne na realizację projektu,

podczas gdy do obliczenia wskaźników FNPV/K oraz FRR/K lista ta przedstawia się następująco¹⁷³:

- przychody,
- wartość rezydualna,
- koszty operacyjne,
- nakłady odtworzeniowe w ramach projektu, o ile nie uwzględniono ich w ramach pozycji „wkład krajowy”,
- koszty finansowania, w tym odsetki,
- spłaty kredytów,
- zmiany w kapitale obrotowym netto, o ile nie uwzględniono ich w ramach pozycji „wkład krajowy”¹⁷⁴,
- wkład krajowy (publiczny lub prywatny).

Przykład. W tabeli 11 przedstawiono uproszczony przykład liczbowy, który obrazuje sposób ustalenia strumieni finansowych do obliczenia wskaźników finansowej efektywności inwestycji. Jej dane prezentują poszczególne, główne założenia przyjęte do analizy (m.in. okres odniesienia, przychody, koszty operacyjne, nakłady inwestycyjne, etc.).

¹⁷⁰ Por. załącznik 1 do Wytycznych MFIPR.

¹⁷¹ Do obliczania wskaźników efektywności finansowej projektu jako wpływy przyjmuje się wyłącznie przychody (zgodnie z definicją przedstawioną w treści podrozdziału VI.8.2.2) oraz wartość rezydualną. Pozostałe wpływy (np. dotacje o charakterze operacyjnym) nie są brane pod uwagę (w przeciwieństwie do analizy trwałości finansowej).

¹⁷² Wyłącznie w uzasadnionych przypadkach – szczegóły przedstawiono w podrozdziale VI.8.2.5.

¹⁷³ Por. załącznik 1 do Wytycznych MFIPR.

¹⁷⁴ Zmiany w kapitale obrotowym uwzględnia się wyłącznie w uzasadnionych przypadkach – szczegóły przedstawiono w podrozdziale VI.8.2.5.

Tabela 11. Ustalenie strumieni pieniężnych na potrzeby obliczania wskaźników efektywności finansowej projektu (przykład liczbowy).

Rok	Przychody	Koszty operacyjne (bez amortyzacji i odsetek, z podatkami bezp.)	Nakłady inwestycyjne	Nakłady odtworzeniowe	Dotacja FEWL 21-27	Wkład własny	Zaciągnięcie kredytu	Splata kredytu (rata kap.)	Odsetki	Wartość rezydualna	Przepływy pieniężne z inwestycji (bez wzgl. na strukturę finansowania)	Przepływy pieniężne dla podmiotu realiz. projekt	Czynnik dyskontujący (stopa dyskontowa = 4%)	Zdyskontowane przepływy pieniężne z inwestycji	Zdysk. przepływy pien. dla podm. realiz. projekt
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12) = (2) - (3) - (4) - (5) + (11)	(13) = (2) - (3) - (5) - (7) - (9) - (10) + (11)	(14)	(15) = (12) x (14)	(16) = (13) x (14)
0			10 000		8 500	600	900		38		-10 000	-638	1,0000	-10 000	-638
1			5 000		4 250		750		108		-5 000	-108	0,9615	-4 808	-104
2	8 000	9 000						110	136		-1 000	-1 246	0,9246	-925	-1 152
3	9 500	9 500						110	126		0	-236	0,8890	0	-210
4	11 000	10 200						110	117		800	573	0,8548	684	490
5	11 000	10 200						110	108		800	582	0,8219	658	478
6	11 000	10 200						110	98		800	592	0,7903	632	468
7	11 000	10 200						110	89		800	601	0,7599	608	457
8	11 000	10 200						110	79		800	611	0,7307	585	446
9	11 000	10 200						110	70		800	620	0,7026	562	436
10	11 000	10 200						110	61		800	629	0,6756	540	425
11	11 000	10 200						110	51		800	639	0,6496	520	415
12	11 000	10 200						110	42		800	648	0,6246	500	405
13	11 000	10 200						110	33		800	657	0,6006	480	395
14	11 000	10 200						110	23		800	667	0,5775	462	385
15	11 000	10 200						110	14		800	676	0,5553	444	375
16	11 000	10 200		10 000				110	5		-9 200	-9 315	0,5339	-4 912	-4 973
17	11 000	10 200									800	800	0,5134	411	411
18	11 000	10 200									800	800	0,4936	395	395
19	11 000	10 200							500		1 300	1 300	0,4746	617	617
Razem (FNPV/C)													-12 547		
Razem (FNPV/K)														-479	

Źródło: Opracowanie własne.

Wskaźniki FNPV/C oraz FRR/C zostaną obliczone na podstawie kolumny (12), prezentującej przepływy z działalności operacyjnej i inwestycyjnej (bez amortyzacji i odsetek, ale z uwzględnieniem podatków bezpośrednich po stronie kosztów), biorące pod uwagę wielkości z kolumn (2), (3), (4), (5) i (11) – odpowiednio: przychody, koszty operacyjne (bez amortyzacji, ale z uwzględnieniem podatków bezpośrednich), nakłady inwestycyjne, nakłady odtworzeniowe oraz wartość rezydualną. Wskaźniki FNPV/K oraz FRR/K zostaną obliczone na podstawie kolumny (13), w której prezentowane są łączne strumienie finansowe ujęte w kolumnach (2), (3), (5), (7), (9), (10), (11) – odpowiednio: przychody, koszty operacyjne (bez amortyzacji, ale z uwzględnieniem podatków bezpośrednich), nakłady odtworzeniowe, wkład krajowy (środki własne), spłaty rat kredytu, odsetki i wartość rezydualna.

Sposób obliczenia wskaźnika FNPV/C przedstawiono w kolumnie (15), a wskaźnika FNPV/K w kolumnie (16).

Projekty wybierane do wsparcia w ramach FEWL 21-27 powinny charakteryzować się najkorzystniejszą relacją między kwotą wsparcia, podejmowanymi działaniami i osiąganymi celami¹⁷⁵. Zatem, co do zasady, dla projektów dofinansowywanych z FEWL 21-27 wskaźnik FNPV/C powinien kształtować się poniżej zera (a co za tym idzie – FRR/C powinien być niższy niż przyjęta finansowa stopa dyskontowa). W przeciwnym wypadku bowiem projekt wykazuje rentowność nawet w przypadku braku dotacji. Odstępstwa od tej zasady są dopuszczalne, lecz każdorazowo wymagają przedstawienia szczegółowego uzasadnienia w studium wykonalności. Mogą one wynikać ze specyfiki projektu, w tym ze znacznego poziomu ryzyka związanego z wysokim poziomem innowacyjności, lub z faktu objęcia projektu pomocą publiczną. Innym przykładem specyfiki projektu uzasadniającej udzielenie dofinansowania ze środków FEWL 21-27, pomimo nieujemnego poziomu FNPV/C, są projekty dotyczące podniesienia efektywności energetycznej budynków, w których sytuacja taka może wynikać z tego, że projekt generuje oszczędności kosztów operacyjnych¹⁷⁶. Analogiczne zasady (łącznie z prezentowanymi powyżej odstępstwami) obowiązują dla wskaźników FNPV/K oraz FRR/K (o ile oczywiście są one obliczane i prezentowane w studium wykonalności)¹⁷⁷.

VI.9. Analiza kosztów i korzyści

Analiza kosztów i korzyści ma na celu ustalenie (podjęcie decyzji) czy lub w jakiej mierze dany projekt zasługuje na realizację ze społecznego (publicznego) punktu widzenia. Różni się ona od analizy finansowej tym, że uwzględnia korzyści (zyski) i koszty (straty), niezależnie od tego czy ponosi je podmiot realizujący inwestycję, czy też społeczeństwo¹⁷⁸ (i niezależnie od tego czy przyjmują one wymiar pieniężny, czy niepieniężny).

Analiza kosztów i korzyści jest dokonywana z punktu widzenia całej społeczności, na którą ma wpływ realizacja projektu, w odróżnieniu od analizy finansowej, która jest dokonywana wyłącznie z perspektywy inwestora i operatora¹⁷⁹.

Zasadnicze metody prowadzenia analizy kosztów i korzyści stanowią:

¹⁷⁵ Art. 73 ust. 2 lit. c) rozporządzenia 2021/1060.

¹⁷⁶ Por. Wytyczne MFIPR, podrozdział 6.7, pkt 6.

¹⁷⁷ Por. ibidem, podrozdział 6.7, pkt 8.

¹⁷⁸ Por. ibidem, str. 7.

¹⁷⁹ Por. ibidem, rozdział 7, pkt 1.

- analiza ekonomiczna¹⁸⁰,
- analiza efektywności kosztowej (CEA),
- analiza najniższego kosztu (LCA),
- analiza wielokryterialna.

Metody te stosowane być mogą w analizie opcji, dlatego też szczegółowo zostały omówione w podrozdziale VI.2.3 niniejszej instrukcji.

Dla projektów, których całkowity koszt kwalifikowalny jest niższy niż 50 mln zł, Instytucja Zarządzająca FEWL 21-27 dopuszcza przeprowadzenie analizy kosztów i korzyści w sposób uproszczony, polegający na oszacowaniu i opisie ilościowych i jakościowych skutków realizacji projektu. W takim przypadku należy wymienić i opisać wszystkie istotne środowiskowe, gospodarcze i społeczne efekty projektu. Jeżeli to możliwe, należy je oszacować w kategoriach ilościowych, jeżeli nie – poprzestać na opisie jakościowym.

Oczywiście projektodawca może podjąć decyzję o przeprowadzeniu analizy kosztów i korzyści wg jednej z czterech metod wskazanych w pierwszej części niniejszego rozdziału. W takim przypadku należy pamiętać o konieczności uzupełnienia takiej analizy o opis tych ilościowych i jakościowych skutków realizacji projektu, których w niej nie ujęto (np. w przypadku analizy ekonomicznej będą to te efekty, których nie udało się skwantyfikować w jednostkach pieniężnych). Zakres informacji prezentowanych w niniejszym rozdziale (niezależnie od tego, jaką metodę analizy wybierze projektodawca) powinien być tak dobrany, aby wykazać, że projekt charakteryzuje się najkorzystniejszą relacją między kwotą wsparcia, podejmowanymi działaniami i celami, które mają być osiągnięte w wyniku ich realizacji.

Istnieją jednak pewne wyjątki, dla których samo oszacowanie i opis ilościowych i jakościowych skutków realizacji projektu nie będzie wystarczające. Są to te rodzaje przedsięwzięć, dla których określone zostaną kryteria wyboru odnoszące się bezpośrednio do wartości wskaźników obliczanych przy użyciu analizy ekonomicznej, analizy efektywności kosztowej lub analizy najniższego kosztu (np. ERR, ENPV, B/C, DGC). W takim przypadku konieczne będzie zastosowanie metody, która pozwoli na obliczenie odpowiedniego wskaźnika i zapewnienia w ten sposób podstaw do dokonania oceny projektu.

¹⁸⁰ W literaturze spotyka się pewne niekonsekwencje, jeżeli chodzi o stosowanie nazw „analiza kosztów i korzyści”, „analiza efektywności kosztowej” oraz „analiza ekonomiczna”. Zgodnie z zapisami wytycznych MFIPR przyjęto, iż analiza kosztów i korzyści jest pojęciem szerszym, natomiast analiza efektywności kosztowej i analiza ekonomiczna są szczególnymi rodzajami (metodami) analizy kosztów i korzyści (por. Wytyczne MFIPR, str. 8).

Trzeba również wskazać, że projekty transportowe (a szczególnie projekty drogowe) w zakresie analizy kosztów i korzyści (oraz analizy opcji) posiadają bardzo dobrze przygotowane materiały metodologiczne do przeprowadzenia analizy ekonomicznej (są to Niebieskie Księgi opracowane przez JASPERS oraz materiały przygotowywane przez Centrum Unijnych Projektów Transportowych). Dla tej grupy projektów (bez względu na wartość całkowitego kosztu kwalifikowalnego) pożądane jest zatem posługiwanie się metodą analizy ekonomicznej. Ostateczna decyzja w tym zakresie należy jednak do projektodawcy.

VI.10. Zestawienie elementów dokumentacji aplikacyjnej szczególnie istotnych dla oceny projektu w ramach Priorytetu 1 FEWL 21-27

Niniejszy rozdział (dotyczący wyłącznie projektów składanych w ramach priorytetu 1 FEWL 21-27) powinien przyjąć formę tabeli, w której wskazane zostaną najbardziej istotne miejsca w dokumentacji aplikacyjnej, gdzie zawarte zostały kluczowe informacje dla oceny projektu w poszczególnych kryteriach FEWL 21-27. Należy uwzględniać w niej kryteria obowiązujące dla danego działania / typu projektu obowiązujące w naborze, w ramach którego projekt jest składany. Nie należy przy tym uwzględniać kryteriów formalnych. Jeżeli dla danego naboru przewidziano prowadzenie jakiegoś etapu oceny po uzupełnieniu dokumentacji przez wnioskodawcę (które to uzupełnienie ma nastąpić po etapie oceny merytorycznej projektu), nie należy w tabeli ujmować tych kryteriów, które będą oceniane po uzupełnieniu dokumentacji. Sytuacja taka może mieć miejsce w niektórych naborach np. w odniesieniu do niektórych kryteriów środowiskowych. W tabeli nie należy umieszczać jakichkolwiek informacji sugerujących wynik oceny w danym kryterium, ani uzasadniających jego spełnienie. Gdyby zdarzyło się, że dane kryterium nie jest oceniane na podstawie dokumentacji aplikacyjnej, można ująć stosowną informację w zestawieniu.

Przykładowy sposób prezentacji zestawienia elementów dokumentacji aplikacyjnej szczególnie istotnych dla oceny projektu przedstawia tabela 12. Została ona wypełniona częściowo, w zakresie tych kryteriów, których kształt jest znany w momencie opracowywania Instrukcji. Oczywiście tabela ta powinna służyć osobom opracowującym studium wykonalności jako przykład, którego nie należy kopiować, lecz wykorzystać do stworzenia własnego zestawienia w oparciu o odpowiednie kryteria wyboru.

Co oczywiste, zestawienie o którym mowa w niniejszym rozdziale, będzie powstawało często jako jeden z ostatnich elementów dokumentacji aplikacyjnej. Zasadnicza treść studium wykonalności może być jednak opracowana wcześniej. W takim przypadku, zestawienie elementów dokumentacji

aplikacyjnej szczególnie istotnych dla oceny projektu może przyjąć formę dodatkowego załącznika lub suplementu do studium wykonalności.

Należy wyraźnie zaznaczyć, że informacje ujęte w zestawieniu nie zwalniają ekspertów od zapoznania się z całą dokumentacją aplikacyjną przedłożoną przez wnioskodawcę i dokonania oceny projektu na podstawie kompletu przedstawionych informacji. Tym niemniej przygotowanie zestawienia powinno służyć zarówno wnioskodawcy (umożliwi sprawdzenie czy w dokumentacji aplikacyjnej zostały zawarte wszystkie informacje istotne z punktu widzenia kryteriów wyboru), jak i oceniającym (będzie stanowił informację na temat elementów dokumentacji szczególnie istotnych przy dokonywaniu oceny spełnienia danego kryterium przez projekt).

Tabela 12. Zestawienie elementów dokumentacji aplikacyjnej szczególnie istotnych dla oceny projektu (przykład).

Nazwa kryterium ¹⁸¹	Elementy dokumentacji aplikacyjnej szczególnie istotne dla oceny ¹⁸²
Kryteria horyzontalne dopuszczające	
Zgodność projektu z celem Działania i typem projektu	1. Studium wykonalności – rozdziały „Analiza celów” oraz „Zakres rzeczowy projektu” 2. Wniosek o dofinansowanie – sekcje „Opis projektu” oraz „Zadania”
Pozytywny wpływ projektu na zasadę równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	Wniosek o dofinansowanie – sekcja „.....”
Obowiązywanie uchwał o charakterze dyskryminacyjnym na terenie JST (dotyczy tylko JST)	Oświadczenie ws. stanowiące załącznik do wniosku o dofinansowanie
Zgodność projektu z Kartą Praw Podstawowych Unii Europejskiej z dnia 26 października 2012 r. (Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012)	Wniosek o dofinansowanie – sekcja „.....”
Zgodność projektu z Konwencją o Prawach Osób Niepełnosprawnych, sporządzoną w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. w zakresie odnoszącym się do sposobu realizacji, zakresu projektu i Wnioskodawcy	Wniosek o dofinansowanie – sekcja „.....”
Zgodność projektu z zasadą równości szans kobiet i mężczyzn	Wniosek o dofinansowanie – sekcja „.....”
Zgodność z zasadą zrównoważonego rozwoju	Wniosek o dofinansowanie – sekcja „.....”
Zgodność projektu z dokumentami strategicznymi oraz branżowymi	Wniosek o dofinansowanie – sekcja „.....”
Adekwatność wskaźników do zakresu rzeczowego projektu	Wniosek o dofinansowanie – sekcja „Wskaźniki projektu”
Wykonalność projektu	1. Studium wykonalności – rozdziały „Zasoby niefinansowe niezbędne do realizacji projektu” oraz „Analiza trwałości finansowej” 2. Wniosek o dofinansowanie – sekcja „Analiza ryzyka”
Kryteria specyficzne dopuszczające	
<i>Należy wypełnić w kolejnych wierszach, analogicznie jak w przypadku kryteriów horyzontalnych dopuszczających, zgodnie z listą kryteriów specyficznych dopuszczających, obowiązujących w momencie składania wniosku o dofinansowanie projektu</i>	
Kryteria specyficzne punktowe	
<i>Należy wypełnić w kolejnych wierszach, analogicznie jak w przypadku kryteriów horyzontalnych dopuszczających, zgodnie z listą kryteriów specyficznych punktowych, obowiązujących w momencie składania wniosku o dofinansowanie projektu</i>	
Kryteria środowiskowe dopuszczające	
<i>Należy wypełnić w kolejnych wierszach, analogicznie jak w przypadku kryteriów horyzontalnych dopuszczających, zgodnie z listą kryteriów środowiskowych dopuszczających, obowiązujących w momencie składania wniosku o dofinansowanie projektu</i>	

Źródło: Opracowanie własne.

¹⁸¹ Przyjęto, że wszystkie kryteria oceniane będą na podstawie dokumentacji aplikacyjnej składanej wraz z wnioskiem o dofinansowanie projektu, tj. że wnioskodawca nie będzie wzywany do uzupełnienia dokumentacji po ocenie merytorycznej, a np. przed oceną środowiskową.

¹⁸² Informacje umieszczone w kolumnie „Elementy dokumentacji aplikacyjnej szczególnie istotne dla oceny” są przykładowe i nie powinny być kopiowane do zestawień przygotowywanych przez osoby opracowujące studium wykonalności. Nie stanowią one również wskazówek, w których elementach dokumentacji aplikacyjnej należy umieścić poszczególne informacje. Zapisy tej kolumny powinny być zawsze przemyślane przez wnioskodawcę oraz dopasowane do specyfiki przygotowywanej dokumentacji aplikacyjnej, jak również samego projektu. Niektóre elementy pozostawiono wykropkowane, nie wskazując w ten sposób w ogóle, w którym miejscu dokumentacji aplikacyjnej mogłyby się one potencjalnie znaleźć.

Spis tabel

Tabela 1. Minimalny wymagany zakres studium wykonalności w zależności od priorytetu FEWL 21-27 oraz wartości projektu.	13
Tabela 2. Liczbowy przykład analizy MCA.	39
Tabela 3. Wzór wykazu uzyskanych pozwoleń na budowę.....	50
Tabela 4. Wzór wykazu zgłoszeń robót budowlanych niewymagających pozwolenia na budowę.	50
Tabela 5. Wzór wykazu robót budowlanych niewymagających pozwoleń administracyjnych.	50
Tabela 6. Wzór wykazu zadań inwestycyjnych, dla których projektodawca nie uzyskał pozwoleń administracyjnych dotyczących prowadzenia robót budowlanych.....	50
Tabela 7. Wzór wykazu pozostałych uzyskanych decyzji administracyjnych i pozwoleń.	51
Tabela 8. Wzór wykazu pozostałych decyzji administracyjnych i pozwoleń planowanych do uzyskania.	51
Tabela 9. Plan amortyzacji – przykładowy wzór.....	69
Tabela 10. Przykładowy plan spłaty kredytu.	78
Tabela 11. Ustalenie strumieni pieniężnych na potrzeby obliczania wskaźników efektywności finansowej projektu (przykład liczbowy).	85
Tabela 12. Zestawienie elementów dokumentacji aplikacyjnej szczególnie istotnych dla oceny projektu (przykład).....	89

Spis rysunków

Rysunek 1. Drzewo celów (przykład).....	24
Rysunek 2. Wybór metody analizy finansowej.....	60
Rysunek 3. Definicja okresu analizy wartości rezydualnej.....	72